

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

ASG WP wewn. 4010/86

Egz. nr ~~28~~

SŁOWNIK
PODSTAWOWYCH TERMINÓW
ROZPOZNAWCZYCH

WARSZAWA 1986

61205

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**

IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

Egz. nr. 26

ASG WP wewn. 4010/86

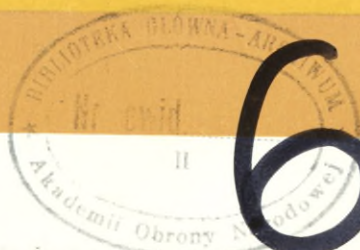
SŁOWNIK
PODSTAWOWYCH TERMINÓW
ROZPOZNAWCZYCH

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

~~51959~~

05-001239-006-0

WARSZAWA 1986

61205

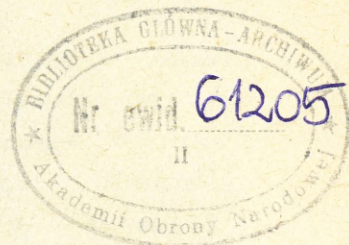
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

KATEDRA ROZPOZNANIA WOJSKOWEGO I ARMII OBCYCH

ASG WP wewn. 4010/86

Egz. nr 26

Do użytku służbowego

S Ł O W N I K

PODSTAWOWYCH TERMINÓW ROZPOZNAWCZYCH

W A R S Z A W A

1 9 8 6

Opracował zespół oficerów Katedry RWIAO w składzie:

plk dypl. nawig. Marian TĘGOS

ppłk dypl. mgr Marian GÓRECKI

mjr dypl. Marian ŁOKOCIEJEWSKI

OD AUTORÓW

Słownik podstawowych terminów rozpoznawczych został opracowany przez zespół oficerów Katedry Rozpoznania Wojskowego i Armii Obcych ASG WP.

Słownik jest zbiorem pojęć i terminów podstawowych rodzajów rozpoznania Wojska Polskiego. Stanowi on próbę ujednoczenia i jednoznacznego rozumienia dość złożonego słownictwa rozpoznawczego. Adresowany jest do kadry dydaktycznej i słuchaczy Akademii Sztabu Generalnego WP.

Zestaw haseł w słowniku jest ułożony alfabetycznie. Przed określeniem terminów zamieszczono kwalifikatory odpowiednio do zaszeregowania hasła według przeznaczenia.

Autorzy zastrzegają się, że nie wszystkie artykuły hasłowe wyczerpują w pełni temat zawarty w haśle.

Hasła podane są najczęściej w szyku naturalnym, np. powietrzne rozpoznanie fotograficzne.

Forma słownika i zakres haseł są pierwszą próbą do stworzenia w przyszłości słownika terminologii rozpoznawczej. Wszyscy użytkownicy obecnego wydania mogą więc zgłaszać nowe terminy używane w rozpoznaniu. Uzupełnienia oraz zaproponowane zmiany zostaną uwzględnione w czasie pracy nad nowym wydaniem słownika.

Zespół redakcyjny dziękuje oficerom z innych katedr, którzy swą pomocą fachową przyczynili się do opracowania słownika.

WYKAZ KWALIFIKATORÓW

art.	- artyleria
dow.	- dowodzenie
fotogr.	- fotografia
geod.	- geodezja
kosm.	- kosmos
lotn.	- lotnictwo
mar.woj.	- marynarka wojenna
meteorol.	- meteorologia
OPK	- obrona powietrzna kraju
OPL	- obrona przeciwlotnicza
r/elektron.	- radioelektronika
rozp.	- rozpoznanie
rozp.ag.	- rozpoznanie agenturalne
rozp.chem.	- rozpoznanie chemiczne
rozp.inż.	- rozpoznanie inżynieryjne
rozp.kosm.	- rozpoznanie kosmiczne
rozp.mor.	- rozpoznanie morskie
rozp.og.wojsk.	- rozpoznanie ogólnowojskowe
rozp. OPK	- rozpoznanie obrony powietrznej kraju
rozp.pow.	- rozpoznanie powietrzne
rozp.r/elektron.	- rozpoznanie radioelektroniczne
rozp.spec.	- rozpoznanie specjalne
rozp.topogr.	- rozpoznanie topograficzne
sl.szt.	- służba sztabów
takt.	- taktyka
topogr.	- topografia
WRE	- walka radioelektroniczna

A

AEROFOTOTOPOMETRIA - lotn., topogr. - wykonywanie i opracowywanie zdjęć lotniczych w celu sporządzenia map i planów.

AEROFOTOTOPOGRAFIA - lotn., topogr. - opracowywanie metod i sposobów sporządzania map i planów topograficznych na podstawie zdjęć lotniczych.

AEROKARTOGRAFIA - lotn., topogr. - dział kartografii, w którym wykorzystuje się zdjęcia lotnicze, pozwalające na szybkie i dokładne uzyskiwanie stale aktualnego pokrycia terenu i częściowo jego rzeźby.

AGENT - rozp. agent. - osoba działająca z ozyjgoś upoważnienia na czyjąś korzyść; funkcjonariusz tajnej policji; wywiadowca, szpieg, dywersant.

AGENTURA - rozp. agent. - zorganizowana grupa agentów na usługach obcego państwa lub własnych agentów /wywiadowców/ działających na terenie obcego państwa.

AGENTURALNE WIADOMOŚCI - rozp. agent. - tajne informacje o potencjalnym lub faktycznym /działającym/ nieprzyjacielu /dotyczące strategii, sztuki operacyjnej, taktyki, organizacji, uzbrojenia, teatrów działań wojennych, a także wiadomości wojskowo-politycznych i wojskowo-ekonomicznych itp./ zdobyte przez rozpoznanie agenturalne.

AKCJA - rozp. spec. - zorganizowane działanie ofensywne w celu zniszczenia, obezwładnienia lub opanowania obiektu ataku.

AKTYWNOŚĆ PRACY ŹRÓDŁA ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - liczba i charakter seansów radiowych /radioliniowych/, lub czas trwania emisji fal elektromagnetycznych. Określa się skalę pięciostopniową: bardzo mała, mała, średnia, duża i bardzo duża.

AKTYWNOŚĆ ROZPOZNANIA - rozp. - wymóg polegający na systematycznym, uporczywym dążeniu dowództw, sztabów i sił prowadzących rozpoznanie do zdobycia potrzebnych wiadomości w określonym czasie, w każdych warunkach, wszystkimi środkami i sposobami.

AKWALUNG - rozp. spec. - samoczynny aparat do swobodnego nurkowania przy wykonywaniu różnych zadań bojowych.

ANALIZA CELU - rozp. - ustalenie potencjalnej wartości i znaczenia celu w strukturze polityczno-ekonomiczno-wojskowej; ustalenie kolejnoś-

ci zwalczania celu oraz najodpowiedniejszego rodzaju broni do jego niszczenia.

ANALIZA DANYCH ROZPOZNAWCZYCH - rozp. - złożony i tworzy proces stanowiący obiektywną ocenę posiadanych danych w celu wyciągnięcia najważniejszych wniosków, stanowiących podstawę opracowania informacji rozpoznawczej. Analiza danych rozpoznawczych polega na zgłębieniu treści pojedynczych danych i ich zbioru, warunków i źródła ich zdobycia, porównaniu z danymi z innych źródeł, ocenie pod względem wiarygodności, ważności, aktualności i wartości.

ANALIZA I BADANIA - rozp. - pomocnicze sposoby rozpoznania i ustalania danych o nieprzyjacielu. Stosuje się je w połączeniu z obserwacją prowadzoną przez wszystkie działające elementy rozpoznawcze lub też dokonują ich specjalnie wyznaczeni specjaliści rodzajów wojsk i służb w celu rozpoznania terenu i obiektów znajdujących się na nim, a także w celu zapoznania się ze zdobytym uzbrojeniem, techniką bojową i wyposażeniem nieprzyjaciela.

ANALIZA SYTUACJI RADIOELEKTRONICZNEJ - rozp. r/elektron. - jeden z elementów oceny sytuacji bojowej dokonywanej podczas organizacji i prowadzenia rozpoznania radioelektronicznego. Przedmiotem analizy są: stan i charakter pracy środków radioelektronicznych nieprzyjaciela. Celem jej jest dostarczenie danych do podjęcia decyzji bojowego wykorzystania sił i środków rozpoznania radioelektronicznego.

ANALIZA TECHNICZNA SYGNAŁÓW ELEKTROMAGNETYCZNYCH - rozp. r/elektron. - proces określania charakterystyk technicznych sygnałów elektromagnetycznych w celu identyfikacji rodzaju i przeznaczenia źródła promieniowania.

ANALIZA WIADOMOŚCI ROZPOZNAWCZYCH - rozp. - proces w działalności organów rozpoznawczych polegający na obiektywnej ocenie zdobytych wiadomości, ich selekcjonowanie pod względem przydatności, wiarygodności, terminowości i źródeł zdobycia. Wnioski z analizy wiadomości rozpoznawczych stanowią ważny element w analizie nieprzyjaciela ze względu na bardzo zróżnicowany stopień wiarygodności, wiadomości dzieli się na: pewne, prawdopodobne, wątpliwe i fałszywe.

ARKUSZ DZIAŁAŃ GRUP SPECJALNYCH - rozp. spec. - ustalonego wzoru formularz planistyczno-sprawozdawczy zawierający rubryki na kompleksowe dane o stanie osobowym grupy, jej wyposażeniu, zadaniach, systemie łączności, czasie i sposobie przerzutu, przeciwniku w rejonie działań,

przygotowaniu grupy oraz dane o działaniu grupy do momentu jej odzyskania. Załącznikami do arkusza działań są: plan działania grupy, zarządzanie łączności oraz w zależności od potrzeb inne dane. Po wypełnieniu arkusz staje się dokumentem bojowym o działaniu grupy specjalnej.

ARTYLERYJSKA GRUPA ROZPOZNAWCZA - rozp. art. - nieetatowy pododdział artylerii wysyłany w zależności od sytuacji i zadań w celu przeprowadzenia rozpoznania terenu lub nieprzyjaciela.

ARTYLERYJSKI PRZENOŚNIK - rozp. art. - przyrząd służący do pomiaru i budowy kątów na mapie, do pomiaru odległości oraz do wskazywania celów w czasie kierowania ogniem artylerii.

ARTYLERYJSKIE ROZPOZNANIE DŹWIĘKOWE - rozp. art. - rozpoznanie położenia celów wytwarzających dźwięki /wystrzały, wybuchy, warkot silników spalinowych itp./ za pomocą aparatury akustycznej.

ARTYLERYJSKIE ROZPOZNANIE POMIAROWE - rozp. art. - rozpoznanie celów za pomocą sprzętu optycznego, elektroniczno-optycznego, radiolokacyjnego i radiotechnicznego określające parametry /kierunek, odległość itd./ pozwalające na ich umiejscowienie w terenie.

ARTYLERYJSKI RUCHOMY PUNKT OBSERWACYJNY - rozp. art. - punkt obserwacyjny na pojeździe, przeznaczony do rozpoznania nieprzyjaciela i terenu, obserwacji bliskich podejść do przedniego skraju wojsk własnych, do utrzymania ścisłej łączności z pododdziałami ogólnowojskowymi, a także do kierowania ogniem do celów nieobserwowanych /niewidocznych/ z głównego /innego/ punktu obserwacyjnego. Artyleryjski ruchomy punkt obserwacyjny wykorzystuje się również w składzie artyleryjskich grup rozpoznawczych.

ATAK - takt. - gwałtowne uderzenie na nieprzyjaciela piechoty, czołgów, samolotów, okrętów itp.; etap działań taktycznych wojsk lądowych, lotnictwa i marynarki wojennej, polegający na gwałtownym uderzeniu na nieprzyjaciela i szybkim połączonym z umiejętnym manewrem i ogniem, posuwaniu się w głąb jego ugrupowania.

ATAK LOTNICZY - lotn. - decydująca faza walki powietrznej lub uderzenia lotniczego na obiekt naziemny, nawodny lub podwodny. Atak lotniczy polega na zdecydowanym manewrze w celu zajęcia najwygodniejszego położenia względem atakowanego obiektu, z jednoczesnym użyciem broni /środków rażenia/. Atak lotniczy wykonują pojedyncze samoloty /śmigłowce/ lub grupy samolotów /śmigłowców/, atakując jednocześnie lub ko-

lejno /atak urzutowany/ w sposób zapewniający osiągnięcie zamierzonego rezultatu. Atak lotniczy do celów naziemnych może być wykonany z prostej i z pomocniczym manewrem /w płaszczyźnie poziomej, pośredniej i pionowej, ze skrzętem lub z lotu odwróconego/, w locie ślizgowym lub z nurkowania. Atak lotniczy w określonych warunkach bojowych wykonują samoloty rozpoznawcze.

AUTOTOPOGRAF - rozp. art., topogr. - aparatura nawigacyjna zamontowana na pojeździe mechanicznym do mechanicznego wyznaczania współrzędnych punktów w terenie. Wykorzystywany jest do określania współrzędnych prostokątnych stanowisk ogniowych /stanowisk startowych/ artylerii, punktów obserwacyjnych oraz innych stanowisk pododdziałów artylerijskiego rozpoznania pomiarowego, kontroli, dowiązania topogeodezyjnego wykonywanego na podstawie geodezyjnej, prowadzenia kolumn wojsk w nocy i w terenie pozbawionym punktów konturowych, rekonesansu drogi marszu, nanoszenia na mapę nie oznaczonych na niej dróg oraz rozwiązywania zadania geodezyjnego wprost /przeliczenia współrzędnych biegunowych na współrzędne prostokątne płaskie/. Aparaturę nawigacyjną autotopografu stanowią: giroskopowy wskaźnik kierunku, przelicznik współrzędnych i drogomierz.

AZYMUT - topogr. - kąt mierzony zgodnie z ruchem wskazówek zegara od kierunku północy do kierunku na dany punkt; może być wyrażony w tysięcznych /0-00 - 60-00/, w stopniach /0° - 360°/ lub w gradach /0^g-400^g/. W zależności od tego, jaka linia została przyjęta za kierunek północny /początkowy/, rozróżnia się: a. geograficzny /G/, a. topograficzny /T/ i a. magnetyczny.

AZYMUT GEODEZYJNY - topogr. - kąt zawarty między linią południka, a kierunkiem na dany punkt, mierzony zgodnie z ruchem wskazówek zegara na powierzchni elipsoidy ziemskiej. Azymut geodezyjny w przypadku wyznaczenia go za pomocą mapy jest sumą azymutu topograficznego, poprawki na krzywiznę odwzorowania linii geodezyjnej na płaszczyźnie oraz poprawki na zbieżność południków.

AZYMUT GEOGRAFICZNY - topogr. - kąt zawarty między północnym kierunkiem południka geograficznego a kierunkiem na dany punkt, mierzony zgodnie z ruchem wskazówek zegara na powierzchni geoidy. Kierunek południka na mapie wyznaczają ramki pionowe, a także podział geograficzny znajdujący się na ramkach poziomych.

AZYMUT MAGNETYCZNY - topogr. - kąt zawarty między północnym kierunkiem południka magnetycznego /północny kierunek igły magnetycznej/ a

kierunkiem na dany punkt, mierzony zgodnie z ruchem wskazówek zegara.

AZYMUT TOPOGRAFICZNY - rozp. topogr. - kąt zawarty między północnym kierunkiem pionowej linii siatki kilometrowej a kierunkiem na dany punkt, mierzony zgodnie z ruchem wskazówek zegara.

B

BADANIE JEŃCÓW, DOKUMENTÓW, ZDOBYTEGO SPRZĘTU I UZBROJENIA - rozp. - czynność polegająca na sprawdzeniu autentyczności informacji przekazywanych przez jeńców wojennych, znajdujących się w dokumentach bojowych i wynikających ze zdobytego uzbrojenia i sprzętu bojowego nieprzyjaciela.

BANK INFORMACJI ROZPOZNAWCZYCH - rozp. - zbiór określonych informacji o nieprzyjacielu i terenie. Zakres, forma i charakter gromadzonych informacji rozpoznawczych zależą od potrzeb danego szczebla dowodzenia.

BATALION SZTURMOWY - rozp. spec. - etatowa jednostka wojsk rozpoznawczych frontu, przeznaczona do prowadzenia działań specjalnych. W skład batalionu szturmowego wchodzi: organa dowodzenia i pododdziały łączności, pododdziały bojowe; pododdziały zabezpieczenia i obsługi.

BATERIA ARTYLERYJSKIEGO ROZPOZNANIA POMIAROWEGO - rozp. art. - pododdział prowadzący rozpoznanie artyleryjskie za pomocą specjalnych przyrządów /optycznych, dźwiękowych, fotograficznych, radiolokacyjnych, radiotechnicznych/.

BATERIA METEOROLOGICZNA - rozp. art. - pododdział artyleryjskiego rozpoznania pomiarowego, którego podstawowym zadaniem jest określanie meteorologicznych warunków strzelania /startu rakiet/.

BATERIA ROZPOZNANIA DŹWIĘKOWEGO - rozp. art. - pododdział artyleryjskiego rozpoznania pomiarowego, którego podstawowym zadaniem jest określanie położenia celów wydających dźwięk o odpowiednim natężeniu /np. strzelających baterii nieprzyjaciela/ za pomocą specjalnych przyrządów. Za pomocą baterii rozpoznania dźwiękowego można również kierować ogniem własnej artylerii.

BATERIA ROZPOZNANIA RADIOTECHNICZNEGO - rozp. art. - pododdział artyleryjskiego rozpoznania pomiarowego, wyposażony w naziemne stacje rozpoznawcze do wykrywania i określania współrzędnych stacji radiolokacyjnych, stacji rozpoznania celów ruchomych, stacji naprowadzania samolotów lotnictwa taktycznego oraz innych celów nieprzyjaciela.

BATERIA TOPOGRAFICZNA - rozp. art. - pododdział artyleryjskiego rozpoznania pomiarowego, którego zadaniem jest rozwinięcie /zagęszczenie/ specjalnej sieci geodezyjnej w rejonie rozwinięcia pododdziałów

rozpoznania pomiarowego związków taktycznych, oddziałów i grup artylerii, na których korzyść pracuje, dowiązanie placówek rozpoznania dźwiękowego i wzrokowego.

BATALION ROZPOZNAWCZY - rozp. og.wojsk. - pododdział wojsk rozpoznawczych związku taktycznego przeznaczony do prowadzenia rozpoznania ogólnowojskowego, radioelektronicznego i specjalnego.

BATALION SPECJALNY - rozp. spec. - etatowa jednostka wojsk rozpoznawczych armii przeznaczona do prowadzenia działań specjalnych. W skład batalionu specjalnego wchodzi: organa dowodzenia i pododdział łączności; pododdziały bojowe; pododdziały obsługi i zabezpieczenia.

BATALION WYKRYWANIA WYBUCHÓW JĄDROWYCH I ROZPOZNANIA SKAŻEŃ - rozp. chem. - pododdział wojsk chemicznych przeznaczony do wykrywania wybuchów jądrowych i rozpoznania skażeń na korzyść związku operacyjnego.

BAZA GRUPY SPECJALNEJ - rozp. spec. - ukryte miejsce /rejon/ urządzone do przechowywania wyposażenia, bytowania zwiadowców oraz przygotowania akcji bojowych na wybrane obiekty nieprzyjaciela. Bazy mogą być główne, zapasowe i przejściowe.

BEZPILOTOWE ŚRODKI ROZPOZNANIA - rozp. pow. - rozp.og.wojsk. - bezzałogowe aparaty latające w przestrzeni powietrznej, zdalnie sterowane lub wykonujące lot po zaprogramowanej trasie, wyposażone w lotnicze aparaty fotograficzne, urządzenia rozpoznania radioelektronicznego lub telewizyjnego, umożliwiające zdobywanie danych o obiektach nieprzyjaciela i terenie.

BEZPOŚREDNIE CECHY ROZPOZNAWCZE ŹRÓDEŁ ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - właściwości występujące w organizacji systemów radioelektronicznych, zasadach ich wykorzystania oraz treści przesyłanych przez nie informacji, pozwalające wykryć skład, ugrupowanie, działalność bojową i zamierzenia nieprzyjaciela.

BEZPOŚREDNIE ROZPOZNANIE - rozp. mor. - działalność rozpoznawcza prowadzona przed wykonaniem uderzenia, prowadzona w celu uzyskania uzupełniających danych o stanie i położeniu obiektów, elementach ruchu i ugrupowania, jak również sytuacji hydrometeorologicznej w rejonie planowanych działań bojowych.

BEZPOŚREDNIE ROZPOZNANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - rozpoznanie prowadzone na korzyść wojsk raketowych i lotniczych. Jest realizowane w celu sprecyzowania danych o stanie i położeniu obiektów uderzeń /szczególnie ruchomych/ oraz sytuacji w ich rejonie i na trasie lotu lotnictwa.

BŁĄD NAMIERZANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - odległość między właściwym położeniem źródła namierzania, a jego położeniem otrzymanym w wyniku opracowania namiarów. Błąd namierzania radioelektronicznego powstaje na skutek błędów kątowych namierników. W zależności od przyczyn powstania rozróżnia się następujące błędy kątowe namierników:

- błędy przyrządowe - powodują je niedokładności konstrukcji namierników oraz nieprawidłowa ich eksploatacja;
- błędy terenowe - są wywołane wpływem bezpośredniego otoczenia namiernika. Źródłami tych błędów są elementy wtórnego promieniowania /drzewa, budynki, linie łączności/, nierówności terenowe oraz niejednorodność parametrów elektrycznych gleby;
- błędy wywołane propagacją fal - dzielą się na:
 - błędy interferencyjne - powstają na skutek jednoczesnego przechodzenia do namiernika kilku promieni tej samej fali, odbitych od różnych warstw jonosfery;
 - błędy polaryzacyjne - zależą od polaryzacji fal radiowych w punkcie ich odbioru;
 - błędy refrakcji bocznej - powstają wskutek niejednorodnej struktury odbijających warstw jonosfery;
 - błędy subiektywne - powstają wskutek niedokładnego odczytu namiaru przez radiooperatora oraz mało dokładnego wrysowania namiarów na mapę.

BOJOWE DOKUMENTY ROZPOZNAWCZE - rozp. - wszelkie informacje utrwalone w formie graficznej, pisemnej, na taśmach magnetofonowych i perforowanych, a także w postaci fotogramów, fotoszkiców i zdjęć, dotyczące organizowania i prowadzenia rozpoznania. Bojowe dokumenty rozpoznawcze, w zależności od treści i przeznaczenia dzielą się na: dokumenty dowodzenia, dokumenty sprawozdawczo-informacyjne i dokumenty pomocnicze.

BOJOWE UZBRAJANIE TERENU I WYKONYWANIE NISZCZEŃ - rozp. spec. - sposób działania GS polegający na minowaniu, zakładaniu ładunków wybuchowych, podpalaniu lub uszkodzaniu obiektów i urządzeń, tworzeniu zawal leśnych, wzniecaniu pożarów lasów, zrywaniu tam itp. Do ich wykonania ze składu grupy specjalnej wydziela się zwykle podgrupy: - ubezpieczającą i niszczącą.

BOJOWY LOT ROZPOZNAWCZY - rozp. pow. - lot samolotu lub grupy samolotów /śmigłowców/, celem którego jest zdobycie i dostarczenie danych

o obiektach będących przedmiotami rozpoznania, o terenie i pogodzie. Bojowy lot rozpoznawczy jest wykonywany zarówno podczas działań bojowych, jak i w warunkach zagrożenia.

Każdy lot bojowy, wykonywany przez załogi samolotów /śmigłowców/ rozpoznawczych obejmuje:

- start, zbiórkę i formowanie ugrupowania bojowego;
- lot po trasie i wyjście w rejon rozpoznania;
- rozpoznanie obiektu - wykonanie zadania bojowego;
- odejście z rejonu rozpoznania;
- przekazanie meldunku radiowego;
- lot powrotny.

BOJOWY PATROL ROZPOZNAWCZY - rozp. og.wojsk. - ogólnowojskowy element rozpoznawczy wysyłany ze składu batalionu /kompanii/ piechoty oraz batalionu czołgów w sile do plutonu piechoty /czołgów/ z zadaniem rozpoznania nieprzyjaciela i terenu przed frontem i na skrzydłach walczącego pododdziału. W koniecznych wypadkach wzmacnia się go zwiadowcami wojsk inżynierskich i chemicznych. Spełnia on równocześnie dwie funkcje: rozpoznania i ubezpieczenia bojowego. Bojowy patrol rozpoznawczy prowadzi rozpoznanie przez obserwację, wykonywanie zasadzek i walkę.

BOMBA FOTOGRAFICZNA - rozp. pow. - bomba lotnicza napełniona masą oświetlającą stanowiącą mieszaninę boru i magnezu lub azotanu baru i glinu. Bomby fotograficzne używane są do oświetlania terenu podczas lotniczego fotografowania nocnego.

BOMBA OŚWIETLAJĄCA - rozp. pow. - bomba lotnicza używana do oświetlania terenu podczas bombardowania i rozpoznania w nocy, wyposażona w spadochron w celu powolnego odpadania. Ładunek oświetlający daje światło o natężeniu do kilku milionów kandel w czasie od kilku do kilkadziesiąt minut.

BRZEGOWE ROZPOZNANIE - rozp. mor. - rozpoznanie wykonywane przez siły i środki obrony powietrznej, obrony przeciwlotniczej, brzegowe siły i środki obserwacji wojsk raketowo-artyleryjskich, siły i środki wojsk obrony pogranicza oraz służby łączności i obserwacji.

C

CECHY DEMASKUJĄCE - rozp. - szczególne właściwości stanów i zachowań umożliwiające wykrycie lub ustalenie określonych obiektów, zamiarów i działań nieprzyjaciela. Do najważniejszych cech demaskujących zalicza się charakterystyczne kontury obiektów, cienie, barwy powierzchni i blask obiektu oraz specyficzne właściwości działania, pracy lub zachowania się wojsk nieprzyjaciela.

CECHY OPERACYJNO-TAKTYCZNE ŁĄCZNOŚCI RADIOWEJ - rozp. r/elektron. - dane umożliwiające wykrycie składu, ugrupowania, działań i zamiarów nieprzyjaciela. Są to głównie cechy bezpośrednie, do których zalicza się:

- obecność pracujących radiostacji określonej klasy /typu/ wskazująca na znajdowanie się tam wojsk;
- miejsce dyslokacji, radiostacji wskazujące na rejony ześrodkowania wojsk, sztabów i instytucji;
- aktywność pracy środków radiowych, jako wskaźnik intensywności działalności dowództw i sztabów;
- treść wymiany korespondencji radiowej ujawniająca charakter wykonywanych czynności przez wojska;
- zmiana dyslokacji radiostacji świadcząca o wykonywaniu przegrupowań lub manewrów;
- nadawanie radiowe radiostacji lotnictwa wykonującego loty rozpoznawcze, jako oznaka możliwych tras lotów i rejonów działania lotnictwa nieprzyjaciela;
- łączność radiowa jednostek zabezpieczenia jako oznaka obecności i działania oddziałów i związków bojowych;
- łączność radiowa między różnymi typami radiostacji, oznaczająca istnienie współdziałania między organami dowodzenia i kierowania wojskami oraz uzbrojeniem.

CECHY ROZPOZNAWCZE - rozp. - właściwości lub zjawiska charakteryzujące poszczególne źródła rozpoznania, które można wykryć różnymi sposobami rozpoznania. Cechy rozpoznawcze posiadają obiektywny charakter, a wynikają z określonego sposobu i warunków, wykorzystania przynależności państwowej, rodzaju sił zbrojnych, rodzaju wojsk etatowego przydziału i właściwości eksploatacji, dowodzenia i kierowania.

CECHY ROZPOZNAWCZE GRUPOWE ŚRODKÓW RADIOELEKTRONICZNYCH - rozp. r/elektron. - dane pozwalające określić przynależność źródeł promie-

niowania do jednej grupy środków tworzącej określony system radioelektroniczny.

CECHY ROZPOZNAWCZE INDYWIDUALNE ŚRODKÓW RADIOELEKTRONICZNYCH - rozp. r/elektron. - zbiór danych uzyskanych w procesie rozpoznania radioelektronicznego pozwalający określić typ i przeznaczenie źródła promieniującego energię elektromagnetyczną.

CECHY ROZPOZNAWCZE ŁĄCZNOŚCI RADIOWEJ - rozp. r/elektron. - wszystkie właściwości łączności radiowej, które umożliwiają wykrycie pracy radiostacji, określenie ich przynależności oraz ustalenie ugrupowania, zamiarów i działalności sił zbrojnych nieprzyjaciela nazywają się cechami rozpoznawczymi łączności radiowej. Cechy te można podzielić na dwie zasadnicze grupy:

- cechy operacyjno-taktyczne;
- cechy techniczne /grupowe i indywidualne/.

Grupy te dzielą się na dwie podgrupy:

- bezpośrednie cechy rozpoznawcze;
- pośrednie cechy rozpoznawcze.

Podane wyżej cechy rozpoznawcze mogą występować:

- w pracy radiostacji;
- w elementach wymiany radiowej;
- w budowie i treści radiogramów;
- w przepisach korespondencji radiowej;
- w rozmieszczaniu radiostacji w określonym miejscu.

CECHY ROZPOZNAWCZE OBIEKTÓW NA ZDJĘCIU LOTNICZYM - fotogr., rozp. pow. - charakterystyczne cechy obrazów obiektów, które pozwalają odróżnić obraz danego obiektu od obrazu innych obiektów. Cechy rozpoznawcze dzielą się na bezpośrednie i pośrednie. Do pierwszej grupy zalicza się te, które są nieodzowną właściwością danego obiektu, a więc: kształt, wielkość obiektu, ton lub barwa obrazu fotograficznego oraz jego tekstura, a także struktura. Natomiast do grupy cech pośrednich zalicza się te cechy, które drogą pośrednią wskazują na obecność przedmiotu na jego charakterystyczne właściwości. Pośrednimi cechami rozpoznawczymi obiektów na zdjęciu lotniczym są: cień własny i cień rzucany przez dany obiekt oraz rozmieszczenie topograficzne danego obiektu i jego powiązanie z innymi elementami terenu.

CECHY ROZPOZNAWCZE OPERACYJNO-TAKTYCZNE ŚRODKÓW RADIOELEKTRONICZNYCH - rozp. r/elektron. - właściwości związane z zasadami organizacji i sposobami wykorzystania środków radioelektronicznych, na podstawie

których można wnioskować o składzie, ugrupowaniu, działaniu i zamierzeniach nieprzyjaciela.

CECHY ROZPOZNAWCZE ŚRODKÓW ŁĄCZNOŚCI - rozp. r/elektron. - zespół cech indywidualnych i grupowych charakteryzujących urządzenia nadawcze pozwalający określić parametry taktyczno-techniczne, przynależność do szczebla dowodzenia i sposobu ich wykorzystania.

CECHY ROZPOZNAWCZE TECHNICZNE ŚRODKÓW RADIOELEKTRONICZNYCH - rozp. r/elektron. - wszystkie charakterystyczne właściwości urządzeń radioelektronicznych, wynikające z zasady pracy tych urządzeń, związane z promieniowaną falą elektromagnetyczną. Cechy te umożliwiają określenie typu i przeznaczenia stacji, jej przynależności państwowej, rodzaju wojsk, związków, oddziałów i pododdziałów oraz charakteru działalności obiektu, przy którym są rozmieszczone.

CECHY ROZPOZNAWCZE WYSTĘPUJĄCE W PRACY SYSTEMÓW RADIONAWIGACYJNYCH - rozp. r/elektron. - zespół cech technicznych i operacyjno-taktycznych charakteryzujących systemy radionawigacyjne, umożliwiający wykrycie pracy tych systemów, określenie ich przynależności, charakterystyk technicznych i rozmieszczenia.

Do podstawowych technicznych cech rozpoznawczych należą:

- zakres wykorzystywanych częstotliwości;
- czas trwania impulsów;
- częstotliwość powtarzania impulsów.

Operacyjno-taktyczne cechy rozpoznawcze charakteryzują się głównie intensywnością pracy systemów radionawigacyjnych i ich rozmieszczeniem w pasie rozpoznania. Praca systemów radionawigacyjnych świadczy o obecności samolotów nieprzyjaciela w powietrzu.

CECHY ROZPOZNAWCZE ŹRÓDEŁ ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - wszystkie właściwości, które umożliwiają: wykrycie pracy tych źródeł, określenie ich przynależności oraz ustalenie ugrupowania, zamiarów i działalności sił zbrojnych nieprzyjaciela. Cechy te dzielą się na dwie zasadnicze grupy:

- cechy operacyjno-taktyczne;
- cechy techniczne /grupowe i indywidualne/.

Każda z tych grup dzieli się na podgrupy:

- bezpośrednie cechy rozpoznawcze;
- pośrednie cechy rozpoznawcze.

Cechy rozpoznawcze występujące w źródłach rozpoznania radioelektronicznego dzielą się na:

- cechy rozpoznawcze łączności radiowej;
- cechy rozpoznawcze występujące w pracy samolotowych urządzeń radiolokacyjnych;
- cechy rozpoznawcze występujące w pracy systemów radionawigacyjnych.

CEL - rozp. - przedmiot, obiekt lub istota żywa, do której celuje się lub prowadzi ogień. Cele w zależności od miejsca występowania dzielą się na: nawodne /podwodne/, naziemne /podziemne/, powietrzne i kosmiczne. W zależności zaś od ich charakteru, stanu i położenia - żywe i martwe, powierzchniowe i linearne, pojedyncze i grupowe, stałe, ruchome i ukazujące się, obserwowane i nie obserwowane, odkryte i ukryte /zamaskowane/.

CEL ROZPOZNANIA - rozp. - określenie głównych potrzeb w zakresie zdobywania danych, wiadomości i informacji o nieprzyjacielu dla pomyselnego wykonania zadania bojowego przez oddział, związek taktyczny /operacyjny/. Cel rozpoznania wynika z treści zadania bojowego, stopnia znajomości nieprzyjaciela, stanu i możliwości posiadanych sił i środków rozpoznania, charakteru terenu w rejonie działań bojowych i warunków meteorologicznych.

CELOWOŚĆ ROZPOZNANIA - rozp. - wymóg stawiany rozpoznaniu polegający na ścisłym podporządkowaniu przedsięwzięć rozpoznawczych zamiarowi walki, skupieniu wysiłku rozpoznania na najważniejszych kierunkach /w rejonach, na obiektach/ dla zapewnienia wykonania zadania bojowego.

CENTRALA - rozp.art. - miejsce rozmieszczenia przyrządu rejestrującego sygnały z placówek dźwiękowych. W centrali znajduje się też punkt opracowania danych, w którym opracowuje się taśmy i odczyty z zarejestrowanymi sygnałami, określa współrzędne celów /dozorów/ i uchyleń wybuchów pocisków od celu.

CENTRUM NADAWCZO-ODBIORCZE - rozp. spec. - grupa środków łączności wydzielana z batalionu rozpoznawczego /specjalnego, szturmowego/ do utrzymywania dwustronnej łączności z działającymi grupami rozpoznawczymi /specjalnymi/.

CIĄG KĄTOWY - rozp. art. - sposób przeniesienia orientacji z kierunku początkowego /o znanym azymucie/ do kierunku określanego, np. zasadniczego kierunku orientacyjnego lub zasadniczego kierunku kontroli na stanowisku startowym /ogniowym/.

CIĄGŁOŚĆ ROZPOZNANIA - rozp. - wymóg rozpoznania polegający na jego prowadzeniu zarówno w okresie pokoju, jak i wojny w dzień i w nocy, w każdej sytuacji i w każdym terenie oraz w różnych warunkach meteorologicznych.

CIĄG POLIGONOWY - rozp. art. - sposób określania współrzędnych punktów w terenie. Ciąg poligonowy może być otwarty /pomiar zaczyna się na jednym punkcie podstawowym, a kończy na drugim/; zamknięty /pomiar zaczyna się i kończy na tym samym punkcie podstawowym/; wiszący /pomiar zaczyna się na punkcie o znanych współrzędnych, a kończy na dowolnym punkcie terenowym o nieznanych współrzędnych/.

CZAS IDENTYFIKACJI ŹRÓDŁA PROMIENIOWANIA - rozp. r/elektron. - czas przeznaczony na wykonanie przez operatora stanowiska poszukiwania następujących czynności:

- ustalenie parametrów źródła;
- porównanie ustalonych parametrów z danymi i zameldowanie o wyniku;
- zgłoszenie wykrytego źródła do namierzania;
- dokonanie odpowiednich zapisów w blankietach.

CZAS NAMIERZANIA I USTALENIA REJONU ROZMIESZCZENIA ŹRÓDŁA - rozp. r/elektron. - czas przeznaczony na wykonanie następujących czynności:

- przyjęcie meldunku o pracy źródła;
- podjęcie decyzji o jego namierzaniu;
- podanie komendy do namierzania;
- wykonanie namiarów;
- przekazanie wyników;
- opracowanie wyników namierzania;
- zameldowanie rezultatów.

CZAS OBIEGU INFORMACJI ROZPOZNAWCZYCH - rozp. - czas niezbędny na dostarczenie uzyskanej informacji do określonego szczebla dowodzenia. Liczony jest od momentu uzyskania informacji do momentu jej przekazania zainteresowanemu dowódcy /sztabowi/.

CZAS OBIEGU INFORMACJI Z ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - czas niezbędny na dostarczenie uzyskanych informacji do określonego szczebla dowodzenia. Liczony jest od momentu przekazania zadania dowódcy oddziału /pododdziału/ lotnictwa rozpoznawczego do momentu dostarczenia informacji zainteresowanemu dowódcy /sztabowi/.

CZAS POSZUKIWANIA - rozp. r/elektron. - czas przeznaczony na wykrycie pracy źródła promieniowania oraz na jego identyfikację.

- CZAS ROZPOZNANIA - rozp. - czas niezbędny na wykonanie zadania przez element rozpoznawczy. Jest z reguły nakazany przez przełożonego i określa się go z uwzględnieniem charakteru zadania /objektu rozpoznania/ rejonu i warunków działania elementu rozpoznawczego oraz jego możliwości.

CZAS ROZPOZNANIA OBIEKTU - rozp. pow. - czas niezbędny załodze /grupie/ rozpoznawczej na wykrycie, obserwację i identyfikację obiektu rozpoznania; zależy od: rodzaju obiektu, widoczności, stopnia znajomości charakterystycznych cech obiektu, wysokości i prędkości lotu samolotu /śmigłowca/, stopnia maskowania, charakteru terenu itp.

CZAS ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - czas astronomiczny lub operacyjny /godzina i minuty/ określający moment rozpoczęcia i zakończenia rozpoznania. Jeżeli załoga wykonuje w jednym locie więcej niż jedno rozpoznanie, dla każdego z nich określa się czas rozpoznania powietrznego.

CYKLICZNOŚĆ ROZPOZNANIA - rozp. - oznacza rozpoznanie określonego obiektu lub rejonu powtarzające się w regularnych odstępach czasu. Parametry cyklu rozpoznania są określane na podstawie obliczeń, za podstawowe kryterium obliczeń przyjmuje się wymagania, zgodnie z którymi czas przerwy w obserwacji powinien wykluczać możliwości wyjścia nieprzyjaciela poza granice rejonu określone możliwościami zerwania z nim kontaktu przez siły rozpoznania na początku kolejnego cyklu.

D

D - sił. szt. - dzień rozpoczęcia operacji /działań bojowych/ i umowny termin, według którego - nie znając rzeczywistej daty rozpoczęcia działań - przeprowadza się kalkulacje wszystkich czynności dowództw i działań wojsk; oznaczenie D może być uzupełnione cyfrą wyrażającą odpowiednią liczbę dni poprzedzających np. D-3 oznacza trzeci dzień przed rozpoczęciem działań, D3 - trzeci dzień operacji.

DALMIERZ LASEROWY - rozp. top. - przyrząd przenośny do mierzenia odległości do celów /przedmiotów terenowych/, podający cyfrowy odczyt odległości. Może posiadać cyfrowy odczyt azymutu linii celowania. Wyniki pomiaru mogą być przekazywane do przelicznika współrzędnych, w którym po ich automatycznym przetworzeniu zostają wyświetlone współrzędne prostokątne. Dalmierz laserowy składa się z nadajnika laserowego i fotoczułego odbiornika, związanych z nim układów optycznych, precyzyjnego miernika czasu oraz zasilacza. Pierwszym zespołem jest część nadawczo-odbiorcza, zbudowana zwykle jako jeden moduł. W skład tego zespołu wchodzi głowica laserowa, optyczne urządzenie nadawcze i odbiorcze, fotodetektor i optyczny układ celowniczy. Następny zespół pomiarowy składa się z precyzyjnego generatora zegarowego, wyjściowych układów logicznych, układów zliczających i dekodujących oraz cyfrowego wyświetlacza wyników pomiaru. Ostatnim zespołem jest zasilacz. Zasięg dalmierza laserowego uwarunkowany jest takimi czynnikami jak: moc nadajnika, czułość fotodetektora, stan pogody, współczynnik odbicia światła od celu oraz stałe konstrukcyjne. Dokładność pomiaru dalmierza laserowego zależy od częstotliwości generatora zegarowego i jest stała w całym zakresie pomiarowym. Czas potrzebny na wykonanie pomiaru wynosi 1 ms. Ze względu na potrzebę doładowania kondensatora energetycznego kolejny pomiar może być wykonany po upływie kilku sekund /w ciągu minuty można wykonać kilkanaście pomiarów/. Zdolność rozdzielcza uwarunkowana jest rozbieżnością wiązki laserowej, przy rozbieżności wiązki laserowej 0,5 miliradianów średnica plamki na odległości 10 km wynosi 5 m.

DALMIERZ OPTYCZNY - rozp. top. - odległościomierz optyczny; przyrząd jedno lub dwu okularowy do wyznaczania odległości; w używanych w geodezji dalmierzach jednoobrazowych wyznaczoną odległość uzyskuje się mnożąc długość odcinka łąty, zawartego między skrajnymi nitkami umieszczonymi w płaszczyźnie ogniskowej dalmierza, przez stałą wynoszącą na ogół 100.

DALMIERZ SAPERSKI - rozp. inż. - przyrząd optyczny służący do pomiaru odległości; używany podczas rozpoznania inżynierskiego przeszkód wodnych.

DANA ROZPOZNAWCZA - rozp. - pojedyncza, określona wartość, cecha lub zjawisko, dotycząca ściśle określonego nieprzyjaciela /obiektu/, terenu i warunków atmosferycznych uzyskana w trakcie ich rozpoznania, dana rozpoznawcza jest rezultatem rozpoznania, ale z reguły go nie stanowi; dana rozpoznawcza powinna odpowiadać wysokiemu stopniowi wiarygodności, obiektywizmu i aktualności.

DANE RADIOLOKACYJNE - rozp. r/elektron. - odległość, azymut, kąt położenia, wysokość, rodzaj, skład, przynależność i działanie celów wykrytych przez stacje radiolokacyjne.

DANE RADIOWE - rozp. r/elektron. - dane niezbędne do nawiązania i utrzymania łączności za pomocą środków radiowych. Dane te stanowią częstotliwość robocza i zapasowa, sygnały rozpoznawcze, kryptonimy radiostacji, klucze do tabeli rozmów radiotelegrafisty, sposób sprawdzania tożsamości, rodzaje emisji, terminy ważności itp.

DANE ROZPOZNAWCZE - rozp. - zbiór pojedynczych danych rozpoznawczych o ściśle określonym nieprzyjacielu /obiekcie/, terenie i warunkach atmosferycznych, zdobytych w czasie ich rozpoznania; dane rozpoznawcze pozwalają na zidentyfikowanie nieprzyjaciela /obiektu/, poznanie jego stanu, działania i położenia, oceny terenu i ustalenie stanu pogody. Dane rozpoznawcze są podstawą do opracowania informacji rozpoznawczych, stąd wymagany jest wysoki stopień ich wiarygodności, obiektywności i aktualności.

DANE TOPOGRAFICZNE - rozp. top., rozp. art. - odległość i kierunek strzelania /określone z mapy albo stolika ogniowego lub obliczone metodą rachunkową na podstawie współrzędnych/ oraz kąt położenia celu.

DANE WEJŚCIOWE - rozp. - wielkości wprowadzane do prętośnika współrzędnych na punkcie początkowym pracy autopografu /współrzędnika/. Dane wejściowe stanowią azymut topograficzny kierunku osi podłużnej autopografu /współrzędnika/; współrzędne prostokątne punktu sieci geodezyjnej punktu konturowego mapy.

DEMASKUJĄCE OZNAKI - rozp. - zjawiska umożliwiające wyróżnienie obiektu zamaskowanego spośród otoczenia. Rozróżnia się następujące oznaki demaskujące: wizualne, /np. odmienny wygląd od otoczenia, ślady po przemarszu lub stacjonowaniu wojsk/, dźwiękowe /np. szum silników

itp./ i promieniowanie /np. obiekty emitujące fale podozerwone, radiowe itp./.

DESANT - takt. - 1/ wojska przerzucane drogą morską lub powietrzną, a także wysadzone lub wyrzucane w głębi ugrupowania lub na terytorium nieprzyjaciela albo na obszar obsadzony przez jego siły dla wykonania specjalnego zadania bojowego; 2/ działanie wojsk połączone z lądowaniem na terytorium nieprzyjaciela. Zależnie od celu, działania oraz wielkości użytych sił i środków rozróżnia się desanty strategiczne, operacyjne i taktyczne. W zależności od charakteru działań desanty dzielą się na dywersyjne i dywersyjno-rozpoznawcze. Zależnie od użytych środków transportu rozróżnia się desanty morskie, powietrzne i powietrzno-morskie.

DESANT DYWERSYJNY - takt. - grupa lub pododdział, niekiedy oddział, specjalnie wyszkolonych żołnierzy, przemieszczanych drogą powietrzną lub morską na tyły nieprzyjaciela lub w głąb jego kraju dla dokonania dywersji.

DESANTOWANIE - takt. - działanie wojsk obejmujące załadunek wydzielonych sił i środków na określone rodzaje transportu /morskiego, powietrznego/, przewóz /przelot/ do nakazanego rejonu, przygotowanie i zabezpieczenie lądowania w celu wykonania ustalonych zadań bojowych.

DESZYFROWANIE - rozp. - proces odwrotny do procesu szyfrowania czyli przekształcenie tekstu zaszyfrowanego w tekst jawny.

DIAPOZYTYW - fotogr. - pozytyw wykonany na materiale przezroczystym. Z diapozytywów nie można sporządzić fotoszkiców.

DOKŁADNOŚĆ ROZPOZNANIA - rozp. - wymóg stawiany rozpoznaniu, polegający na ścisłym określeniu położenia obiektów nieprzyjaciela w terenie, a także stanu jego sił i środków walki dla zapewnienia skutecznego użycia własnych środków jądrowych i ogniowych. Dokładność osiąga się poprzez wysoki poziom wyszkolenia stanu osobowego pododdziałów prowadzących rozpoznanie oraz stosowanie najdoskonalszych metod i środków rozpoznania.

DOKUMENTACJA ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - zbiór dokumentów niezbędnych do organizacji, planowania i prowadzenia rozpoznania radioelektronicznego. W zależności od przeznaczenia dokumenty dzielą się na:

- dowodzenia;
- sprawozdawczo-informacyjne;

- pomocnicze.

Dokumenty pomocnicze mające zastosowanie na stanowiskach rozpoznawczych, w grupach analizy danych i w komórkach kierujących zdobywaniem informacji dzielą się na:

- kierowania;
- źródłowe;
- operacyjne.

DOKUMENTY DOWODZENIA - rozp. - dokumenty zawierające informacje dotyczące planowania rozpoznania, zadań postawionych wykonawcom oraz kontroli ich wykonania. Należą do nich: plany rozpoznania, plany użycia sił i środków rozpoznania, zarządzenia rozpoznawcze, mapy robocze itp.

DOKUMENTY POMOCNICZE - rozp. - dokumenty zawierające informacje i obliczenia uzasadniające zamiar /koncepcję/ wykorzystania sił i środków rozpoznania oraz ewidencję wiadomości o nieprzyjacielu. Należą do nich: dziennik wiadomości o nieprzyjacielu, dziennik ewidencji jeńców wojennych oraz zdobytych dokumentów, uzbrojenia i wyposażenia wojsk nieprzyjaciela, protokoły przesłuchania jeńców /zbiega/, wykaz jednostek nieprzyjaciela /identyfikator/.

DOKUMENTY SPRAWOZDAWCZO-INFORMACYJNE - rozp. - dokumenty zawierające informacje o sytuacji i położeniu własnych organów /elementów/ rozpoznawczych oraz położeniu wojsk nieprzyjaciela. realizacji zadań bojowych, a także o stanie ukończenia, zaopatrzenia, stratach oddziałów /pododdziałów/ rozpoznawczych itp. Należą do nich: meldunki rozpoznawcze, komunikaty rozpoznawcze, mapy sprawozdawcze i oceny nieprzyjaciela, sprawozdania, dzienniki działań bojowych, zapotrzebowanie na wiadomości.

DOWIĄZANIE TOPOGEODEZYJNE - rozp. art. - określenie położenia współrzędnych i wysokości stanowisk ogniowych startowych, punktów obserwacyjnych i punktów rozpoznania pomiarowego względem punktów znanych.

DOWODZENIE LOTNICTWEM ROZPOZNAWCZYM W POWIETRZU - dow. - zespół czynności dowódcy wykonywanych w czasie lotu związanych z powzięciem decyzji, przekazaniem jej za pomocą radia lub umówionych sygnałów do wykonawców. Ma ono na celu skoordynowanie działań, manewru i ognia załóg, pododdziałów i oddziałów w powietrzu.

DOZOROWANIE - rozp. - obserwowanie, pilnowanie, strzeżenie, patrolowanie przez wojska lądowe, lotnictwo lub okręty wojenne określonej

przestrzeni na lądzie, w powietrzu lub na morzu w celu wykrycia działalności nieprzyjaciela.

DOZÓR - rozp. og. wojsk. - charakterystyczny, dobrze widoczny, stały i trudny do zniszczenia przedmiot terenowy lub punkt w terenie, znajdujący się w rejonie celów, służący do określania położenia celów i kierowania ogniem artylerii oraz dokładniejszego porozumienia się i współdziałania na czas działań bojowych /ćwiczeń/, oznaczony numerem lub nazwą. Wskazywanie celów /punktów orientacyjnych/ polega na określeniu ich położenia w stosunku do najbliższych dozorów.

DOZÓR OKRĘTOWY - rozp. mor. - okręt wystawiony na kierunku prawdopodobnego pojawiania się okrętów nieprzyjaciela w celu wczesnego ich wykrycia, dozór okrętowy powiadamia własne siły o zbliżaniu się sił nieprzyjaciela i ewentualnie je odpiera; dozór okrętowy może być stały /okręt na kotwicy lub w dryfle/, lub ruchomy /okręt porusza się wzdłuż wyznaczonej i obliczonej linii dozoru/.

DRUŻYNA ROZPOZNANIA SKAŻEŃ - rozp. chem. - najmniejszy pododdział w wojskach chemicznych przeznaczony do prowadzenia rozpoznania w rejonach skażonych, wyposażony w środek transportowy i zespół urządzeń do rozpoznania skażeń. Liczy 3-4 żołnierzy w zależności od pełnionych funkcji i organizacji pododdziałów.

DYWERSJA - rozp. spec. - 1/ działalność zmierzająca do zakłócania życia politycznego i administracyjno-gospodarczego danego państwa oraz osłabienia jego potencjału militarnego dla osiągnięcia określonych celów politycznych, ekonomicznych i wojennych; 2/ działania prowadzone na zapleczu i tyłach wojsk nieprzyjaciela w celu utrudnienia mu prowadzenia działań na froncie i obniżenia wartości bojowej jego wojsk.

DYŻUROWANIE NA ZIEMI - lotn. - planowe przebywanie na lotnisku, odcinku drogowym lub lądowisku, w określonym czasie, określonych sił lotniczych, w tym samolotów rozpoznawczych /śmigłowców/ w stanie pogotowia bojowego. Rozróżnia się cztery stopnie gotowości bojowej. Pierwszy /najwyższy/ - wyraża się zdolnością samolotów /śmigłowców/ do natychmiastowego startu po otrzymaniu odpowiedniego sygnału, oznacza to całkowitą sprawność sprzętu, obecność załóg w kabinach samolotów /śmigłowców/ i znajomość przez załogę zadania bojowego. Drugi - oznacza zdolność do wystartowania samolotów /śmigłowców/ w ciągu kilku minut po otrzymaniu rozkazu startu. W tym wypadku załogi znajdują się w pobliżu przygotowanych do lotu samolotów /śmigłowców/, studiując najświeższe dane o nieprzyjacielu i pogodzie. Trzeci - oznacza,

że przygotowane do lotu samoloty są ukryte /zamaskowane/, a ich załogi znajdują się na zajęciach lub w miejscu koszarowania. Niekiedy obejmuje on także przygotowanie sprzętu. Czwarty - różni się od trzeciego przebywaniem załóg w godzinach służbowych w miejscu stałego zakwaterowania.

DYŻUROWANIE W POWIETRZU - lotn. - planowe przebywanie w powietrzu w określonym czasie i w wyznaczonych strefach dyżurowania określonych sił lotniczych. Umożliwia bardzo szybkie wprowadzenie sił do akcji zarówno obronnej, jak i zaczepnej. Stosuje się je w warunkach, gdy dyżurowanie na lotnisku nie zapewnia wykonania zadania.

DZIAŁANIA BOJOWE LOTNICTWA ROZPOZNAWCZEGO - rozp. pow. - zorganizowane i celowe użycie sił i środków lotnictwa do rozpoznania nieprzyjaciela, terenu, warunków atmosferycznych.

DZIAŁANIA SPECJALNE - rozp. spec. - przedsięwzięcia podejmowane w ramach rozpoznania specjalnego poza bezpośrednią strefą walki sił zbrojnych; prowadzone przez odpowiednio zorganizowane, wyszkolone i wyposażone pododdziały /grupy/. Celami działań specjalnych są: dezorganizacja życia politycznego, administracyjnego, gospodarczego oraz militarnego nieprzyjaciela, a także utrudnienie prowadzenia działań na froncie i obniżenia wartości moralnej i bojowej jego wojsk.

DZIENNE FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - fotografowanie terenu i obiektów wykonane w warunkach naturalnego oświetlenia. Zapewnia ono najkorzystniejsze warunki do wykonania fotografowania w celach rozpoznawczych, w rezultacie czego otrzymuje się materiał o wysokiej jakości informacyjnej.

DZIENNIK EWIDENCJI JEŃCÓW I ZDOBYTYCH DOKUMENTÓW, UZBROJENIA I WYPOSAŻENIA WOJSK NIEPRZYJACIELA - rozp. og. wojsk. - pomocniczy dokument rozpoznawczy, który zawiera dane dotyczące miejsca, czasu i sposobu zdobycia jeńca /sprzętu, dokumentu/, dane personalne lub opis dokumentów /sprzętu, uzbrojenia/ oraz sposób wykorzystania uzyskanych tą drogą informacji /komu, kiedy przekazano/.

DZIENNIK OBSERWACJI - rozp. - dokument bojowy wyników obserwacji prowadzi się zwykle na punktach /posterunkach/ obserwacyjnych. Zapisuje się w nim: datę, godzinę, miejsce i wyniki obserwacji oraz komu, kiedy i w jaki sposób zameldowano o wynikach obserwacji.

DZIENNIK WIADOMOŚCI O NIEPRZYJACIELU - rozp. og. wojsk. - pomocniczy dokument rozpoznawczy, do którego wpisuje się na bieżąco, w czasie działań bojowych, dane, informacje i wiadomości o nieprzyjacielu w miarę ich napływu.

DŹWIĘKOMETRIA - rozp. art. - określanie współrzędnych stanowisk strzelających dział oraz współrzędnych miejsca wybuchu pocisków za pomocą stacji dźwiękometrycznych mierzących różnicę czasów przejścia fali dźwiękowej. wywoływanej wystrzałem działa lub wybuchem pocisku, do kilku odległych od siebie odbiorników dźwięku. Różnica czasów przyjscia fali dźwiękowej do dwóch dowolnych odbiorników dźwięku określa linię pozycyjną źródła dźwięku. Współrzędne źródła dźwięku wyznacza punkt przecięcia dwóch linii pozycyjnych określonych przez dwie pary odbiorników. W celu zwiększenia dokładności pomiarów i usunięcia wpływu ewentualnych zakłóceń stosuje się więcej niż dwie pary odbiorników dźwięku.

E

ECHONAMIERZANIE - rozp.mor. - sposób wykrywania i określania pozycji odległego obiektu na podstawie odbioru echa powstałego wskutek odbicia od wykrytego obiektu. Pozycję wykrytego obiektu wyznacza się przez określenie kierunku, z którego odebrano echo i odległości przez pomiar czasu, jaki upłynął od chwili wysłania impulsu fali akustycznej do chwili odebrania echa. Echonamierzanie stosowane jest m.in. w hydrolokacji do wykrywania obiektów podwodnych i w nawigacji morskiej do określania głębokości morza.

EFEKT STEREOSKOPOWY - fotogr. - widzenie terenu; obiektów na zdjęciach tak, jak gdyby znajdowały się one przed patrzącym w rzeczywistości. Efekt stereoskopowy można uzyskać nie uzbrojonym okiem lub przy pomocy specjalnych przyrządów optycznych zwanych stereoskopami.

EKSPOZYCJA - fotogr. - w fotograficznej technice zdjęciowej wielkość określająca jednocześnie czas otwarcia migawki i wielkość obszaru przysłony.

ELASTYCZNOŚĆ ROZPOZNANIA - rozp. - wymóg rozpoznania polegający na reagowaniu organów nim kierujących we właściwym czasie na zmiany sytuacji bojowej, przez wnoszenie nieodzownych poprawek do planu rozpoznania i skierowania głównego wysiłku na te obiekty /rejon/, o których wiadomości w danym momencie mają zasadnicze znaczenie dla wojsk i sztabów.

ELEKTRONICZNE URZĄDZENIA ROZPOZNANIA - rozp. r/elektron. - urządzenia elektroniczne przeznaczone do: wykrywania pracujących stacji radiolokacyjnych, radiowych i hydrolokalacyjnych; określania ich parametrów pracy; ustalania kierunków z jakich przychodzą sygnały; wykrywania obiektów nawodnych, powietrznych i podwodnych za pomocą obserwacyjnych stacji radiolokacyjnych i hydroakustycznych.

ELEMENT ROZPOZNAWCZY - rozp. og.wojsk. - etatowo lub czasowo wydzielone siły i środki do wykonania określonego zadania rozpoznawczego. W zależności od składu przyjmują określoną nazwę: np. samodzielny patrol rozpoznawczy, grupa wypadowa, wóz patrolowy, samolot rozpoznawczy.

ELEMENTY ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - pojedyncze stanowiska, stacje rozpoznawcze lub zespół stanowisk, stacje rozpoznawczych ze środkami łączności i obsługą, zajmujące określone

miejsce w ugrupowaniu bojowym sił i środków odpowiedniego szczebla dowodzenia i realizujące zadania rozpoznawcze.

ESKADRA ROZPOZNÁWCZA - lotn. - podstawowy taktyczny pododdział lotniczy występujący samodzielnie lub w ramach oddziału. Eskadra jest odpowiednikiem batalionu w wojskach lądowych.

ETAPY ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - w ramach zabezpieczenia bojowego wszystkich rodzajów wojsk rozróżnia się następujące etapy rozpoznania: wstępne, bezpośrednie, kontrolne. Wstępne rozpoznanie powietrzne prowadzi się w okresie przygotowania do działań bojowych. Głównym jego celem jest zdobycie informacji o rozmieszczeniu wojsk i obiektów nieprzyjaciela; stanie obrony przeciwlotniczej i terenie oraz innych danych umożliwiających podjęcie decyzji do prowadzenia działań. Bezpośrednie rozpoznanie powietrzne prowadzi się od kilku do kilkunastu minut przed uderzeniem rakietowo-jądrowym lub lotniczym w celu uzyskania uzupełniających danych o stanie i położeniu obiektów już wstępnie rozpoznanych, jak również o sytuacji powietrznej, warunkach atmosferycznych na trasie lotu i w rejonie obiektów, kontrolne rozpoznanie powietrzne prowadzi się w celu określenia wyników i skutków własnych uderzeń rakietowo-jądrowych lub lotniczych.

F

FALA DYŻURNA - rozp. spec. - stała, określona dla jednej lub kilku grup specjalnych /rozpoznawczych/ częstotliwość, na której radiotelegrafisci działających grup mogą o każdej porze doby nawiązać łączność z dowództwem jednostki, z której zostali wysłani. W zasadzie jest to łączność jednostronna, jednak w określonych przypadkach może służyć do łączności dwustronnej.

FALSZYWA WIADOMOŚĆ ROZPOZNAWCZA - rozp. - wiadomość nieprawdopodobna, której zaprzeczeniem są dowody absolutne.

FORMY ROZPOZNANIA MORSKIEGO - rozp. mor. - w marynarce wojennej wyróżnia się dwie formy prowadzenia rozpoznania: codzienne rozpoznanie na morskim TDW i rozpoznanie w operacji morskiej.

FORTEL - rozp. spec. - głęboko przemyślany, sprytny sposób pokonania obiektywnie istniejących trudności w wykonaniu postawionego zadania. Polega na umiejętnym przystosowaniu się do istniejących warunków, zrozumieniu zasad i sposobów działań nieprzyjaciela, w celu zmniejszenia, oszukania, bądź wymanewrowania sił porządkowych, ochraniających obiekty, ataku grup, czy też je zwalczających oraz niesprzyjającej wolności cywilnej.

FOTOANALIZA - rozp. - otrzymanie szczegółowych danych o poszczególnych elementach rozpoznanego obiektu lub elementach terenu przez ich fotografowanie w większej skali /pionowo lub skośnie/, /na różnych rodzajach błon/ i następnie szczegółowe przeanalizowanie danych.

FOTOBOMBARDOWANIE - lotn. - ćwiczebny sposób bombardowania /bez zrzucania ładunku bojowego/ za pomocą lotniczego aparatu fotograficznego. W warunkach bojowych kamera utrwała na błonie fotograficznej położenie celu w momencie zrzutu ładunku i dokumentuje trafienie. W czasie pokoju załogi rozpoznawcze mogą fotobombardować obiekty rozpoznania.

FOTODOKUMENT - rozp. pow. - dokumentalna i pogładowa forma opracowania wyników odczytywania negatywów lub zdjęć lotniczych. Zdjęcie przyjmuje postać fotodokumentu po odczytaniu i opisanu. Nie wyklucza się opisywania, jako fotodokumentu oddzielnych kadrów negatywów lub całych filmów. Fotodokumentem mogą być zdjęcia /pojedyncze, komplety zdjęć, pozytywy, w postaci zwójów/ fotoszkice i fotoplany.

FOTOGRAFIA LOTNICZA - fotogr., rozp. pow. - dział fotografii obejmujący teorię wykonywania i wykorzystania zdjęć terenu sfotografowanego z powietrza za pomocą lotniczych aparatów fotograficznych, umieszczonych na aparatach latających. Fotografia lotnicza dzieli się na dzienną - wykonywaną przy świetle naturalnym i nocną - wykonywaną przy oświetleniu sztucznym, w podzerwieni przy wykorzystaniu promieniowania podzerwonego.

FOTOGRAFIA PANORAMICZNA - fotogr. - zdjęcie pokazujące teren pod szerokim kątem /ponad 100°/. Za pomocą fotografii panoramicznej można: wykrywać i określać położenie różnych obiektów i odcinków obrony nieprzyjaciela; śledzić zmiany w maskowaniu, rozbudowie inżynierskiej, organizacji obrony nieprzyjaciela; wykrywać obiekty zamaskowane; wykonywać pomiary fotogrametryczne umożliwiające dokładne określenie położenia poszczególnych obiektów.

FOTOGRAFIA SPEKTRALNA - fotogr. - fotografia utrwalająca nie rzeczywiste obrazy przedmiotów, lecz tak zwane widma badanych ciał.

FOTOGRAFICZNA APARATURA POKŁADOWA - rozp. pow. - zespół urządzeń pokładowych zapewniających fotografowanie powietrzne oraz zestawy materiałów fotograficznych. Fotograficzną aparaturę pokładową stanowią: lotnicze aparaty fotograficzne, stanowiska i urządzenia mocujące, przyrządy i urządzenia do obróbki zdjęć na pokładzie oraz urządzenia pomocnicze.

FOTOGRAFICZNE ROZPOZNANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - jeden ze sposobów rozpoznania polegający na sfotografowaniu terenu lub poszczególnych obiektów i samolotów bądź innych aparatów latających, a następnie opracowanie i odczytywanie wykonanych zdjęć lotniczych. Fotograficzne rozpoznanie powietrzne umożliwia uzyskanie wiarygodnych i w miarę obiektywnych danych o charakterze terenu i obiektach nieprzyjaciela.

FOTOGRAFICZNY APARAT SZCZELINOWY - fotogr., rozp. pow. - aparat fotograficzny nie posiadający migawki, lecz szczelinę leżącą w płaszczyźnie ogniskowej obiektywu, przed którą przesuwa się jednostajnym ruchem ciągłym błona negatywowa. Ruch ten jest zsynchronizowany z prędkością samolotu. Materiał zdjęciowy przedstawia sobą ciągły obraz fotografowanej trasy przez samolot /aparat latający/.

FOTOGRAFICZNY SPRZĘT LABORATORYJNY - rozp. pow. - grupa środków rozpoznania powietrznego służąca do naziemnej obróbki rezultatów fotografowania powietrznego.

FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE - lotn., rozp. pow. - wykonywanie zdjęć aparatem fotograficznym umieszczonym na pokładzie aparatu latającego w przestrzeni powietrznej. Fotografowanie powietrzne umożliwia uzyskiwanie wiarygodnych i w miarę obiektywnych danych o obiektach i terenie nieprzyjaciela i własnych. Fotografowanie powietrzne stosowane jest najczęściej jako potwierdzenie rozpoznania wzrokowego.

FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE PIONOWE - rozp. pow. - fotografowanie, przy którym oś optyczna aparatu fotograficznego w momencie ekspozycji jest zbliżona do pionu, lub nieznacznie od niego odchylona, a wykonane zdjęcia przedstawiają przybliżony rzut pionowy terenu. Podczas fotografowania pionowego dla celów rozpoznawczych dopuszczalne odchylenie osi optycznej aparatu od pionu może wynosić $15-20^{\circ}$, natomiast dla celów kartograficznych - nie więcej niż $+3^{\circ}$.

FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE PIONOWO-SKOŚNE - rozp. pow. - fotografowanie wykonywane kilkoma aparatami /2-4/ ustawionymi na stałych lub kołyszących stanowiskach, które umożliwiają objęcie szerokiego pasa terenu w jednym nalocie, albo aparatami wyposażonymi w obiektywy szerokokątne i nadszerokokątne. Zdjęcia pionowo-skośne w środkowej części są zbliżone do pionu, a na brzegach - skośne.

FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE SKOŚNE - rozp. pow. - fotografowanie, przy którym oś optyczna aparatu w momencie ekspozycji jest odchylona od pionu o kąt $25-83^{\circ}$, a teren i poszczególne obiekty na zdjęciu widoczne są w perspektywie. Kąt ustawienia osi optycznej aparatu zależy od wymaganego skoku zdjęcia i wysokości fotografowania.

FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE W MANEWRZE - rozp. pow. - fotografowanie powietrzne, w czasie którego samolot lub inny aparat latający nie zachowuje jednego lub więcej warunków lotu prostoliniowego.

FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE W ZAKRĘCIE - rozp. pow. - fotografowanie, w czasie którego samolot lub inny aparat latający wykonuje zakręt ze stałym, określonym kątem pochylenia, w czasie którego oś optyczna aparatu fotograficznego powinna przebiegać przez środek obiektu.

FOTOGRAMETRIA - rozp. pow. topogr. - nauka o zasadach i metodach wskazujących sposoby wyznaczania rzeczywistych rozmiarów, kształtów i położenia przestrzennego przedmiotów na podstawie obrazu fotograficznego. Wyniki opracowania fotogrametrycznego mogą być przedstawione w postaci /formie/ graficznej, fotograficznej lub cyfrowej. Fotogrametria w zależności od sposobu wykonywania zdjęć dzieli się na naziemną i lot-

niożą. Znajduje zastosowanie w wielu gałęziach nauki i techniki, szczególnie w topografii /sporządzanie map/.

FOTOINTERPRETACJA - rozp. pow. - dział fotogrametrii zajmujący się odczytywaniem obiektów i zjawisk sfotografowanych na materiale fotograficznym /zdjęcia, negatywy/ oraz badaniem ich współzależności i tendencji rozwojowych. Fotointerpretacja topograficzna polega na identyfikacji w terenie sfotografowanych obiektów, określaniu ich przeznaczenia, opracowaniu charakterystyk wytrzymałościowych i opisowych oraz na wykreślaniu ich w postaci znaków umownych mapy. Fotointerpretacja rozpoznawcza zajmuje się badaniem form przedstawiania na zdjęciach lotniczych obiektów wojskowych, sił i środków nieprzyjaciela w zależności od warunków fotografowania i przeciwdziałania w rozpoznaniu lotniczym; szkoleniem kadr fotointerpretatorów wojskowych; maskowaniem wojsk własnych przed rozpoznaniem lotniczym i kosmicznym.

FOTOKARABIN - lotn. - aparat fotograficzny kontrolujący wykonanie strzelań ćwiczebnych i bojowych do celów na ziemi i w powietrzu. W warunkach bojowych fotografuje on położenie celu samolotu w momencie oddania serii strzałów i dokumentuje jego zniszczenie /porażenie/. Za pomocą fotokarabinu można prowadzić fotograficzne rozpoznanie powietrzne.

FOTOMAPA - rozp. pow. topogr. - obraz terenu zestawiony z przetworzonych zdjęć lotniczych dobranych na podstawie geodezyjnej osnowy z dokładnością odpowiadającą warunkom mapy topograficznej w danej skali. Fotomapy sporządza się najczęściej w skalach od 1:10000 do 1:50000, nadając im format, siatkę kilometrową i opisy pozaramkowe, takie jak na mapach topograficznych. Fotomapa uzupełniona jest napisami nazw, rysunkiem rzeźby terenu, znakami topograficznymi ważniejszych przedmiotów terenowych; stanowi topograficzny dokument pomiarowy i rozpoznawczy sporządzony w czasie działań bojowych.

FOTOMELDUNEK - rozp. pow. - forma opracowania wyników fotografowania powietrznego, stosowana głównie w warunkach odczytywania mokrych lub suchych negatywów. Zawiera krótką, zwięźłą treść, ze względu na konieczność kodowania i szybkiego przekazywania do adresatów za pomocą technicznych środków łączności.

FOTOOBSERWACJA - rozp. - ustalenie zmian w uprzednio wykrytym obiekcie lub terenie przez powtórne ich fotografowanie w celu porównania nowych danych.

FOTOPLAN - rozp. pow. - fotograficzny obraz terenu sporządzony z przetworzonych zdjęć lotniczych, uzupełniony ramką i godłem arkusza oraz siatką kilometrową.

FOTOPUNKT - rozp. top. - punkt, którego współrzędne wyznaczono pomiarem w terenie z jednoczesnym zidentyfikowaniem go i nakłuciem /oznaczeniem/ na zdjęciu. Sieć fotopunktów służących do opracowania arkuszy map danego obszaru nazywa się pokładem geodezyjnym lub polową osnową fotogrametryczną. Fotopunkty można określać metodami analitycznymi lub graficznymi.

FOTOSZKIC - pow. rozp. - obraz terenu zestawiony z nieprzetworzonych, pionowych lub nachylonych zdjęć lotniczych dopasowanych wzajemnie na podstawie obrazu sytuacji terenowej. Może być niekiedy uzupełniony elementami mapy topograficznej wkreślonymi odręcznie lub w procesie reprodukcji. FOTOSZKICE zestawia się dla oddzielnych rubieży lub rejonów. Ze względu na małą dokładność pomiarową fotoszkieł wykorzystuje się je zazwyczaj łącznie z mapą topograficzną lub fotomapą. W razie braku map topograficznych wojska mogą być zaopatrywane w fotoszkieła.

FOTOTOPOGRAFIA - rozp. top. - dział geodezji zajmujący się opracowywaniem oraz unaoceśnianiem map i planów topograficznych przy zastosowaniu fotogrametrii.

FOTOTRIANGULACJA - rozp. top. - kameralny sposób wyznaczania położenia punktów /współrzędnych x, y / na podstawie zdjęć w celu zagęszczenia osnowy geodezyjnej punktami do przetwarzania zdjęć.

FOTOWYKRYCIE - rozp. - wykrycie obiektów rozpoznania osiągnięte w rezultacie pierwszego ich fotografowania.

G

GLĘBOKOŚĆ DZIAŁAŃ BOJOWYCH LOTNICTWA ROZPOZNAWCZEGO - rozp. pow. - wskaźnik możliwości przestrzennych lotnictwa rozpoznawczego. Jest to maksymalna odległość od rubieży styczności bojowej wojsk do tylnej linii obiektów, które mogą być rozpoznawane przez lotnictwo startujące i lądujące na lotniskach własnych. Głębokość prowadzonych działań bojowych przez lotnictwo rozpoznawcze jest uzależniona od taktycznego promienia działania samolotów oraz oddalenia lotnisk ich bazowania od rubieży styczności bojowej wojsk.

GLÓWNE OBIEKTY ROZPOZNANIA MORSKIEGO - rozp. mor. - okręty podwodne, nawodne okręty uderzeniowe, siły i środki zwalczania okrętów podwodnych oraz obrony przeciwlotniczej i przeciwrakietowej, siły desantowe, siły i środki działające na komunikacjach morskich, siły i środki "wojny minowej", siły i środki zabezpieczenia działań, bazy morskie, porty, punkty rozśrodkowanego bazowania lotniska, stanowiska startowe rakiet, techniczne środki dowodzenia, obserwacji itp. Główny obiekt rozpoznania jest określony każdorazowo na podstawie zadań sił własnych i aktualnej sytuacji.

GLÓWNY WYSILEK ROZPOZNANIA - rozp. - koncentracja sił i środków dla zdobycia maksymalnej ilości danych, wiadomości i informacji o nieprzyjacielu; terenie i warunkach atmosferycznych w celu powzięcia właściwej decyzji.

GRUPA ANALIZY DANYCH - rozp. r/elektron. - zespół ludzi o przygotowaniu taktyczno-operacyjnym i specjalistycznym /łączność, radiolokacja, radionawigacja itp./, którego zadaniem jest gromadzenie danych, ich analiza i ocena sytuacji radioelektronicznej oraz opracowywanie wiarygodnych informacji o nieprzyjacielu.

GRUPA ANALIZY TECHNICZNO-OPERACYJNEJ - rozp. r/elektron. - zespół ludzi o przygotowaniu techniczno-operacyjnym wyposażony w odpowiednie urządzenia analityczno-pomiarowe zajmujący się analizą techniczną sygnałów elektromagnetycznych i ich operacyjno-taktycznym wykorzystaniem.

GRUPA BEZPOŚREDNIEGO ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - lotn. - element ugrupowania bojowego lotnictwa przeznaczony do potwierdzania i uściślenia danych z rozpoznania celu /obiektu/, danych o obronie przeciwlotniczej na trasie lotu i w rejonie obiektu, o skażeniach i warunkach atmosferycznych. Często bywa wykorzystywana do oznaczenia celu i przeprowadzania grupy uderzeniowej w jego rejon.

GRUPA OBLICZENIOWA - rozp. chem. - zespół żołnierzy wchodzący w skład plutonu dowodzenia kompanii wykrywania wybuchów jądrowych. Zadaniem grupy jest gromadzenie, analiza i przetwarzanie danych o wybuchach jądrowych nieprzyjaciela i własnych.

GRUPA REKONESANSOWA - rozp. art. - nieetatowy pododdział wojsk rakietowych i artylerii wysyłany w celu rozpoznania dróg marszu, organizacji regulacji ruchu, rozpoznania terenu w rejonach stanowisk startowych, ogniowych, wyboru stanowisk startowych, miejsc rozmieszczenia stanowisk dowodzenia, pododdziałów technicznych i pododdziałów zabezpieczenia działań bojowych, rozpoznania dróg manewru w rejonach stanowisk startowych, dowiązania topogeodezyjnego, przygotowania meteorologicznego oraz wykonania innych zadań związanych z działaniem wojsk rakietowych i artylerii.

GRUPA ROZPOZNANIA MORSKIEGO - rozp. mor. - etatowy lub nieetatowy pododdział rozpoznawczy przeznaczony do prowadzenia rozpoznania taktycznego na korzyść zespołu okrętów, tzn. do wykrycia w porę sił nieprzyjaciela, określenia jego składu, ugrupowania, miejsca, elementów ruchu oraz charakteru działań i naprowadzania na niego sił własnych.

GRUPA ROZPOZNAWCZA - rozp. spec. - etatowy pododdział kompanii specjalnej przeznaczony do prowadzenia działań specjalnych w ugrupowaniu nieprzyjaciela do głębokości około 100 km. Etatowy skład grupy rozpoznawczej jest następujący: dowódca, pomocnik dowódcy, starszy zwiadowca, zwiadowcy, radiotelegrafista i kierowca mechanik pojazdu mechanicznego służącego do przewozu grupy.

GRUPA SPECJALNA - rozp. spec. - etatowy pododdział lub doraźnie organizowana grupa wykonująca zadania rozpoznawcze dywersyjne i propagandowe w głębi ugrupowania nieprzyjaciela. Etatowy skład organizacyjny może się zmienić. Każdorazowo jednak w skład grupy specjalnej będą wchodzić: dowódca, pomocnik, radiotelegrafista, zwiadowcy. W koniecznych wypadkach grupy specjalne mogą być wzmocnione zwiadowcami, saperami, chemikami, parą plutonów i żołnierzami innych specjalności. Grupa specjalna może być przerzucana za pomocą samolotów /śmigłowców/, innych środków transportowych lub pieszo.

GRUPA ŚRODKÓW NADAWCZYCH - rozp. spec. - radiostacje średniej mocy z kompanii łączności batalionu szturmowego lub specjalnego rozwinięte poza rejonem ześrodkowania odwodu sił i środków działań specjalnych oraz organów dowodzenia grup specjalnych. w miejscu stwarzającym dogodne warunki do utrzymania jednostronnej ciągłej łączności.

GRUPA ŚRODKÓW ODBIORCZYCH - rozp. spec. - aparatownie radioodbiorcze z pododdziału łączności, batalionu szturmowego lub specjalnego rozwinięte bezpośrednio przy organie dowodzenia grup specjalnych.

GRUPA WYPADOWA - rozp. og.wojsk. - ogólnowojskowy element rozpoznawczy organizowany czasowo ze składu pododdziału rozpoznawczego lub piechoty w sile do wzmocnionego plutonu lub grupa składająca się ze specjalnie dobranych szeregowców i podoficerów i wyznaczony do wykonania wypadu na przednim skraju lub w głębi ugrupowania bojowego nieprzyjaciela w celu zdobycia jeńców /wiadomości, dokumentów, wzorów uzbrojenia lub wyposażenia/. Grupę wypadową wzmacnia się zwykle saperami, a jej działanie może być wsparte ogniem artylerii i moździerzy. Ze składu grupy wypadowej organizuje się podgrupy: torującą, ubezpieczającą i ohwytającą.

H

HORYZONT RADIOLOKACYJNY - rozp. r/elektron. - pozorną linią wyznaczoną przez krzywiznę Ziemi, ograniczającą zasięg wykrywania przez stację radiolokacyjną celów powietrznych nisko latających oraz celów naziemnych lub nawodnych; odległość od tego horyzontu jest większa niż horyzontu widocznego /optycznego/, ponieważ ultrakrótkie fale radiowe uginają się bardziej od fal świetlnych.

HYDROLOKACJA - rozp. mor. - dziedzina techniki zajmująca się sposobami wykrywania i określania pozycji obiektów podwodnych za pomocą fal akustycznych.

HYDROLOKATOR - rozp. mor. - urządzenie przeznaczone do wykrywania i określania położenia /pozycji/ obiektów podwodnych za pomocą wykorzystania echa hydrolokalacyjnego; stacja hydrolokalacyjna składa się z zespołu nadawczego przeznaczonego do wytwarzania i wysyłania w środowisko wodne impulsów ultradźwiękowych /sondujących/ i zespołu odbiorczego przeznaczonego do kierunkowego odbioru sygnału echa i określania kierunku oraz odległości od wykrytego obiektu.

I

IDENTYFIKATOR - rozp. - pomocniczy dokument rozpoznawczy, w którym ujmuje się jednostki nieprzyjaciela /od najwyższego do najniższego szczebla/ w okresie pokojowym; w okresie działań bojowych ujmuje się wszystkie rozpoznane jednostki wojsk nieprzyjaciela występujące w pasie działania oddziału, związku taktycznego lub operacyjnego i na skrzydłach, określając ich aktualne rozmieszczenie i działalność. Dane te są aktualizowane w miarę napływu nowych informacji.

IDENTYFIKOWANIE CELÓW POWIETRZNYCH - rozp. r/elektron. - ustalanie przynależności samolotów i bezpilotowych środków napadu powietrznego do danego państwa i jego sił zbrojnych. Obecnie podstawą identyfikacji stanowi rozpoznanie radiolokacyjne. W celu identyfikacji wszystkie samoloty własnych sił zbrojnych są wyposażone w aparaturę radiolokacyjną umożliwiającą ich zidentyfikowanie, a loty lotnictwa są ściśle regulowane określonymi przepisami, które umożliwiają śledzenie ruchów samolotu.

INFILTRACJA - rozp. spec. - przenikanie, skryto przechodzenie żołnierzy, grup i małych pododdziałów przez luki w ugrupowaniu bojowym nieprzyjaciela w celu przedostania się na jego tyły i wykonania zadań specjalnych np. rozpoznania, dywersji.

INFORMACJA ROZPOZNAWCZA - rozp. - treść poznawcza stanowiąca wynik analizy danych rozpoznawczych dotyczących konkretnego nieprzyjaciela /obiektu/, terenu i warunków atmosferycznych zdobytych w czasie rozpoznania. Informacja rozpoznawcza stanowi podstawę do planowania działań bojowych na określonym szczeblu dowodzenia. Treścią informacji rozpoznawczej jest opis nieprzyjaciela, terenu i warunków w zakresie odpowiadającym zdobytym danym poszerzonej o wnioski prowadzącego analizę.

INTERPRETACJA ZDJĘĆ LOTNICZYCH - fotogr., rozp. pow. - proces rozpoznania obiektów na podstawie bezpośrednich i pośrednich cech rozpoznawczych obiektów.

INŻYNIERYJNY ELEMENT ROZPOZNAWCZY - rozp. inż. - doraźnie organizowana grupa /zespół/ z pododdziałów rozpoznania inżynierskiego lub innych specjalności wojsk inżynierskich przeznaczona do zdobywania wiadomości rozpoznawczych na polu walki. W wojskach inżynierskich organizuje się następujące inżynierskie elementy rozpoznawcze: inżynierski-

ne posterunki obserwacji; inżynierskie posterunki fotografowania; inżynierskie patrole rozpoznawcze; samodzielne inżynierskie patrole rozpoznawcze; inżynierskie oficerskie patrole rozpoznawcze, inżynierskie grupy wypadowe; inżynierskie powietrzne patrole rozpoznawcze.

INŻYNIERYJNA GRUPA WYPADOWA - rozp. inż. - inżynierski element rozpoznawczy organizowany na szczeblu związku taktycznego w warunkach stabilizacji działań obronnych, w składzie 3-4 żołnierzy do wzmocnionej drużyny pod dowództwem podoficera lub oficera, w celu rozpoznania rejonu znajdującego się na głębokości ugrupowania oddziałów pierwszego rzutu, związku taktycznego nieprzyjaciela lub zapór inżynierskich założonych przez niego przed przednim skrajem i w lukach między punktami oporu.

INŻYNIERYJNY OFICERSKI PATROL ROZPOZNAWCZY - rozp. inż. - inżynierski element rozpoznawczy organizowany przez dowódców związków taktycznych wojsk inżynierskich, w celu potwierdzenia danych o nieprzyjacielu, jego przedsięwzięciach inżynierskich, obiektach i terenie oraz określania zakresu i sposobu wykonywania zadań lub prac inżynierskich, zapewniających sprawne działanie wojsk własnych. Do składu patrolu wyznacza się jednego lub kilku doświadczonych oficerów wojsk inżynierskich, którzy osobiście prowadzą rozpoznanie przez obserwację i oględziny, bezpośrednio wyposaża się ich w niezbędne środki łączności i przydziela się im pododdział /grupę/ ochrony.

INŻYNIERYJNY PATROL ROZPOZNAWCZY - rozp. inż. - inżynierski element rozpoznawczy organizowany w sile drużyny rozpoznania inżynierskiego działający przede wszystkim na korzyść pododdziałów i oddziałów /elementów ugrupowania/ wojsk inżynierskich, w celu uzyskania wiadomości niezbędnych do podjęcia decyzji odnośnie organizacji wykonawstwa konkretnych prac i zadań inżynierskich. Inżynierski patrol rozpoznawczy może działać samodzielnie lub w składzie ogólnowojskowych elementów rozpoznawczych /wówczas prowadzi rozpoznanie w celu pozyskiwania wiadomości niezbędnych do podjęcia decyzji przez dowódcę ogólnowojskowego/.

INŻYNIERYJNY POSTERUNEK FOTOGRAFOWANIA - rozp. inż. - inżynierski element rozpoznawczy przeznaczony do wykonywania zdjęć fotograficznych obiektów i terenu z bliska i z dalekiej odległości w różnorodnych warunkach naturalnego oświetlenia z jednego lub kilku stanowisk odpowiednio przygotowanych i zamaskowanych przed obserwacją nieprzyjaciela. Inżynierski posterunek fotografowania może działać na lądzie lub ze śmigłowca w zawisie, występuje w składzie 2-3 saperów - zwiadowców i wyposa-

zony jest w rozpoznawczy zestaw fotograficzny. Inżynierski posterunek fotografowania organizuje się od szczebla związku taktycznego wzwyż.

INŻYNIERSKI POSTERUNEK OBSERWACYJNY - rozp. inż. - inżynierski element rozpoznawczy w składzie 2-4 saperów - zwiadowców organizowany na szczeblu oddziału /związku taktycznego/ w warunkach stabilizacji działań bojowych w celu rozpoznania nieprzyjaciela i terenu. Inżynierski posterunek obserwacyjny prowadzi obserwację /podsłuchiwanie/ z miejsca - punktu obserwacyjnego urządzonego na przednim skraju obrony. Posterunek wyposaża się w sprzęt optyczno-pomiarowy i noktowizyjny, dziennik obserwacji i techniczne środki łączności.

^a INŻYNIERSKI POWIETRZNY PATROL ROZPOZNAWCZY - rozp. inż. - inżynierski element rozpoznawczy /od szczebla związku taktycznego wzwyż/ organizowany w tych przypadkach, gdy rozpoznanie naziemne, ze względu na czas i warunki terenowe, nie gwarantuje terminowego wykonania zadań. Skład patrolu /najczęściej 1-2 oficerów, 2-3 saperów - zwiadowców/ uzależniony jest od wykonywanych zadań, z których zasadniczymi są: rozpoznanie dróg marszu, zwłaszcza w okresie przegrupowania wojsk; rejonów uderzeń bronią masowego rażenia; rejonów przepraw, zwłaszcza podczas organizacji forsowania z marszu rubieży minowania oddziałów zaporowych; przedniego skraju obrony nieprzyjaciela.

J

JEDNOCZESNY ZMASOWANY LOT LOTNICTWA ROZPOZNAWCZEGO - rozp. pow. - sposób działania lotnictwa rozpoznawczego stosowany w celu uzyskania w stosunkowo krótkim czasie danych o dużej liczbie obiektów.

JEDNOLITY SYSTEM RADIOLOKACYJNY -OPK - system wykorzystania środków radiolokacyjnych różnych rodzajów wojsk i służb pod jednolitym dowództwem. Podstawę tego systemu stanowią ugrupowania bojowe pododdziałów i oddziałów wojsk radiotechnicznych, wyposażonych w odpowiednie środki radiotechniczne i łączności oraz zautomatyzowane urządzenia zbierania, przechowywania i uogólniania danych o sytuacji powietrznej.

JENIEC WOJENNY - rozp. - osoba należąca do sił zbrojnych państwa prowadzącego wojnę, która dostała się we władztwo /do niewoli/ strony przeciwnej. Jeńcami wojennymi oprócz żołnierzy mogą być cywilni członkowie załóg samolotów wojskowych i cywilnych statków handlowych, oddziałów roboczych, ludność terytorium nie zajętego, która przy zbliżeniu się nieprzyjaciela żywiołowo chwyciła za broń, a nie zdołała się zorganizować w regularne siły zbrojne.

K

KADR. FILMU - fotogr. - klatka taśmy filmowej /klatka filmowa/ przeznaczona do kopiowania lub projekcji; skomponowany plastycznie obraz filmu.

KADR WZORCOWY - rozp. - zbiór zdjęć zasadniczych obiektów, które podlegają odczytaniu, wykonane w różnych warunkach terenowych i atmosferycznych. Dla każdego obiektu podane są w katalogu podstawowe cechy demaskujące oraz umowny znak, którym należy oznaczać na zdjęciu zidentyfikowane obiekty.

KATEGORIA ŹRÓDŁA ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - stopień wartości rozpoznawczej źródła służący do określania kolejności rozpoznania źródeł. Wyróżnia się cztery kategorie: specjalnie ważne, bardzo ważne, ważne i mniej ważne /I, II, III, IV/.

KIERUNKOWE PROMIENIOWANIE RADIOWE - rozp. r/elektron. - wypromieniowywanie fal radiowych w jednym lub kilku kierunkach za pomocą anten kierunkowych. Jest ono stosowane w łączności radiowej i radioliniowej, w radiolokacji i radionawigacji. Zwiększa zasięg działania urządzeń radioelektronicznych, chroni przed zakłóceniami oraz utrudnia rozpoznanie stacji nadawczej.

KLASYFIKACJA CELÓW - rozp. - czynność polegająca na grupowaniu celów według ważności, rodzajów, typu; klasyfikacja może decydować o kolejności niszczenia celów.

KLASYFIKACJA ROZPOZNANIA MORSKIEGO WEDŁUG STOSOWANYCH ŚRODKÓW - rozp. mor. - według rodzaju stosowanych środków, rozpoznanie morskie dzieli się na:

- rozpoznanie wzrokowo-optyczne;
- fotograficzne;
- jonizacyjne;
- akustyczne;
- magnetometryczne;
- grawitacyjne;
- radioelektroniczne.

KLASYFIKACJA ROZPOZNANIA MORSKIEGO WEDŁUG RODZAJU SIŁ - rozp. mor. - rozpoznanie morskie według rodzajów sił, dzieli się na:

- rozpoznanie powietrzne;
- rozpoznanie okrętowe;

- rozpoznanie radioelektroniczne;
- rozpoznanie brzegowe;
- rozpoznanie specjalne;
- rozpoznanie chemiczne;
- rozpoznanie artyleryjskie;
- rozpoznanie nawigacyjno-hydrologiczne;
- rozpoznanie meteorologiczne;
- rozpoznanie minowa.

KLUCZ ŚMIGŁOWCÓW ROZPOZNANIA SKAŻEŃ - rozp. chem. - wchodzi w skład eskadry dowództwa związku operacyjnego i jest przeznaczony do rozpoznania skażeń promieniotwórczych oraz rejonów wybuchów jądrowych. Śmigłowce rozpoznania skażeń wchodzi w skład klucza, mogą wykonywać następujące zadania:

- wykrywać i rozpoznawać skażenia promieniotwórcze w rejonach planowanych do rozmieszczenia wojsk oraz rejonach węzłów komunikacyjnych, lotnisk i urządzeń tyłowych.

- rozpoznawać rejony wybuchów jądrowych;
- określać rozmiary i położenie stref skażeń promieniotwórczych;
- kontrolować spadek mocy dawki promieniowania na drogach i w rejonach uprzednio rozpoznanych.

KOD - rozp. - reguła przyporządkowania znaków, słów, zdań, innym umownym znakom, sygnałom i symbolom, których zbiór nosi nazwę alfabetu kodowego, odpowiednio opracowane kody stosowane są w wojsku do maskowania przekazywanych informacji.

KODOWANIE - rozp. - zmiana zwykłego tekstu słownego na znaki umowne /sygnały/ w postaci pojedynczych słów, liter, cyfr, znaków i pojęć w celu przekazania tajnych wiadomości przez techniczne środki łączności. Kodowanie odbywa się za pomocą zawczasu przygotowanych tablic /kodów/ oraz specjalnych urządzeń kodujących.

KODOWANIE TERENU - rozp. - ustalenie umownych oznaczeń lub nazw dla charakterystycznych punktów, przedmiotów i rubieży terenowych lub wszystkich obiektów jednego rodzaju na określonym obszarze w celu przekazywania tajnych wiadomości środkami łączności dla zapewnienia tajnego dowodzenia wojskami.

KODOWANIE MAPY - rozp. - ustalenie i nanoszenie na mapę umownych oznaczeń siatki współrzędnych, punktów i przedmiotów terenowych, a także dodatkowych siatek, linii lub punktów dla zapewnienia tajnego dowo-

dzenia w czasie przekazywania wiadomości /rozkazów, komend, meldunków/ środkami łączności.

KOMBINOWANE ZAKŁÓCENIA RADIOWE - rozp. r/elektron. - jednoczesne stosowanie różnorodnych zakłóceń aktywnych i pasywnych. Kombinowane zakłócenia powodują najbardziej skuteczne tłumienie pracy radiotechnicznych środków nieprzyjaciela.

KOMENDA NAMIERZANIA - rozp. r/elektron. - forma rozkazu podawanego bezpośrednio ze stanowiska kierowania namierzaniem do natychmiastowego i jednoczesnego wykonania przez namierniki sieci namierzania. Komenda zawiera niektóre cechy rozpoznawcze źródła rozpoznania dla jego zidentyfikowania.

KOMPANIA ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - etatowy pododdział wojsk rozpoznawczych związku taktycznego przeznaczony do zdobywania informacji o nieprzyjacielu na podstawie analizy pracy i rozmieszczenia jego środków radioelektronicznych.

KOMPANIA ROZPOZNANIA SKAŻEŃ - rozp. chem. - specjalistyczny pododdział wojsk chemicznych przeznaczony do prowadzenia rozpoznania skażeń i obserwacji wybuchów jądrowych.

KOMPANIA SPECJALNA - rozp. spec. - etatowy pododdział wojsk rozpoznawczych związku taktycznego przeznaczony do prowadzenia działań specjalnych w ugrupowaniu nieprzyjaciela. W skład kompanii specjalnej wchodzi: organ dowodzenia, pododdziały bojowe.

KOMPANIA WYKRYWANIA WYBUCHÓW JĄDROWYCH - rozp. chem. - pododdział specjalistyczny wojsk chemicznych przeznaczony do wykrywania naziemnych i powietrznych wybuchów jądrowych i dostarczania informacji o współrzędnych, rodzaju mocy i czasie wybuchów, do stacji obliczeniowo-analitycznej skażeń i SD odpowiedniego dowództwa.

KOMÓRKA ROZPOZNAWCZA - rozp. - zespół ludzi zajmujących się organizacją i kierowaniem rozpoznania na danym szczeblu dowodzenia.

KOMPLET ROZPOZNAWCZY - rozp. inż. - zestaw inżynierskich przyborów rozpoznawczych, służących do rozpoznania i wykonywania przejść w zaporach minowych sposobem ręcznym, stanowiący wyposażenie drużyny rozpoznania inżynierskiego lub drużyny saperów, wyznaczonej do wykonania przejść w zaporach minowych.

KOMUNIKAT ROZPOZNAWCZY - rozp. - dokument informacyjny opracowywany przez komórki rozpoznawcze na szczeblu taktycznym i operacyjnym, w którym informuje się zainteresowanych dowódców i sztaby o nieprzyjacielu.

Podaje się w nim ogólną charakterystykę działań nieprzyjaciela, aktualne jego położenie, wnioski dotyczące możliwości i zamiarów. Sporządza się go w zasadzie pod koniec dnia oraz na polecenie przełożonych za określony etap walki /operacji/.

KONTROLNE ROZPOZNANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - rozpoznanie powietrzne prowadzone w celu ustalenia wyników /skutków/ uderzeń własnych wojsk. W działaniach z bronią konwencjonalną można je prowadzić natychmiast po uderzeniu, a w działaniach z bronią jądrową - po upływie 15-20 min. od momentu uderzenia.

KRYPTONIM - rozp. - umowne oznaczenie rozpoznawcze /słowne, cyfrowe lub słowno-cyfrowe/ pododdziałów, oddziałów, sztabów oraz osób funkcyjnych i urządzeń eksploatowanych w określonym systemie łączności. Kryptonim stosuje się w celu zamaskowania pełnych nazw przy prowadzeniu wymiany wiadomości za pomocą technicznych środków łączności.

KURS BOJOWY - lotn. - kurs, na jakim samolot może strzelać, odpalać rakiety, zrzucać bomby, stawiać miny. Kurs bojowy ustala się w zależności od celów taktycznych, broni, zadania i sytuacji. Wejście na kurs bojowy stanowi najważniejszy etap ataku.

L

LĄDOWISKO - lotn. - prowizoryczne lotnisko; obszar o rozmiarach i właściwościach umożliwiający bezpieczny start i lądowanie aparatów latających, zwłaszcza samolotów i śmigłowców. Powinno odpowiadać takim warunkom, jak: twarda i równa nawierzchnia /bez korzeni, drzew, krzewów, bruzd i innych przeszkód/. Dopuszczalny spadek terenu - 5°, trawa i śnieg nie wyższe niż 15-20 cm. Minimalna powierzchnia dla jednego średniego śmigłowca wynosi 30 x 40 m w dzień i 50 x 50 m w nocy. W promieniu 100 m od środka lądowiska przeszkody terenowe nie mogą być wyższe niż 100 m. Termin lądowisko może oznaczać także miejsce do wysadzenia pododdziału specjalnego /grupy specjalnej lub zaopatrzenia ze śmigłowca.

LICZBA SAMOLOTÓW NA ROZPOZNANIE - rozp. pow. - możliwa do wykorzystania przez siły rozpoznania powietrznego liczba samolotów w ciągu doby /ustalonego okresu/. Liczbę tę określają następujące współczynniki:

- maksymalne /dopuszczalne/ natężenie dla jednej załogi i samolotu /Nzs/;
- liczba wydzielonych załóg i samolotów /Kzs/;
- współczynnik sprawności technicznej samolotów i ukończenie załóg Lzs.

Oblicza się według następującego wzoru:

$$Na/l = Nzs \cdot Kzs \cdot Lzs$$

LIMIT LOTNICTWA ROZPOZNAWCZEGO - lotn.rozp.pow. - określona liczba lotów lotnictwa rozpoznawczego przydzielonego określoneemu szczeblowi dowodzenia, na określony czas prowadzenia działań bojowych. Limit określa się w samolotolotach /s/l/, eskadrołotach /e/l/ i pułkolotach /p/l/. Decyzję wykorzystania przydzielonego limitu lotnictwa rozpoznawczego podejmuje sztab, któremu limit został przydzielony.

LINIA NAMIARU - rozp. r/elektron. - kierunek na pracujące źródło promieniowania elektromagnetycznego określony przez dokonanie namiaru.

LOTNICTWO ROZPOZNANIA OPERACYJNEGO - lotn. - pododdziały i oddziały lotnicze wchodzące organizacyjnie w skład armii lotniczej. LRO przeznaczone jest do prowadzenia rozpoznania powietrznego na korzyść frontu, armii lotniczej i marynarki wojennej na głębokość do 400 km i więcej.

LOTNICTWO ROZPOZNANIA TAKTYCZNEGO - lotn. - rodzaj lotnictwa przeznaczony do prowadzenia taktycznego rozpoznania powietrznego na korzyść związków taktycznych i operacyjnych, rodzajów sił zbrojnych i wojsk.

LOTNICTWO ROZPOZNANIA WOJSK LĄDOWYCH - lotn. - pododdziały śmigłowców rozpoznawczych wchodzących w skład eskadr rozpoznawczo-łącznikowych ogólnowojskowych związków taktycznych. Klucze śmigłowców rozpoznawczych przeznaczone są do prowadzenia rozpoznania, przerzutu grup specjalnych rozpoznawczych i poprawiania ognia artylerii.

LOTNICTWO ROZPOZNAWCZE - lotn. - rodzaj lotnictwa bojowego przeznaczony do prowadzenia rozpoznania powietrznego na korzyść dowództw wszystkich rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk. Lotnictwo rozpoznawcze wyposażone jest w specjalnie do tego celu przystosowane samoloty. Śmigłowce i środki bezpilotowe. Przeznaczone jest do zdobywania danych o siłach, środkach i obiektach nieprzyjaciela rozmieszczonych w taktycznej, operacyjnej i strategicznej strefie jego działań. Początki lotnictwa rozpoznawczego sięgają wojny włosko-tureckiej /1911-1912/, a pełna jego organizacja nastąpiła podczas I wojny światowej.

LOTNICTWO ROZPOZNAWCZE MARYNARKI WOJENNEJ - rozp. mor. - rodzaj lotnictwa marynarki wojennej, przeznaczony do prowadzenia morskiego rozpoznania taktycznego i operacyjnego w strefie odpowiedzialności marynarki wojennej.

LOTNICZA OBSERWACJA POLA WALKI - rozp. pow. - ciągłe i systematyczne obserwowanie określonych rejonów pola walki prowadzone siłami lotnictwa rozpoznawczego w celu ustalenia niektórych danych o nieprzyjacielu i natychmiastowym informowaniu zainteresowanych dowództw. Obserwacja może być prowadzona wzrokowo lub przy pomocy specjalistycznej aparatury pokładowej.

LOTNICZA SŁUŻBA FOTOGRAFICZNA - lotn. - jedna ze służb lotniczych zajmująca się laboratoryjnym i fotogrametrycznym opracowywaniem wyników fotografowania powietrznego. Zorganizowana jest w pododdziały i oddziały przy jednostkach wykonujących zadania rozpoznawcze.

LOTNICZE ŚRODKI BŁYSKOWE - lotn. - środki zapewniające fotografowanie powietrzne w nocy. Do środków błyskowych zaliczamy bomby błyskowe, elektryczne i impulsowe lampy wyładowcze.

LOTNICZY APARAT FOTOGRAFICZNY - lotn., rozp. pow. - aparat fotograficzny używany do wykonywania zdjęć lotniczych, zainstalowany na aparacie latającym. Składa się z obiektywu, migawki, ramki tylowej, ła-

downika na błonę fotograficzną oraz z przyrządu automatycznie regulującego pracę całego aparatu, z urządzenia zabezpieczającego działanie aparatu w różnych temperaturach i z urządzenia kompensującego rozmazanie obrazu przy dużych prędkościach lotu. Lotnicze aparaty fotograficzne dzielą się na pomiarowe i rozpoznawcze, a te ostatnie na dzienne i nocne.

LOTNICZY APARAT FOTOGRAFICZNY DZIENNY - lotn. rozp. pow. - aparat fotograficzny przeznaczony do fotografowania w świetle dziennym /widzialnym/ i w podczerwieni.

LOTNICZY APARAT FOTOGRAFICZNY NOCNY - lotn., rozp. pow. - aparat fotograficzny przeznaczony do fotografowania w nocy przy użyciu sztucznego źródła światła. Wyposażony jest w specjalne urządzenia fotoelektryczne umożliwiające samooczynne otwarcie migawki w chwili najintensywniejszego błysku.

LOTNICZY APARAT POMIAROWY - lotn. - aparat fotograficzny przeznaczony do wykonywania zdjęć dla służby geodezyjnej i topograficznej. Zbudowane są z reguły na samolotach transportowych, których prędkość nie jest zbyt duża - od 150 do 400 km/h.

LOTNICZY APARAT ROZPOZNAWCZY - lotn., rozp. pow. - aparat fotograficzny przeznaczony do prowadzenia lotniczego rozpoznania fotograficznego.

Ł

LADOWNIK FILMU APARATU FOTOGRAFICZNEGO - rozp. pow. - część aparatu fotograficznego służąca do magazynowania odpowiedniej ilości klisz lub bion fotograficznych niezbędnych do wykonania fotografowania nakazanych obiektów /rejonów/.

M

MANEWER CZĘSTOTLIWOŚCIAMI - rozp. r/elektron. - okresowa lub niesystematyczna zmiana częstotliwości pracy jednej lub grupy radiostacji w celu zdezorientowania rozpoznania radiowego nieprzyjaciela, uniknięcia zakłóceń albo uzyskania lepszej jakości kanału radiowego. Jednocześnie ze zmianą częstotliwości zmienia się kryptonimy i sygnały rozpoznawcze radiostacji.

MANEWR W REJONIE CELU - lotn. - zorganizowane przemieszczenie grupy samolotów /lub pojedynczego samolotu/ w przestrzeni powietrznej co do kierunku, prędkości i wysokości lotu dla stworzenia najkorzystniejszych warunków wyjścia na cel /obiekt/ i skutecznego jego zaatakowania /rozpoznania/ oraz pokonania środków OPL nieprzyjaciela.

MAPA KODOWA - rozp. topogr. - mapa topograficzna w skali 1:100 000 i 1:200 000 z naniesioną specjalną, umowną siatką kodową, służącą do zamaskowania wskazywania celów i dowodzenia wojskami.

MAPA NAMIERZANIA - rozp. r/elektron. - mapa topograficzna znajdująca się w grupie analizy danych, przeznaczona do nanoszenia wyników namierzenia i lokalizowania źródeł rozpoznania.

MAPA OCENY NIEPRZYJACIELA - rozp. - rozpoznawczy dokument sprawozdawczo-informacyjny, na którym wrysowuje się wiarygodne wiadomości o nieprzyjacielu oraz przypuszczalny jego zamiar. Powinna ona stanowić podstawę do składania w dowolnym czasie meldunków dowódcy /szefowi sztabu/, do informowania zainteresowanych oficerów o aktualnym składzie, ugrupowaniu, możliwościach i zamiarach nieprzyjaciela, a także do opracowywania komunikatów rozpoznawczych. Mapę oceny nieprzyjaciela opracowuje się i aktualizuje w miarę napływu informacji o nieprzyjacielu. Jako uzupełnienie mapy oceny nieprzyjaciela w zależności od potrzeb, opracowuje się załącznik, np. tabelę nasycenia nieprzyjaciela w pasie działania, na poszczególnych kierunkach, rubieżach przy różnych wariantach użycia jego sił i środków, zestawienie narastania sił i środków nieprzyjaciela, przewidywaną ilość i moc uderzeń jądrowych itp.

MAPA OCHRONNYCH I MASKUJACYCH WŁAŚCIWOŚCI TERENU - rozp. topogr. - mapa topograficzna w skali 1:100 000 i 1:200 000 z treścią specjalną przedstawiającą możliwości ochrony i maskowania wojsk i sprzętu bojowego przed obserwacją z obiektów latających.

MAPA PROGNOZOWANIA ZNISZCZEŃ - rozp. topogr. - mapa topograficzna w skali 1:100 000 i 1:200 000 sporządzona przed rozpoczęciem operacji zaczepnej na podstawie planowanych uderzeń jądrowych na zgrupowania i obiekty wojskowe nieprzyjaciela.

MAPA PRZESZKÓD TERENOWYCH - rozp. topogr. - mapa topograficzna w skali 1:200 000, rzadziej w skali 1:100 000, odzwierciedla /z uwzględnieniem zmian sezonowych/ tereny drożne i niedrożne oraz obszary, które mogą ulec zatopieniu na skutek zniszczenia wałów ochronnych, zapór i urządzeń hydrotechnicznych.

MAPA PUNKTÓW ORIENTACYJNYCH - rozp. topogr. - mapa topograficzna w skali 1:50 000 i 1:100 000 z wyeksponowanymi przedmiotami i obiektami terenowymi oraz rzeźbą terenu pozwalającą szybko i bezbłędnie orientować się, dokładnie określać położenie innych obiektów i wskazywać cele.

MAPA RADIOLOKACYJNA - rozp., rozp. topogr. - mapa, na której poza zwykłą treścią wrysowany jest radiolokacyjny obraz danego rejonu widziany na ekranie stacji radiolokacyjnej z określonego i zaznaczonego na mapie miejsca.

MAPA ROBOCZA - rozp. - rozpoznawczy dokument dowodzenia, na który nanosi się wyłącznie informacje niezbędne oficerowi do wykonywania jego obowiązków służbowych /informacje o nieprzyjacielu oraz o położeniu, stanie i zadaniach własnych sił i środków rozpoznania/.

MAPA ROZPOZNAWCZA - rozp. pow. - mapa topograficzna o różnej skali, na której poza zwykłą treścią naniesiona jest siatka kilometrowa dająca się kodować według specjalnego kodu. Mapa rozpoznawcza służy do orientacji terenowej w czasie rozpoznania, umiejscowienia wykrytych i rozpoznanych obiektów oraz opracowania meldunków rozpoznawczych z powietrza.

MAPA RUBIEŻY WODNYCH - rozp. topogr. - mapa topograficzna w skali 1:25 000 i 1:50 000 zawierająca szczegółowe informacje o przeszkodach wodnych.

MAPA SKAŻEŃ - rozp. ehem. - mapa topograficzna, na której przedstawia się: uderzenia jądrowe, ze wskazaniem ich mocy, rodzaju i czasu wybuchu, kierunki i przeciętna prędkość wiatru na określonych wysokościach oraz dane meteorologiczne w przyziemnej warstwie powietrza; przypuszczalne strefy skażenia promieniotwórczego do czasu całkowitego rozpadu substancji promieniotwórczych; granice stref skażeń promieniotwórczych z ustalonymi przez rozpoznawcę wskaźnikami mocy dawki promienio-

wania w określonym czasie, strefy skażeń chemicznych z podaniem czasu uderzenia rodzaju BST i jego zasięgu.

MAPA SYNOPTYCZNA - meteorol. - mapa przedstawiająca stan pogody w pewnej chwili na określonym obszarze. Mapa synoptyczna może być niepełna, tzn. obejmować dane tylko na obszarze działania własnych wojsk.

MARSZ UBEZPIECZONY GRUP SPECJALNYCH - rozp. spec. - podstawowy sposób poruszania się grupy specjalnej w ugrupowaniu nieprzyjaciela. Grupa podczas wykonywania marszu ubezpieczonego ubezpiecza się od przodu od tyłu i na boki maszerując po trasie łamanej /wymijającej osiedla, pojedyncze gospodarstwa i węzły komunikacyjne itp./ skrajami lasów i zagajników, wzdłuż rowów i strumyków, stąd jej trasa rzeczywista będzie zazwyczaj około 1,5 raza dłuższa od wykreślonej na mapie. Przeciętne tempo przemarszu grupy w dzień wynosić może do 3 km/godz., a w nocy około 2 km/godz.

MATERIAŁY FOTOGRAFICZNE - fotogr. - stosowane w fotografii materiały światłoczułe zapewniające wykonywanie zdjęć. Należą do nich: błony, papiery fotograficzne oraz chemikalia umożliwiające wywołanie obrazu optycznego.

MELDOWANIE WYNIKÓW NAMIERZANIA - rozp. r/elektron. - meldunek radiooperatora stanowiska namierzania; zwięzłe i krótkie przekazanie danych o namierzaniu wykonanym na określone źródło rozpoznania. Realizowane jest za pomocą technicznych środków łączności.

MELDUNEK ROZPOZNAWCZY - rozp. - dokument sprawozdawczo-informacyjny opracowywany przez komórki rozpoznawcze sztabów zawierający informacje o nieprzyjacielu i o podległych organach rozpoznawczych. Meldunki mogą być terminowe i doraźne. Terminowe meldunki rozpoznawcze przesyła się do sztabu nadrzędnego w nakazanym terminie ujmując w nich położenie /ugrupowanie/ i charakter działań nieprzyjaciela z uwzględnieniem zmian jakie zaszły od poprzedniego meldunku oraz położenie, stan i główne zadania organów /elementów/ rozpoznawczych. Doraźne meldunki rozpoznawcze opracowuje się i natychmiast przekazuje przełożonym w wypadku uzyskania ważnych informacji o nieprzyjacielu. Meldunek rozpoznawczy opracowuje się w formie pisemnej lub graficznej; może być również zapisany na taśmie magnetofonowej, na sformalizowanym blankiecie lub złożonym w formie ustnej. Meldunki rozpoznawcze przekazuje się nadrzędnym organom dowodzenia przez pocztę polową, oficerów łącznikowych lub techniczne środki łączności.

MELDUNEK ROZPOZNAWCZY Z POWIETRZA - rozp. pow. - słowny zbiór danych uzyskanych w wyniku rozpoznania powietrznego nakazanego obiektu /terenu/ oraz interesujących danych o obiektach /terenie/ uzyskanych na całej trasie lotu rozpoznawczego. Meldunek rozpoznawczy jest przekazywany drogą radiową w formie zakodowanej /niekiedy tekstem otwartym/ na zainteresowane stanowiska dowodzenia.

MELDNUEK Z LOTU ROZPOZNAWCZEGO - rozp. pow. - ustne lub pisemne /graficzne/ przedstawienie zdobytych danych w czasie lotu rozpoznawczego. Meldunek z lotu rozpoznawczego jest składany dowódcy jednostki lotniczej po wylądowaniu samolotu.

MIEJSCE ODOSOBNIENIA GRUPY SPECJALNEJ /ROZPOZNAWCZEJ/ - rozp. spec. - punkt przebywania grupy od momentu postawienia jej zadania do czasu przerzutu. W miejscu tym przechodzi wszechstronne przygotowanie do działań.

MYLENIE - rozp. spec. - sposób działania grup specjalnych /grup rozpoznawczych/ polegający na zamierzonym wprowadzeniu nieprzyjaciela w błąd, głównie w celu dezorganizacji przemarszu wojsk i kolumn zaopatrzeniowych zmierzających zarówno w kierunku dofrontowym, jak i rokadowym poprzez zamianę /wystawianie/ posterunków regulacji ruchu oraz zdejmowanie bądź przestawianie drogowskazów, znaków ostrzegawczych i informacyjnych.

N

NAJŚCIE - rozp. og. wojsk. - sposób prowadzenia rozpoznania polegający na skrytym, podstępym wejściu do obiektu działania zazwyczaj pod postacią innej osoby /grupy osób/ mającej z racji pełnionej funkcji /zajmowanego stanowiska, pozycji społecznej, zgodnie z przyjętym zwyczajem, tradycją/ ułatwiony, legalny do niego dostęp. Najście wymaga niezwykle dokładnego /wnikliwego/ przygotowania i odpowiedniego zabezpieczenia stosownie do "maski" przyjętej przez wykonawców akcji, a przede wszystkim pełnej znajomości sytuacji istniejącej w obiekcie działania i sposobu postępowania rzeczywistej /"podgrywanej"/ osoby. Najście wykonuje się w celu zdobycia określonej informacji, materiału lub urządzenia, wykonania akcji dywersyjnej, a często dla porwania i uprowadzenia ważnej osoby. Stosownie do potrzeb ze składu grupy /elementu rozpoznawczego/ wydziela się podgrupę atakującą i ubezpieczającą. Ze względu na trudności organizacyjne, na szczeblu taktycznym będzie stosowane bardzo rzadko.

NALOT - lotn. - manewr samolotu /grupy samolotów/ w rejonie obiektu rozpoznania /uderzenia/ ściśle określony w czasie i przestrzeni, zapewniający wykonanie części lub całości zadania bojowego. Wykonywanie zadania bezpośrednio z trasy jest nalotem pierwszym, następne manewry w ramach tego samego zadania będą nalotami kolejnymi, np. drugi nalot, trzeci nalot itd.

NAMIERNIK RADIOWY - rozp. r/elektron. - urządzenie służące do wyznaczania kierunku odbieranych fal radiowych. Składa się z czterech podstawowych elementów: anteny kierunkowej, urządzenia wejściowego, odbiornika radiowego i wskaźnika.

NAMIERZANIE - rozp., rozp. r/elektron. - czynność polegająca na lokalizacji źródeł rozpoznania przy użyciu co najmniej dwóch namierników rozwiniętych w określonej odległości od siebie w terenie, lub jednego namiernika dalmierczego. W zależności od sposobów kierowania namierzaniem, wyróżniamy:

- namierzanie synchroniczne;
- namierzanie na komendę;
- namierzanie według zadań stałych.

NAMIERZANIE AUTOMATYCZNE - rozp. r/elektron. - zwane także synchronicznym - jest to jednoczesne wykonywanie namiarów przez wszystkie na-

mierniki systemu, które automatycznie nastroja się na częstotliwość namierzonego źródła przy pomocy specjalnej aparatury.

NAMIERZANIE KONTROLNE - rozp. r/elektron. - namierzanie wykonywane na znane źródła promieniowania rozmieszczone na różnych kierunkach i w różnych odległościach od namiernika. Celem jest sprawdzenie dokładności określenia namiaru przez dany namiernik.

NAMIERZANIE NA KOMENDĘ - rozp. r/elektron. - określanie azymutów na źródło rozpoznania przez kilka namierników po otrzymaniu zadania ze stanowiska kierowania namierzaniem lub bezpośrednio ze stanowiska rozpoznawczego.

NAMIERZANIE RADIOWE - rozp. r/elektron. - zespół czynności obejmujący:

- wykrycie pracujących radiostacji nieprzyjaciela i nakierowanie na nie namierników radiowych;
- określenie kierunku na pracującą radiostację;
- zebranie rezultatów namierzania z namierników radiowych, opracowanie ich i określenie miejsca rozmieszczenia radiostacji nieprzyjaciela. Do określenia miejsca położenia radiostacji nieprzyjaciela są potrzebne minimum dwa namierniki radiowe odpowiednio rozmieszczone w terenie.

NAMIERZANIE WEDŁUG ZADAŃ STAŁYCH - rozp. r/elektron. - polega na określaniu azymutów na źródło rozpoznania przez namierniki zgodnie z wcześniej opracowanym harmonogramem.

NANOSZENIE NAMIARÓW - rozp. r/elektron. - nanoszenie na mapę topograficzną namiarów w postaci linii prostych wychodzących z punktów rozmieszczenia namierników w kierunku namierzanego źródła promieniowania. Przecięcie kilku linii wyznacza miejsce lub rejon namierzanego źródła rozpoznania.

NAPAD - rozp. og.wojsk. - sposób prowadzenia rozpoznania polegający na niespodziewanym, wykonywanym z nienacka uderzeniu grupy /elementu rozpoznawczego/ na obiekt stały /ważne urządzenie obiektu/ lub wojska nieprzyjaciela znajdujące się na postoju w rejonie rozmieszczenia. Napad organizuje się w celu obezwładnienia, zniszczenia bądź dezorganizacji pracy /funkcjonowania/ obiektu, zdobycia dokumentów, materiałów, urządzenia, uzbrojenia, względnie sprzętu, odbicia więźnia, jeńca lub uprowadzenie ważnej osobistości itp. W zależności od sposobu uderzenia rozróżnia się napad z wejściem na obiekt napadu i wykonanie zadania przy użyciu miny, ładunku wybuchowego lub zapalającego, względnie

siłą fizyczną i napad ogniowy realizowany z odległości za pomocą środków ogniowych. Dla wykonania napadu w zależności od potrzeb grupa /element rozpoznawczy/ organizuje /wydziela/ podgrupy: ogniową /atakującą, chwytającą/, rozgradzającą i ubezpieczającą.

NASŁUCH RADIOWY - rozp. r/elektron. - ciągła obserwacja prowadzona za pomocą odbiornika radiowego na określonej częstotliwości lub w danym pasmie częstotliwości, zapewniająca nieprzerwany odbiór sygnałów wysyłanych przez określony nadajnik.

NASYCENIE - rozp. - stosunek liczby pododdziałów /oddziałów, związków/ i środków ogniowych do szerokości pasa ich działania. Jednostką kalkulacyjną dla szczebli operacyjnych jest dywizja, dla szczebli taktycznych - batalion piechoty. Zależnie od skali, w jakiej się je rozpatruje, rozróżnia się nasycenie operacyjne i nasycenie taktyczne. Nasycenie operacyjne wyraża się najczęściej liczbą kilometrów frontu przypadających na jedną dywizję w danym związku operacyjnym. W odniesieniu do środków ogniowych nasycenie operacyjne wyraża się liczbą podstawowych środków ogniowych /czołgów, dział, itp./ przypadających na 1 km frontu; nasycenie taktyczne wyraża się liczbą batalionów i podstawowego uzbrojenia /dział, czołgów itp./ przypadających na 1 km frontu.

NATĘŻENIE DZIAŁAŃ - lotn. - liczba lotów bojowych, jaką może wykonać załoga samolotu lub śmigłowca /pododdziałów, oddziałów i związków lotniczych/ w ciągu określonego czasu /doba, tydzień, miesiąc/, celem wykonania zadania bojowego. Natężenie działań zależy od charakteru zadań, składu bojowego jednostki oraz sytuacji bojowej. Średnie natężenie działań ustala się w zależności od rodzaju lotnictwa. Natężenie działań może być wyrażone w samolotolotach /s/l/, eskadrołotach /e/l/, pułkolotach /p/l/ i określa je przełożony szczebla operacyjnego.

NAZIEMNE ROZPOZNANIE SKAŻEŃ I ZAKAŻEŃ - rozp. chem. - rozpoznanie prowadzone w pododdziałach rodzajów wojsk i służb przez żołnierzy z drużyn rozpoznania skażeń /pododdziałów chemicznych/ wyposażonych w przyrządy rozpoznania skażeń i zakażeń. Celem jest określenie i oznaczenie granic rejonów skażonych wykrytym i przez nich BŚT, znalezienie dróg obejścia oraz dokonanie pomiaru mocy dawki promieniowania w terenie, wartości stopnia skażenia sprzętu bojowego i uzbrojenia i wielkości napromieniowania ludzi.

NEGATYW - fotogr. - obraz ustalony na papierze fotograficznym, specjalnej nieprzeźroczystej błonie pozytywowej, a także na materiałach przeźroczystych - szkle lub błonie.

NIEPRZYJACIEL - rozp. - siły zbrojne biorące udział w walce po stronie przeciwnej; wroga armia; oddziały i związki wojskowe; każda osoba należąca do jego sił zbrojnych. Na ćwiczeniach taktycznych - strona przeciwna.

NIEETATOWE PODODZIAŁY ROZPOZNAWCZE - rozp. - pododdziały rodzajów sił zbrojnych i wojsk odpowiednio przygotowane i przeszkolone do prowadzenia rozpoznania.

NIWELATOR - rozp. topogr. - przyrząd geodezyjny do pomiarów różnic wysokości punktów w terenie /w wyposażeniu pododdziałów rozpoznania inżynieryjnego/.

NOCNE FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - fotografowanie terenu i obiektów wykonywane w warunkach sztucznego oświetlenia przy użyciu specjalnych lotniczych aparatów fotograficznych i odpowiednich środków błyskowych do krótkotrwałego oświetlenia.

NOCNY LOTNICZY APARAT FOTOGRAFICZNY - rozp. pow. - aparat fotograficzny przeznaczony do fotografowania w nocy przy użyciu sztucznego źródła oświetlenia fotografowanego obiektu /terenu/. Tego typu aparat fotograficzny wyposażony jest w specjalne urządzenie fotoelektryczne umożliwiające samoczynne otwarcie migawki w momencie najintensywniejszego błysku.

NOKTOWIZOR - rozp. - przyrząd elektroniczny umożliwiający widzenie obiektów w ciemności. Zasada jego działania opiera się na wykorzystaniu promieniowania podczerwonego. Noktowizory są szeroko stosowane jako celowniki broni strzeleckiej i dział, jako urządzenia do skrytego prowadzenia w nocy pojazdów mechanicznych, do obserwacji terenu.

NOKTOWIZOR SAPERSKI - rozp. inż. - przyrząd do stereoskopowej obserwacji pola walki w warunkach nocnych. Noktowizor saperski służy do obserwacji terenu i przedmiotów podczas wykonywania prac związanych z zabezpieczeniem inżynieryjnym działań bojowych oraz prowadzenia pojazdów mechanicznych w warunkach nocnych bez użycia światła widzialnego.

NOKTOWIZYJNE PRYZRZĄDY ROZPOZNIANIA ARTYLERII - rozp. art. - przyrządy optyczne umożliwiające obserwację w warunkach nocnych. Według zasady działania dzielą się na: bierne /do wykrywania i obserwacji źródeł promieniowania podczerwieni/, czynne /do wykrywania i obserwacji obiek-

tów oświetlonych promieniowaniem podczerwonym/. Pod względem taktycznym noktowizyjne przyrządy rozpoznania artylerii dzielą się na przyrządy do obserwacji w nocy, do rozpoznania źródeł promieniowania /dalmierze, przystawki do teodolitów, lornetki/, celowniki noktowizyjne oraz przyrządy do prowadzenia pojazdów. Nazywane są często przyrządami elektrooptycznymi.

NOMENKLATURA ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - opracowanie, w którym znajdują się podstawowe parametry i odpowiadające im skróty stosowane w rozpoznaniu radioelektronicznym.

O

OBIEG INFORMACJI O NIEPRZYJACIELU - rozp. - wielokanałowe i wielostronne przekazywanie informacji o nieprzyjacielu zdobytych przez różne rodzaje rozpoznania. Realizuje się go za pomocą środków technicznych, styczności osobistej i dokumentów bojowych. Przebiega on od elementów i komórek podległych do nadrzędnych, pomiędzy elementami i komórkami równorzędnymi oraz od nadrzędnych komórek do podległych. Obieg informacji trwa nieprzerwanie i łączy się z ciągłą konfrontacją zdobytych danych i wiadomości z już posiadanymi, a także z zadaniami stawianymi rozpoznaniu.

OBIEKT DZIAŁAŃ BOJOWYCH - rozp. - zgrupowanie wojsk nieprzyjaciela, umocnienia obronne lub ważne obiekty w terenie znajdujące się na kierunku lub w rejonie prowadzonych działań bojowych, których opanowanie, zniszczenie bądź utrzymanie wpływa na przebieg i osiągnięcie celu walki lub operacji. Zależnie od rodzaju, przeznaczenia i położenia obiektu, rozróżnia się obiekty: taktyczne, operacyjne, strategiczne.

OBIEKT LINIOWY - rozp. - obiekt stały lub ruchomy, którego długość jest co najmniej dwa razy większa od szerokości np. kolumna wojsk, transport kolejowy, mosty itp. Rozpoznanie powinno ustalić najważniejsze elementy tych obiektów i ich najbardziej wrażliwe miejsca.

OBIEKT POWIERZCHNIOWY - rozp. - obiekty powierzchniowe składają się przeważnie z kilku elementów rozmieszczonych w pewnym oddaleniu od siebie, co wyklucza porażenie więcej niż jednego z nich jednym pociskiem jądrowym średniej mocy /np. dywizjon rakiet operacyjno-taktycznych, stanowisko dowodzenia związku operacyjnego itp./. Przy ich rozpoznaniu należy ustalić: kształt i wielkość obiektu, jego skład, główne elementy i ich współrzędne, rozmieszczenie poszczególnych elementów w terenie oraz sposób zabezpieczenia bojowego /ubezpieczenie bezpośrednie i zabezpieczenie inżynieryjne/.

OBIEKT PUNKTOWY - rozp. - obiekt stały lub ruchomy składający się z jednego lub kilku elementów rozmieszczonych razem w sposób zwarty /np. rakietą na stanowisku startowym, posterunek radiolokacyjny itp./. Rozpoznanie powinno ustalić dokładne współrzędne ich rozmieszczenia oraz zasadnicze cechy charakterystyczne dla potrzeb uderzenia ogniowego.

OBIEKT PROSTY - rozp. - oddzielny przedmiot znajdujący się na powierzchni ziemi lub wody oraz jednorodny element powierzchni - takie jak: samolot, czołg, stanowisko ogniowe, dom, łąka itp.

OBIEKT ROZPOZNANIA - rozp. - siły i środki nieprzyjaciela, urządzenia inżynierskie i przedmioty terenowe, które mogą wywierać określony wpływ na działania naszych wojsk, lub mające wyraźne znaczenie wojskowe. W zależności od rozmiaru i rozmieszczenia w terenie, obiekty rozpoznania dzieli się na: punktowe, powierzchniowe i liniowe.

OBIEKT RUCHOMY - rozp. - obiekt, który posiada zdolność zmiany swego położenia w krótkim czasie /w ciągu kilku godzin lub nawet kilku minut/. Do obiektów takich zalicza się stanowiska dowodzenia, jednostki rakiet, oddziały i związki taktyczne, itp./.

OBIEKT STAŁY /STACJONARNY/ - rozp. - obiekt, którego położenie jest niezmienne. Są to m.in. stacjonarne bazy pocisków rakietowych, magazyny, rurociągi, lotniska, bazy morskie itp. Obiekty te dokładnie rozpoznane w okresie pokoju, mogą stanowić cele uderzeń rakietowych.

OBIEKTY CYWILNE - rozp. - urządzenia, budowle administrowane przez instytucje cywilne /państwowe lub prywatne/. W obiektach tych mogą być wykonywane zadania dla potrzeb cywilnych, jak również dla sił zbrojnych. Zalicza się do nich: porty handlowe, zakłady przemysłowe, obiekty komunikacyjne, szpitale, poczty itp. W okresie zagrożenia i wojny obiekty cywilne mogą być ochraniać przez siły obrony cywilnej lub jednostki obrony terytorialnej.

OBIEKTY KOLEJOWE - rozp. - grupa obiektów wojskowych, w skład której wchodzi: linie kolejowe, mosty, wiadukty, tunele, węzły, stacje kolejowe, rozjazdy, składy pociągów /parowozy, elektrowozy, różnorodnego przeznaczenia wagony/.

OBIEKTY MORSKIE - rozp. mor. - grupa obiektów wojskowych w skład której wchodzi: okręty nawodne, podwodne, porty i budowle portowe, stocznie budowlane i remontowe, doki, baseny lotnictwa morskiego, fortyfikacje i środki obrony nadbrzeżnej, zapory i pola minowe.

OBIEKTY ROZPOZNANIA INŻYNIERYJNEGO - rozp. inż. - przedmioty rozpoznania inżynierskiego znajdujące się w sferze zainteresowania organów rozpoznania inżynierskiego. Do zasadniczych obiektów rozpoznania inżynierskiego zalicza się:

- wojska inżynierskie nieprzyjaciela;
- rozbudowę fortyfikacyjną i zapory inżynierskie łącznie z minami

jądrowymi nieprzyjaciela i w rejonach ześrodkowania jego wojsk;

- teren i obiekty terenowe po stronie własnej i nieprzyjaciela;
- miasta i osiedla przygotowane do obrony przez nieprzyjaciela, względnie zdobyte i przygotowywane do obrony przez wojska własne;
- rejony uderzeń jądrowych.

OBIEKTY ROZPOZNANIA OKRĘTOWEGO - rozp. mor. - okręty podwodne, nawodne, siły i środki napadu powietrznego oraz elementy wyposażenia morskiego teatru. Istota zdobywania informacji rozpoznawczych sprowadza się do uzyskania przez środki rozpoznania kontaktu energetycznego z polami fizycznymi obiektów rozpoznania, które charakteryzują ich skład i charakter działalności oraz stanowią obiektywną podstawę wyboru środków rozpoznania.

OBIEKTY ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - siły i środki nieprzyjaciela, jego urządzenia inżynieryjne i przedmioty terenowe, które mogą wywierać określony wpływ na działania własnych wojsk lub mające wyraźne znaczenie wojskowe. Obiekt rozpoznania powietrznego może składać się z jednego lub kilku różnych elementów, które zależnie od tego, w jakim stopniu są obezwładnione lub zniszczone, decydują o jego sprawności bojowej.

OBIEKTY ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - siły i środki nieprzyjaciela, które wykorzystują systemy i urządzenia radioelektroniczne. Obiekty składają się z jednego lub kilku elementów przedstawiających różną wartość rozpoznawczą. Obiektami są stanowiska dowodzenia, punkty kierowania, lotniska, koszary, stanowiska startowe wyrzutni pocisków raketowych i inne, przy których rozmieszczone są środki radioelektroniczne.

OBIEKTY ROZPOZNANIA RADIOWEGO - rozp. r/elektron. - stacje naziemne obsługujące dowództwa i sztaby wszystkich szczebli dowodzenia oraz radiostacje pokładowe sił powietrznych, obrony powietrznej i lotnictwa cywilnego, radiostacje obsługujące transport kolejowy, agencje prasowe, przedstawicielstwa dyplomatyczne oraz inne organa państwowe i wojskowe.

OBIEKTY ROZPOZNANIA SYSTEMÓW RADIOLOKACYJNYCH - rozp. r/elektron. - różnego rodzaju stacje radiolokacyjne wykorzystywane przez samoloty sił powietrznych i wojsk obrony powietrznej oraz naziemne stacje radiolokacyjne.

OBIEKTY WOJSKOWE - rozp. - urządzenia, budowle, bazy itp. przeznaczone lub wykorzystywane do celów wojskowych, ochraniane i administrowane

wane przez wojsko. W rejonie tych obiektów mają prawo poruszania się tylko osoby wojskowe.

OBIEKTY WOJSKOWO-CYWILNE - rozp. - obiekty o charakterze stacjonarnym, głównie wykorzystywane przez wojsko z częściowym udostępnieniem instytucjom cywilnym lub odwrotnie. Do obiektów wojskowo-cywilnych zalicza się niektóre lotniska, porty, zakłady przemysłowe, zakłady naukowo-badawcze itp. Obiekty te posiadają z reguły ochronę i określony reżim poruszania się na ich terenie.

OBIEKTY ZŁOŻONE - rozp. - obiekty, które składają się z obiektów prostych jednakowych lub różnych np. kolumna samochodów, miasto, stacja kolejowa, zakład produkcyjny. Obiekty proste, z których składa się obiekt złożony, są jego cechami rozpoznawczymi.

OBRONA PRZECIWDYWERSYJNA - rozp. spec. - zespół przedsięwzięć mających na celu zabezpieczenie wojsk, ważnych obiektów oraz działalności organizmu państwowego, gospodarczego i społecznego przed penetracją i destrukcyjną działalnością nieprzyjaciela. Celem obrony przeciwdywersyjnej jest niedopuszczenie do prowadzenia działalności dywersyjno-rozpoznawczej, sabotażowej i wywrotowej oraz zbrojne zwalczanie grup dywersyjnych.

OBSERWACJA - rozp. - sposób prowadzenia rozpoznania polegający na uważnym i systematycznym śledzeniu działań nieprzyjaciela i wojsk własnych; dozorowania terenu /powietrza, wody/, spostrzeganiu wszystkich zmian w rejonie działań. Rozróżnia się wiele rodzajów i sposobów obserwacji. Podziału tego dokonuje się według środowiska, z którego się ją prowadzi, narządów zmysłu i urządzeń wykorzystywanych do prowadzenia obserwacji, celu i sposobu jej prowadzenia. Z uwagi na środowisko, z którego prowadzi się obserwację rozróżnia się: obserwację naziemną, powietrzną; kosmiczną i morską /nawodną i podwodną/; zależnie od rodzaju narządu lub urządzenia technicznego rozróżnia się obserwację: wzrokową, radiolokacyjną, lotniczą, noktowizyjną, telewizyjną, satelitar- ną; zależnie zaś od celu obserwacji dzieli się ją na: obserwację nieprzyjaciela, wojsk własnych, terenu, skażeń, meteorologiczną. Ze względu na sposób prowadzenia obserwacji rozróżnia się: obserwację z jednego lub kilku punktów /np. obserwację dwuboczną, płaską, wnika- jącą/.

OBSERWACJA BRZEGOWA - rozp. mor. - rozpoznanie na teatrze morskim mające na celu zapewnienie terminowego wykrycia sił nieprzyjaciela na podejściu do własnego wybrzeża, śledzenie ich działalności oraz przekazywanie informacji o stanie pogody w danym rejonie. Obserwacja brze-

gowa jest realizowana przez punkty obserwacji wzrokowo-technicznej, punkty obserwacji przeciwminowej oraz stanowiska artylerii nadbrzeżnej we współdziałaniu z siłami i środkami wojsk frontu, wojsk obrony powietrznej, a w okresie pokoju z wojskami ochrony granicy.

OBSERWACJA DWUBOCZNA - rozp. art. - prowadzenie rozpoznania wzrokowego polegające na jednoczesnej obserwacji z dwóch /niekiedy trzech/ punktów obserwacyjnych tego samego obiektu. Umożliwia określenie współrzędnych obiektu.

OBSERWACJA NAZIEMNA - rozp. og.wojsk. - obserwacja uzupełniona podsłuchami, zwłaszcza w nocy i w warunkach ograniczonej widoczności, prowadzi się ją w określonym pasie lub sektorze obserwacji. Zależnie od miejsca położenia punktu obserwacyjnego /obserwatora/ względem obserwowanego obiektu /obszaru/ rozróżnia się obserwację płaską i wnikającą. Obserwację płaską prowadzi się wtedy, gdy promień widzenia obserwatora jest równoległy lub lekko nachylony do powierzchni obserwowanego odcinka terenu, wskutek czego ocena odległości do celu jest utrudniona. Obserwację wnikającą prowadzi się w warunkach, gdy punkt obserwacyjny znacznie góruje nad obserwowanym odcinkiem terenu lub gdy obserwowany teren znajduje się na stoku zwróconym ku obserwatorowi, co ułatwia wykrycie nieprzyjaciela oraz ocenę odległości do celu.

OBSERWACJA NOKTOWIZYJNA - rozp. - obserwacja za pomocą przyrządów noktowizyjnych. Może być prowadzona przy wykorzystaniu aparatury naziemnej, lotniczej /samolotowej/, okrętowej i kosmicznej.

OBSERWACJA POLA WALKI - rozp. pow. - wchodzi w zakres taktycznego rozpoznania powietrznego. Celem jej jest wykrywanie zachodzących zmian w ugrupowaniu bojowym nieprzyjaciela i nowo pojawiających się obiektach, ustalanie przebiegu linii styczności bojowej wojsk i natychmiastowe informowanie zainteresowane dowództwa i sztaby. Obserwację pola walki prowadzą samoloty taktyczne lotnictwa rozpoznawczego i śmigłowce rozpoznawcze związków taktycznych wojsk lądowych. Obserwacja pola walki może być także prowadzona przy pomocy środków bezpilotowych wyposażonych w aparaturę optyczną, radiolokacyjną, telewizyjną, fotograficzną i inną.

OBSERWACJA RADILOKACYJNA - rozp. r/elektron. - obserwacja przestrzeni kosmicznej, powietrznej, naziemnej lub morskiej prowadzona za pomocą stacji radiolokacyjnych.

OBSERWACJA SKAŻEŃ - rozp. chem. - jeden ze sposobów prowadzenia rozpoznania skażeń polegający na obserwowaniu określonego rejonu przez chemików zwiadowców, wyposażonych w sprzęt do rozpoznania oraz środki do przekazywania sygnałów alarmowych. Celem obserwacji jest wykrycie początku skażenia danego rejonu substancjami /płynem/ promieniotwórczymi lub użycia przez nieprzyjaciela środków trujących i natychmiastowe uprzedzenie o tym wojsk za pomocą sygnału alarmu chemicznego.

OBSERWACJA WZROKOWA - rozp. - sposób rozpoznawania nieprzyjaciela prowadzony za pomocą nie uzbrojonego oka lub z zastosowaniem przyrządów optycznych.

OBSERWATOR - rozp. og.wojsk., rozp.art. -

1/ żołnierz prowadzący obserwację w wyznaczonym sektorze. Zależnie od potrzeb jego zadanie może polegać na śledzeniu ruchu, ugrupowania i działania pododdziałów nieprzyjaciela, jego środków ogniowych, zachowania się, trybu życia, obserwowania skutków działania własnych środków bojowych /ogniowych/ bądź ruchu i działania wojsk własnych, sąsiadów, sygnałów przełożonego itp.;

2/ żołnierz pracujący na przyrządzie optycznym i dokonujący obserwacji i odczytów.

OBSERWATOR ALARMOWY - rozp. og.wojsk. - żołnierz, któremu polecono obserwowanie i alarmowanie o grożącym nagłym niebezpieczeństwie.

OCENA NIEPRZYJACIELA - rozp. - element oceny sytuacji wartościujący główne siły i możliwości nieprzyjaciela stanowiący podstawę do sprecyzowania wniosków dla skutecznego działania dowództw, sztabów i wojsk własnych, przygotowania i prowadzenia walki, bitwy lub operacji. W ocenie nieprzyjaciela rozpatruje się przede wszystkim następujące problemy taktyczno-operacyjne: ogólny skład bojowy i charakter działań nieprzyjaciela w pasie wyższego szczebla dowodzenia i przed sąsiadami; skład bojowy, ugrupowanie i charakter działań w pasie działania danego szczebla dowodzenia; prawdopodobny charakter działań nieprzyjaciela. W procesie oceny nieprzyjaciela przygotowuje się dane niezbędne do określenia stosunku sił /nasylenie sił i środków nieprzyjaciela w pasie działania/.

OCENA SYTUACJI CHEMICZNEJ I PROMIENIOTWÓRCZEJ - rozp. chem. - wszechstronne poznanie rodzaju skażenia terenu i powietrza środkami trującymi i substancjami promieniotwórczymi w pasie działania wojsk. Obejmuje: ustalenie rodzaju i skali skażenia terenu, powietrza, określenia dawek promieniowania i stopnia niebezpieczeństwa skali skażenia chemicznego

dla wojsk, obliczenie poniesionych strat spowodowanych napromieniowaniem lub strat w wyniku zastosowania broni chemicznej.

OCENA SYTUACJI RADIOELEKTRONICZNEJ - rozp. r/elektron. - jest elementem oceny nieprzyjaciela prowadzonej przez dowódcę i oficerów grupy analizy danych jednostki rozpoznania radioelektronicznego w procesie wypracowywania decyzji. Obejmuje następujące elementy:

- ilość pracujących środków radioelektronicznych nieprzyjaciela w stosunku do obowiązujących zasad organizacyjnych oraz ich zakresy częstotliwości, rodzaje i charakter pracy;
- częstość zmian danych radioelektronicznych;
- możliwości odbioru i namierzania w świetle istniejących warunków propagacyjnych, stosowanych przez nieprzyjaciela rodzajów pracy, a także przedsięwzięć utrudniających bądź uniemożliwiających prowadzenie działań rozpoznawczych;
- kwalifikacje obiektów i źródeł rozpoznania pod względem ważności rozpoznawczej;
- częstość zmian położenia źródeł promieniowania.

Rezultatem oceny są wnioski, które w konfrontacji z wnioskami wyciąganymi z oceny sił własnych, terenu, warunków atmosferycznych itp. pozwolą na podjęcie optymalnej decyzji użycia sił i środków rozpoznania radioelektronicznego.

ODBIORNIK DŹWIĘKU - rozp. art. - przyrząd do rejestrowania dźwięków powstających podczas wystrzałów dział i wybuchów pocisków. Dźwięki odbierane przez odbiorniki przekształcane są w impulsy prądu elektrycznego, rejestrowane na taśmie przez przyrząd rejestrujący.

ODCZYTYWANIE ZDJĘĆ FOTOGRAFICZNEGO ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - proces wykrywania i rozpoznania obiektów na podstawie ich zobrażenia na zdjęciach oraz określania ich ilościowych i jakościowych charakterystyk. W zależności od obiektów i celów rozróżnia się odczytywanie: dla celów wojskowych, topograficznych, geologicznych, hydrologicznych itp.

ODCZYTYWANIE ZDJĘĆ LOTNICZYCH - fotogr. - proces rozpoznania obiektów na podstawie ich obrazu fotograficznego, ale tylko według oznak bezpośrednich, wiążących się ściśle z danym obiektem.

ODDZIAŁ ROZPOZNAWCZY - rozp. -

1/ ogólnowojskowy element rozpoznawczy organizowany i wysyłany przez związki taktyczne /oddział/ w sile kompanii rozpoznawczej, piechoty lub

czołgów /niekiedy batalionu piechoty lub czołgów/ do prowadzenia rozpoznania nieprzyjaciela i terenu w nakazanym pasie lub kierunku i na nakazaną głębokość. Oddział rozpoznawczy wysyła ze swojego składu patrole rozpoznawcze /czołowe, boczne/. Oddział rozpoznawczy wykonuje zadania stosując odpowiednie do sytuacji sposoby prowadzenia rozpoznania, głównie obserwację, zasadzki, napady i walkę;

2/ sztabowa komórka rozpoznawcza szczebla operacyjnego.

ODLEGŁOŚĆ IDENTYFIKACJI OBIEKTU - rozp. pow. - maksymalna odległość, z której widoczne są szczegóły pozwalające na określenie jego typu, rodzaju i charakterystyk. Odległość identyfikacji obiektu jest równa, a z reguły mniejsza od odległości wykrycia obiektu.

ODLEGŁOŚĆ WYKRYCIA OBIEKTU - rozp. pow. - maksymalna odległość ukośna, z której możliwe jest wzrokowe lub przy pomocy urządzeń technicznych dostrzeżenie i wyodrębnienie obiektu z otaczającego tła oraz możliwość stwierdzenia, że jest to obiekt zgodny z zainteresowaniem.

ODSKOK GRUPY SPECJALNEJ - rozp. spec. - zerwanie styczności ogniowej i wzrokowej z nieprzyjacielem oraz szybkie wyjście /w sposób zorganizowany i zamaskowany/ z zagrożonego rejonu po uprzednio wybranej drodze marszu. Odskok powinien być na tyle głęboki, by umożliwić zmylenie pocięgu nieprzyjaciela i podjęcie wykonywania dalszych zadań. Odskok można wykonywać pieszo, marszem, ubezpieczeniem lub na własnych bądź zdobytych pojazdach mechanicznych.

ODSZYFROWYWACZ - rozp. art. - funkcyjny pododdział rozpoznania dźwiękowego, odczytujący taśmę dźwiękową /taśmę z zarejestrowanymi falami akustycznymi strzelających dział lub wybuchających pocisków/.

ODWÓD ROZPOZNANIA - rozp. - siły i środki wydzielone ze składu pododdziałów rozpoznawczych, piechoty zmechanizowanej lub czołgów /pozostające w dyspozycji dowódcy/ przeznaczone do wykonania nieprzewidzianych zadań rozpoznawczych, które mogą wyniknąć w toku działań bojowych.

ODZYSKANIE GRUPY SPECJALNEJ - rozp. spec. - połączenie się grupy specjalnej z elementem ugrupowania bojowego, w momencie opanowania rejonu jej działań przez nasze wojska lub ewakuacja grupy z rejonu działań drogą lądową /przenikanie przez linię frontu/, transportem wodnym lub powietrznym /śmigłowcami lub samolotami/.

OFICERSKI PATROL ROZPOZNAWCZY - rozp. og.wojsk. - ogólnowojskowy element rozpoznawczy w składzie jednego lub kilku oficerów z grupą ubezpieczającą /3-5 żołnierzy/ ze środkami łączności wysyłany jest

przez dowódcę związku taktycznego /oddziału/ w celu potwierdzenia posiadanych wiadomości o nieprzyjacielu, ustalenia położenia wojsk własnych i sąsiadów, sprawdzenia sprzecznych danych o sytuacji oraz udo-
kładnienia /potwierdzenia/ danych o terenie w rejonie działań bojowych. Może działać na śmigłowcach, czołgach, transporterach opancerzonych lub innych środkach transportowych.

OKRĘT ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - okręt specjalny, wyposażony w sprzęt: urządzenia radioelektroniczne, za pomocą których można wykrywać stacje radiolokacyjne, radiowe, hydrolo-
kacyjne i określać ich częstotliwości robocze oraz moc promieniowa-
nia, ustalać kierunki i zasięg pracujących stacji.

OKREŚLENIE WSPÓLRZĘDNYCH OBIEKTU - rozp. - ustalenie różnymi sposo-
bami i przy pomocy różnych urządzeń rozpoznawczych współrzędnych x i y
określonego obiektu /celu/.

ORGANA ROZPOZNAWCZE - rozp. - siły i środki rozpoznania na danym
szczeblu dowodzenia wraz ze sztabowymi komórkami rozpoznawczymi prze-
znaczone do organizowania i prowadzenia rozpoznania /np. w związku tak-
tycznym - batalion rozpoznawczy, pododdziały rodzajów wojsk, wydział
rozpoznawczy, oficerowie rozpoznania dowództw i szefów rodzajów wojsk/.

ORGANIZACJA ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - całokształt
przedsięwzięć realizowanych przez dowództwa i sztaby związków opera-
cyjnych i taktycznych oraz oddziałów i pododdziałów lotniczych w celu
zapewnienia optymalnych warunków wykonania przez lotnictwo rozpoznaw-
cze postawionych zadań bojowych.

OPERACYJNE ROZPOZNANIE POWIETRZNE - lotn. rozp. pow. - rodzaj roz-
poznania powietrznego mający na celu uzyskanie danych o nieprzyjacie-
lu, jego obiektach, terenie i warunkach atmosferycznych, niezbędnych
dowództwom wyższych związków operacyjnych do przygotowania i prowa-
dzenia operacji /działań bojowych/. Głębokość operacyjnego rozpozna-
nia powietrznego zależy od zadań wykonywanych przez związki operacyj-
ne, a także od charakteru teatru działań wojennych i możliwości środ-
ków prowadzących to rozpoznanie; może ono osiągnąć głębokość fronto-
wej operacji zaczepnej. Do operacyjnego rozpoznania powietrznego z za-
sady wykorzystuje się samoloty lub bezpilotowe środki dalekiego za-
sięgu wyposażone w aparaturę rozpoznawczą.

OPERATOR DOZYMETRISTA - rozp. chem. - żołnierz wchodzący w skład
patrolu rozpoznania skażeń promieniotwórczych.

OPRACOWYWANIE NAMIARÓW - rozp. r/elektron. - zespół czynności polegający na zbieraniu, grupowaniu wyników napływających ze stanowisk namierzania, graficznym lub analitycznym określaniu przecięć linii namiarów, a następnie umiejscowieniu położenia źródła rozpoznania.

ORIENTOWANIE NAMIERNIKA - rozp. r/elektron. - zespół czynności związanych z określeniem położenia namiernika w stosunku do stron świata. Orientowanie polega na odpowiednim ustawieniu anten w stosunku do południka geograficznego /magnetycznego/.

ORIENTACJA W TERENIE - rozp. topogr. - określenie własnego położenia w stosunku do stron świata i otaczających przedmiotów terenowych oraz wyznaczenie w terenie właściwego kierunku działania. Orientacja w terenie może być wykonana bez użycia mapy oraz na podstawie mapy. Orientacja na podstawie mapy obejmuje orientowanie mapy, określenie na niej własnego położenia, porównanie jej z terenem. Strony świata określa się za pomocą kompasu, busoli, ciał niebieskich i przedmiotów terenowych. Określenie własnego położenia na mapie polega na odszukaniu i oznaczeniu na niej punktu, w którym znajduje się orientujący w terenie. Czynność tę można wykonać wieloma sposobami /patrz podręcznik "Terenoznawstwo"/.

OSPRZĘT SPADOCHRONOWY - rozp. spec. - zestaw środków technicznych koniecznych do zabezpieczenia skoczka lub pilota podczas skoku ze spadochronem, pod względem zabezpieczenia tlenowego, kompensacyjnego, przeciwpożarowego i system automatyzacji otwarcia spadochronu w powietrzu.

OZNAKI DZIAŁALNOŚCI NIEPRZYJACIELA - rozp. - objawy lub symptomy wskazujące na określoną działalność nieprzyjaciela. Oznakami działalności są pozytywne lub negatywne dowody wykonywanych czynności, bądź cechy charakterystyczne wskazujące na wrażliwość nieprzyjaciela, bądź na przyjęcie lub odrzucenie przez niego takich czy innych możliwości działań. Oznaki działalności nieprzyjaciela są podstawą organizacji rozpoznania.

P

PAS OBSERWACJI - rozp. - część terenu, oznaczona prawą i lewą granicą wyznaczona pododdziałom /posterunkom/ do prowadzenia obserwacji; w ramach pasa obserwacji wyznaczają się sektory obserwacji, których granice muszą się zazębiać.

PAS ROZPOZNANIA - rozp. - wycinek terenu, pokrywający się z reguły z pasem działania pododdziału, oddziału ogólnowojskowego, w granicach którego pododdziały rozpoznania prowadzą rozpoznanie, lub wycinek terenu wyznaczony pododdziałowi rozpoznawczemu stosownie do jego możliwości.

PAS ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - wycinek terenu, pokrywający się z reguły z pasem działania oddziału /związku/ ogólnowojskowego, w granicach którego pododdziały /oddziały/ lotnictwa rozpoznawczego prowadzą rozpoznanie. Pasy rozpoznania powietrznego sąsiednich pododdziałów /oddziałów/ powinny się częściowo pokrywać. Głębokość pasa rozpoznania powietrznego zależy od głębokości działania lotnictwa rozpoznawczego lub głębokości zadania oddziału /związku/.

PATROL ROZPOZNANIA SKAŻEŃ - rozp. chem. element rozpoznawczy przeznaczony do prowadzenia rozpoznania skażeń chemicznych i promieniotwórczych. Składa się z kilku żołnierzy wyposażonych w przyrządy dozymetryczne i przyrządy do rozpoznania skażeń chemicznych. Główne zadania: wykrycie skażeń terenu, powietrza, wody, sprzętu środkami trującymi i substancjami /płynem/ promieniotwórczym, oznaczenie granic rejonów /stref/ skażonych oraz uprzedzenie o tym wojsk własnych i ludności.

PATROL ROZPOZNAWCZY - rozp. og.wojsk. - ogólnowojskowy element rozpoznawczy organizowany i wysyłany ze składu oddziału rozpoznawczego w sile plutonu /rozpoznawczego, piechoty lub czołgów/, przeznaczony do prowadzenia rozpoznania nieprzyjaciela i terenu w nakazanym kierunku. W zależności od charakteru prowadzonych działań bojowych i warunków terenowych odległość działania patrolu rozpoznawczego od sił głównych oddziału rozpoznawczego może dochodzić do 10 km.

PATROLOWANIE - rozp. og.wojsk., rozp. spec. - sposób prowadzenia rozpoznania przez elementy rozpoznania ogólnowojskowego i specjalnego. Polega na prowadzeniu obserwacji w ruchu nakazanego odcinka /pasa/ terenu. Patrolowanie stosuje się do rozpoznania obiektów rozmieszczonych na dużej powierzchni, poszukiwania nie zlokalizowanych, rozpoznania

terenu i stanu infrastruktury. Patrolowanie prowadzi się całością elementu rozpoznawczego lub wysyłanymi z niego patrolami.

PERYSKOP - rozp. art. - przyrząd optyczny umożliwiający obserwację pola walki i prowadzenie rozpoznania z ukrycia. Zakłada się go na obiektyw lunetki, kątomierza-busoli, teodolitu lub innego przyrządu kątomierczego.

PATROLOWANIE MORSKIE - rozp. mor. - działania organizacyjne w celu niedopuszczenia do niezauważonego przejścia okrętów nieprzyjaciela przez rejon rozpoznania.

PERYSKOP DALEKIEGO FOTOGRAFOWANIA - rozp. inż. - inżynierski rozpoznawczy przyrząd optyczno-pomiarowy, przeznaczony do prowadzenia rozpoznania inżynierskiego, drogą obserwacji wzrokowej z ukrycia, a także dalekiego fotografowania. Peryskop dalekiego fotografowania wchodzi w skład wyposażenia inżynierskiego posterunku fotografowania.

PERYSKOP DUŻEGO ZWIĘKSZENIA - rozp. inż. - inżynierski rozpoznawczy przyrząd optyczno-pomiarowy, przeznaczony do prowadzenia rozpoznania inżynierskiego drogą obserwacji wzrokowej z ukrycia. Wchodzi w skład wyposażenia inżynierskiego posterunku obserwacyjnego. Wielkość powiększenia obrazu 20 i 40 krotna.

PERYSKOP ROZPOZNANIA INŻYNIERSKIEGO - rozp. inż. - inżynierski rozpoznawczy przyrząd optyczny, przeznaczony do prowadzenia rozpoznania inżynierskiego, drogą obserwacji wzrokowej z ukrycia /zanurzenia/. Wchodzi w skład wyposażenia inżynierskiego posterunku obserwacyjnego. Wielkość powiększenia obrazu - 15 krotnie.

PIONOWE FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - fotografowanie wykonane lotniczym aparatem fotograficznym, którego oś optyczna w momencie ekspozycji zbliżona jest do pionowej, a wykonane zdjęcia przedstawiają przybliżony rzut pionowy terenu. Podczas fotografowania pionowego dla celów rozpoznawczych dopuszczalne odchylenie osi optycznej aparatu od pionu może wynosić $15-20^{\circ}$ - natomiast dla celów kartograficznych - nie więcej niż $\pm 3^{\circ}$.

PIONOWO-SKOŚNE FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - fotografowanie wykonane kilkoma aparatami jednocześnie /2-4/ ustawionymi na stałych lub kołyszących stanowiskach, które umożliwiają objęcie szerokiego pasa terenu, albo aparatami wyposażonymi w obiektywy szerokokątne i nadszerokokątne. Zdjęcia pionowo-skośne w środkowej części są zbliżone do pionu, a na brzegach skośne.

PLACÓWKA DŹWIĘKOWA - rozp. art. - miejsce w terenie, w którym znajduje się odbiornik dźwięku oraz obsługujący go personel. Placówka dźwiękowa jest elementem ugrupowania bojowego pododdziału rozpoznania dźwiękowego.

PLAN DZIAŁANIA GRUPY SPECJALNEJ - rozp. spec. - graficzne przedstawienie na mapie /w skali 1:100 000 lub 1:50 000/ obrazu sytuacyjnego planowanego rejonu działania grupy specjalnej oraz decyzji dowódcy grupy, uwzględniającej organizację desantowania, przerzutów, bytowania, łączności i sposobów wykonania postawionych zadań. Plan działania zostaje w aktach, grupy zabierają ze sobą czyste mapy.

PLAN PRZERZUTU GRUP SPECJALNYCH - rozp. spec. - opracowuje się w formie graficznej na mapie i uzupełnia załącznikami tekstowymi. W planie przerzutu ujmuje się:

- rubież styczności wojsk operacyjnych i położenie obiektów nieprzyjaciela mogące oddziaływać na GS;
- środki transportowe do przerzutu grup i miejsca ich postoju;
- miejsce postoju jednostki - działań specjalnych;
- miejsce i czas załadunku oraz desantowania;
- trasy /drogi przerzutu grup/;
- przedsięwzięcia dotyczące informowania wojsk własnych o przelocie i zabezpieczeniu pokonania rubieży frontu i odpowiedzialnych za ich realizację;
- inne dane w zależności od potrzeb.

PLAN ROZPOZNANIA - rozp. - podstawowy dokument dowodzenia /kierowania rozpoznaniem/ obrazujący organizację rozpoznania w ustalonym czasie działania oddziału, związku taktycznego i operacyjnego. Stanowi część składową planu operacji /walki/. Opracowuje się go w formie graficznej na mapie wraz z legendą. W szczególnej sytuacji może być opracowany w formie pisemnej uzupełnionej mapą. Zawiera on obiekty rozpoznania, cel i zadania rozpoznania, wykonawców, sposób działania i terminy wykonania zadań, rejonny zastrzeżone i szczególnej uwagi, terminy meldowania wyników rozpoznania oraz niezbędne dane o wojskach własnych.

PLAN ROZPOZNANIA ARTYLERII - rozp. art. - dokument graficzny sporządzony na mapie z załączeniem krótkich objaśnień. W planie rozpoznania artylerii powinny być przedstawione: cel rozpoznania, zadania i obiekty rozpoznania i ich podział na zadania rozpoznania z podaniem terminu ich wykonania, dane o nieprzyjacielu, które należy otrzymać od wyższego sztabu, sąsiadów oraz innych źródeł. W objaśnieniach /legendzie/ do

planu rozpoznania artylerii wykonanego na mapie podaje się: cel, zadania zasadnicze rozpoznania artyleryjskiego i terminy ich wykonania, organizację łączności, numerację obiektów /celów/, sposób przedstawienia meldunków itp.

PLAN ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - dokument bojowy sporządzony w formie opisowej lub graficznej obrazującej organizację rozpoznania w ustalonym okresie działania związku operacyjnego. Stanowi część składową planu operacji. Plan rozpoznania powietrznego zawiera cel i zadania rozpoznania, określenie wykonawców i terminy realizacji poszczególnych zadań, terminy i sposoby nadsyłania sprawozdań i meldunków rozpoznawczych i inne niezbędne dane.

PLAN UŻYCIA GRUP SPECJALNYCH - rozp. spec. - dokument dowodzenia grupami specjalnymi. Opracowuje się go w formie graficznej na mapie wraz z legendą.

PLUTON DOWODZENIA - rozp. art. - pododdział składający się z drużyn: rozpoznania, topograficznej i łączności; przeznaczony do prowadzenia rozpoznania, dowiązania topograficznego i utrzymania łączności z dowódcą pododdziału artylerii oraz z dowódcami wspieranymi pododdziałów /oddziałów/ piechoty lub czołgów lub z obsługującym strzelanie pododdziałem rozpoznania pomiarowego artylerii lub załogą śmigłowca /samolotu/.

PLUTON ROZPOZNANIA DŹWIĘKOWEGO - rozp. art. - pododdział wyposażony w odbiorniki dźwiękowe i przeznaczony do prowadzenia rozpoznania baterii /dział./ artylerii naziemnej, artylerii przeciwlotniczej, dział bezodrzutowych, stanowisk rakiet i moździerzy na podstawie pomiaru dźwięku ich wystrzałów oraz do obsługi strzelania własnej artylerii na podstawie dźwięku wybuchów pocisków.

PLUTON ROZPOZNANIA RADIOLOKACYJNEGO - rozp. art. - pododdział wyposażony w stacje radiolokacyjne do prowadzenia rozpoznania naziemnych i nawodnych celów w nocy i podczas złej widoczności. Stacje określają współrzędne biegunowe celów /azymut topograficzny i odległość w stosunku do stanowiska stacji/ oraz kierunek ruchu celów.

PLUTON ROZPOZNANIA RADIOTECHNICZNEGO - rozp. art. - pododdział wyposażony w stacje radiotechniczne do rozpoznania stacji radiolokacyjnych nieprzyjaciela oraz określania współrzędnych i charakterystyk rozpoznawanych stacji radiolokacyjnych.

PLUTON ROZPOZNANIA SKAŻEŃ - rozp. chem. - pododdział wojsk chemicznych wchodzący w skład kompanii chemicznych związków taktycznych i

kompanii rozpoznania skażeń, przeznaczony do prowadzenia naziemnego rozpoznania skażeń. Składa się z drużyn /patroli/ rozpoznania skażeń wyposażonych w zespoły urządzeń do rozpoznania skażeń.

PLUTON ROZPOZNANIA WZROKOWEGO - rozp. art. - pododdział wyposażony w przyrządy optyczne i elektrooptyczne do pomiaru kątów i odległości oraz obserwacji pola walki; przeznaczony do prowadzenia rozpoznania i zdobywania wiadomości o nieprzyjacielu i terenie, niezbędnych do wykonania zadań bojowych przez oddziały /pododdziały/ artylerii.

PLUTON WYKRYWANIA WYBUCHÓW JĄDROWYCH - rozp. chem. - pododdział kompanii wykrywania wybuchów jądrowych wojsk chemicznych przeznaczony do wykrywania naziemnych i powietrznych wybuchów jądrowych oraz określania ich parametrów.

POCHODNE CECHY ROZPOZNAWCZE - rozp. - to takie cechy, które same w sobie nie noszą cech rozpoznawczych, lecz dzięki nim się je uzyskuje. Do takich cech można zaliczyć:

- intensywność prowadzenia rozpoznania określonego rejonu przez lotnictwo rozpoznawcze; można z tego wnioskować, że nieprzyjaciół przejawiając zainteresowanie tym rejonem może przygotowywać operację, która odbywać się będzie na rozpoznawanym terenie;

- nasilenie pracy radiostacji lub stosowanie cisy radiowej może świadczyć, że istnieją przygotowania wojsk nieprzyjaciela do wykonania określonych zadań;

- wykonywanie lotów przez samoloty prowadzące rozpoznanie pogody może świadczyć o kierunkach rozpoznania powietrznego, możliwych trasach przelotów i lotów lotnictwa nieprzyjaciela oraz rejonów jego działania;

- rozmieszczenie radiostacji w terenie, rodzaj pracy, stosowana moc oraz sygnały rozpoznawcze mogą świadczyć o składzie sieci, kogo one obsługują, a tym samym rodzaj wojsk i jakie związki lub oddziały biorą udział w danej operacji.

Pochodne cechy rozpoznawcze często wymagają potwierdzenia ich przez inne źródła rozpoznania. Powinny one być rozpatrywane kompleksowo. Wnioskowanie tylko na ich podstawie nie zawsze będzie miarodajne, tym bardziej, że zawsze należy liczyć się z tym, że nieprzyjaciół bardzo często będzie stosować dezinformację.

PODGRUPA CHWYTAJĄCA - rozp. og. wojsk. - zespół 2-4 żołnierzy wyznaczonych najczęściej ze składu grupy wypadowej lub elementu rozpoznawczego /pododdziału/ znajdującego się w zasadzce do schwytania jeńca i dostarczenia go w określone miejsce, albo do zdobycia od nieprzyjaciela dokumentów lub uzbrojenia.

PODGRUPA NISZCZĄCA - rozp. og.wojsk. - zespół 2-3 lub więcej żołnierzy ze składu grupy wypadowej lub elementu rozpoznawczego organizującego napad mający za zadanie zniszczenie nakazanego obiektu nieprzyjaciela przy użyciu materiałów wybuchowych lub zapalających.

PODGRUPA OGNIOWA - rozp. og.wojsk. - zespół 2-5 żołnierzy wyznaczony ze składu /grupy/ elementu rozpoznawczego organizującego napad /zasadzkę/ mający za zadanie zniszczenie określonych obiektów nieprzyjaciela przez wykorzystanie posiadanych środków ogniowych.

PODGRUPA TORUJĄCA /ROZGRADZAJĄCA/ - rozp. og.wojsk. - zespół 2-5 żołnierzy /zwykle saperów i chemików/ wyznaczony ze składu grupy wypadowej lub elementu rozpoznawczego organizującego napad, mający za zadanie wykonanie, oznakowanie i zabezpieczenie przejścia w zaporach inżynierskich nieprzyjaciela i na drodze dojścia do obiektu.

PODGRUPA UBEZPIECZAJĄCA - rozp. og.wojsk. - zespół 2-5 lub więcej odpowiednio uzbrojonych żołnierzy wyznaczonych ze składu grupy wypadowej lub elementu rozpoznawczego /pododdziału/ organizującego napad, zasadzkę mający za zadanie ubezpieczenie działania innej podgrupy. Rozmieszcza się ją na zagrożonych kierunkach możliwych przeciwdziałań nieprzyjaciela.

PODODDZIAŁ DO PROWADZENIA ROZPOZNANIA WALKĄ - rozp. og,wojsk. - ogólnowojskowy element rozpoznawczy organizowany z pododdziałów piechoty /czołgów/ w sile kompanii /batalionu/ z odpowiednimi środkami wzmocnienia. W jego skład włącza się w miarę potrzeby odpowiednie elementy rozpoznawcze /np. ruchome posterunki obserwacyjne, samodzielne patrole rozpoznawcze/ oraz zwiadców rodzajów wojsk. Jego działania wspiera się ogniem artylerii, a niekiedy i uderzeniami lotnictwa.

PODSŁUCH - rozp. og.wojsk. - sposób prowadzenia rozpoznania stosowany szeroko w czasie działań w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, a także w działaniach elementów rozpoznawczych na jego tyłach. Jest on prowadzony o każdej porze doby, zwłaszcza w nocy i w warunkach ograniczonej widoczności za pomocą technicznych środków łączności lub nadsluchiwania gołym uchem w celu zdobycia wiadomości o nieprzyjacielu. Podsluch uzupełnia obserwację i jest stosowany równocześnie.

PODSTAWA NAMIERZANIA - rozp. r/elektron. - odległość pomiędzy skrajnymi namiernikami sieci namierzania.

PODSTĘP - rozp. spec. - działanie w celu zmylenia, oszukania nieprzyjaciela, pomysłowe, chytre, przebiegłe działanie; umiejętne wyko-

rzystanie przyzwyczajęń, nawyków, a nawet zwyczajów i słabych stron nieprzyjaciela w realizacji założonego celu postawionego zadania. Podstęp jest atrybutem działań rozpoznawczych, a szczególnie działań specjalnych.

PODZIAŁ POWIETRZNEGO ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. pow.
- rozpoznanie powietrzne za pomocą środków radioelektronicznych obejmuje rozpoznanie stacji i systemów radiolokacyjnych, rozpoznanie radiolokacyjne, rozpoznanie telewizyjne, rozpoznanie radiowe. Powietrzne rozpoznanie r/elektron. prowadzi się za pomocą pokładowych stacji radiolokacyjnych panoramicznych i bocznej obserwacji. Zaletą tego rozpoznania jest możliwość prowadzenia go w zwykłych i trudnych warunkach atmosferycznych, zarówno w dzień jak i w nocy, w czasie lotu w pewnej odległości od rejonu /obiektu/ rozpoznania. Powietrzne rozpoznanie prowadzi się za pomocą kamer telewizyjnych sprzężonych z urządzeniem transmisyjnym na pokładzie samolotu. Obraz uzyskany przez kamery telewizyjne jest przekazywany przy pomocy urządzeń teletransmisyjnych na zainteresowane stanowisko dowodzenia. Powietrzne rozpoznanie radioelektroniczne prowadzi się za pomocą pokładowych urządzeń odbiorczych /namiarowych/ współpracujących z urządzeniami rejestrującymi; źródłami powietrznego rozpoznania radioelektronicznego są radiostacje UKF i radiolinie systemu dowodzenia.

POJEDYNCZE FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - fotografowanie oddzielnych obiektów lub ich elementów, które mieszczą się na jednym zdjęciu. Pojedyncze fotografowanie stosuje się podczas rozpoznania niedużych obiektów takich jak: stanowiska ogniowe rakiet, artylerii, mosty, przeprawy, okręty itp.

POJEDYNCZE LOTY SAMOLOTÓW LOTNICTWA ROZPOZNAWCZEGO - rozp. pow. - sposób działań lotnictwa rozpoznawczego. Zadania tym sposobem są wykonywane przez pojedyncze załogi lub pary rozpoznawcze.

POKRYCIE TERENU - rozp. topogr. - ogół przedmiotów terenowych znajdujących się na jego powierzchni.

POLAROID - fotogr. - aparat fotograficzny Amerykanina Edwina Herberta LANDA, który w przeciągu 15-60 sek., umożliwia uzyskanie gotowej odbitki fotograficznej. Metoda ta polega na dyfuzji nie wywołanych halogenów srebra z warstwy negatywowej do zetkniętej z nią warstwy pozytywowej.

POŁOWE INŻYNIERYJNE FOTOLABORATORIUM - rozp. inż. - jedna z części składowych wyposażenia inżynierskich elementów rozpoznawczych prowa-

dzających rozpoznania drogą fotografowania. Przeznaczone jest do wykonywania negatywów i pozytywów czarno-białych, powiększania zdjęć fotograficznych, montażu panoramy terenu oraz obróbki graficznej zdjęć fotograficznych. Polowe inżynierskie fotolaboratorium zamontowane jest na samochodzie ciężarowym o specjalnej konstrukcji nadwozia i obsługiwane jest przez kilkusobową załogę.

POSTERUNEK NAMIERZANIA KIERUNKOWY - rozp. r/elektron. - posterunek do określania nowo wykrytych źródeł promieniowania znajdujących się w danym sektorze rozpoznania.

POSTERUNEK NAMIERZANIA RADIOWEGO - rozp. r/elektron. - namiernik radiowy wraz z obsługą i środkami łączności rozmieszczony w terenie i prowadzący namierzanie samodzielnie lub z sieci namierzania.

POSTERUNEK OBSERWACJI SKAŻEŃ - rozp. chem. - stały lub organizowany doraźnie punkt obserwacyjny, rozmieszczany w pobliżu stanowisk /punktów/ dowodzenia i zabezpieczony w bezpośrednią łączność z nimi, dla prowadzenia obserwacji i rozpoznania skażeń w celu zapewnienia warunków alarmowania wojsk własnych w rejonie obserwacji. W wojskach chemicznych organizowany przez drużynę rozpoznania skażeń, w pododdziałach rodzajów wojsk i służb, przez obserwatorów wyposażonych w odpowiednie przyrządy.

POSTERUNEK OBSERWACYJNY - rozp. og. wojsk. - ogólnowojskowy element rozpoznawczy, w składzie 2-3 żołnierzy /obserwatorów/ zdobywających dane o nieprzyjacielu z nakazanego miejsca poprzez obserwację wzrokową lub za pomocą sprzętu optycznego. Odpowiednio do zadań nakazuje się mu dozory, sektor /pas/, kierunek lub obiekt obserwacji. Posterunek obserwacyjny wyposaża się w niezbędną dokumentację, środki łączności, a w miarę możliwości w przyrządy do rozpoznania skażeń chemicznych i promieniotwórczych. Posterunki obserwacyjne organizuje się w pododdziałach, oddziałach i związkach taktycznych we wszystkich rodzajach wojsk i w każdym rodzaju działań bojowych na przednim skraju i w głębi ugrupowania nieprzyjaciela.

POSTERUNEK ROZPOZNANIA ŁĄCZNOŚCI RADIOLINIOWEJ - rozp. r/elektron. - stacja rozpoznania łączności radioliniowej wraz z obsługą i środkami łączności rozmieszczona w terenie.

POSTERUNEK ROZPOZNANIA ŁĄCZNOŚCI SATELITARNEJ - rozp. r/elektron. - stacja rozpoznania łączności satelitarnej wraz z obsługą, rozmieszczona w terenie jako oddzielny element ugrupowania bojowego lub w składzie radiowego centrum rozpoznawczego.

POSTERUNEK ROZPOZNANIA SYSTEMÓW RADIOLOKACYJNYCH - rozp. r/elektron.
- stacja rozpoznania systemów radiolokacyjnych wraz z obsługą i środkami łączności rozmieszczona w terenie.

POSTERUNEK UPZEDZAJĄCY - rozp. art. - posterunek wysunięty przed układ pomiarowy baterii /plutonu/ rozpoznania dźwiękowego w kierunku nieprzyjaciela; obsługa posterunku upzedzającego obserwuje słuchowo, a jeśli można wzrokowo, artylerię nieprzyjaciela oraz wybuchy własnej artylerii i w razie potrzeby uruchamia przyrząd rejestrujący, zanim dźwięk dojdzie do placówek dźwiękowych /odbiorników dźwięku/.

POSZUKIWANIE - rozp. r/elektron. - proces związany z wykryciem i ujawnieniem za pomocą urządzeń rozpoznania r/elektronicznego pracy środków radioelektronicznych nieprzyjaciela oraz ustaleniem cech rozpoznawczych na podstawie analizy przechwyconych sygnałów i ewentualnej treści informacji. W trakcie realizacji zadań poszukiwania należy ustalić, który z olbrzymiej liczby środków r/elektron. nieprzyjaciela powinien być objęty przechwytywaniem. Poszukiwanie jest realizowane w częstotliwości, w kierunku, według cech rozpoznawczych i w przestrzeni.

POSZUKIWANIE RADIOWE - rozp. r/elektron. - wykrywanie pracy radiostacji i sieci radiowych nieprzyjaciela przez określenie ich wartości rozpoznawczych i miejsca rozmieszczenia.

POSZUKIWANIE W CZĘSTOTLIWOŚCI - rozp. r/elektron. - rodzaj poszukiwania mający na celu rozpoznanie określonego zakresu częstotliwości lub całego pasma w celu wykrycia interesujących źródeł rozpoznania.

POSZUKIWANIE WEDŁUG CECH ROZPOZNAWCZYCH - rozp. r/elektron. - wykrywanie pracujących urządzeń radioelektronicznych wg wcześniej rozpoznanych i ustalonych cech, będących w posiadaniu oddziałów rozpoznania RE. Poszukiwanie to ma na celu odszukanie źródeł emisji kontrolnych lub obiektów uprzednio rozpoznanych, które zmieniły swoje częstotliwości robocze. Poszukuje się w wydzielonych pasmach częstotliwości.

POSZUKIWANIE W KIERUNKU - rozp. r/elektron. - wykrywanie źródeł promieniowania przez zmianę położenia anteny lub zmianę położenia stacji rozpoznawczej.

POSZUKIWANIE W PRZESTRZENI - rozp. r/elektron. - rodzaj poszukiwania pracujących urządzeń radioelektronicznych nieprzyjaciela montowanych na obiektach powietrznych. Przy organizacji poszukiwania w przestrzeni należy uwzględnić wszystkie czynniki mające wpływ na głębokość ugrupowa-

nia wojsk nieprzyjaciela, gdyż z nimi ściśle jest związane rozmieszczenie rozpoznawanych urządzeń radioelektronicznych.

POŚREDNIE CECHY ROZPOZNAWCZE ŹRÓDEŁ ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - dane pozwalające wnioskować o działaniach bojowych i zamiarach związków i oddziałów na podstawie stanu organizacji i wykorzystania źródeł rozpoznania radioelektronicznego.

POWIĘKSZENIE - rozp. topogr. - jedna z wiadomości charakteryzujących układ optyczny. Powiększenie liniowe /poprzeczne/ - stosunek wielkości obrazu do wielkości przedmiotu. Powiększenie kątowe - stosunek tangensów kąta, pod którym oglądany jest przedmiot przez dany przyrząd i kąta, pod którym byłoby widać gołym okiem przedmiot umieszczony w odległości dobrego widzenia.

POWIETRZNE FOTOGRAFOWANIE LOTNICZE - rozp. pow. - fotografowanie terenu lub obiektów z samolotów i śmigłowców, a następnie opracowanie i odczytanie wykonanych zdjęć.

POWIETRZNE ROZPOZNANIE FOTOGRAFICZNE - rozp. pow. - zdobywanie informacji o nieprzyjacielu i terenie za pomocą fotografowania z powietrza. Rozpoznanie fotograficzne stanowi współcześnie jedną z głównych metod rozpoznania stosowanego, zwłaszcza przez wyższe szczeble dowodzenia.

POWIETRZNE ROZPOZNANIE LOTNICZE - rozp. pow. - rodzaj działań bojowych lotnictwa, mający na celu zdobywanie i dostarczanie wojskom danych o nieprzyjacielu z powietrza. Powietrzne rozpoznanie lotnicze prowadzone jest przy pomocy samolotów i innych aparatów latających wchodzących organizacyjnie w skład lotnictwa. Powietrzne rozpoznanie lotnicze dzieli się na: strategiczne, operacyjne, taktyczne.

POWIETRZNE ROZPOZNANIE RADIOLOKACYJNE - rozp. pow. - rozpoznanie obiektów naziemnych, nawodnych i powietrznych za pomocą stacji radiolokacyjnych zainstalowanych na aparatach prowadzących rozpoznanie w przestrzeni powietrznej.

POWIETRZNE ROZPOZNANIE RADIOWE - rozp. pow. - przechwytywanie korespondencji nieprzyjaciela, wykrywanie jego środków łączności radiowej i innych środków radiotechnicznych za pomocą specjalnych urządzeń odbiorczo-namiarowych, współdziałających z urządzeniami rejestrującymi zainstalowanymi na samolotach lub śmigłowcach.

POWIETRZNE ROZPOZNANIE SKAŻEŃ I ZAKAŻEŃ - rozp. chem. - rozpoznanie prowadzone przy pomocy samolotów, śmigłowców i innych aparatów latających, wyposażonych w przyrządy rozpoznania skażeń i zakażeń. Celem po-

wietrznego rozpoznania skażeń i zakażeń jest ustalenie przebiegu granic rejonów /stref/ skażonych oraz pomiaru mocy dawki promieniowania w określonych punktach pomiaru lub wzdłuż ustalonych /wyznaczonych/ kierunków.

POWIETRZNE ROZPOZNANIE TELEWIZYJNE - rozp. pow. - rozpoznanie obiektów naziemnych i terenu za pomocą aparatury telewizyjnej zamontowanej na samolotach i przekazującej obrazy na określone naziemne stanowisko dowodzenia.

POZIOM ODNIESIENIA - rozp. topogr. - poziom morza, od którego liczy się bezwzględną wysokość punktów terenu. Obecnie przyjętym w Polsce ogólnopństwowym poziomem odniesienia jest poziom kronsztadzki /zero wodowskazu w Kronsztadzie pod Leningradem/, oznaczony zwykle literą K. Obowiązujący poziom odniesienia w państwach Europy Zach. Jest poziom amsterdamski oznaczony literami NN /Normal Null/. Wg ostatnich pomiarów różnica poziomów amsterdamskiego i kronsztadzkiego wynosi około $8 \text{ cm}/H_{NN} - 0,88 \text{ m} = H_K$.

PROFIL TERENU - rozp. topogr. - przekrój /płaszczyzna pionowa/ terenu, na którym w określonych skalach pokazane są wzniesienia terenu nad obranym poziomem lub głębokości dna.

PROGNOZOWANIE CECH ROZPOZNAWCZYCH - rozp. r/elektron. - przewidywanie - na podstawie analizy zbieranych i rozpracowywanych informacji - jakie cechy i jakiego charakteru mogą wystąpić w trakcie prowadzonego rozpoznania r/elektronicznego sieci i kierunków radiowych, systemów radionawigacyjnych i radiolokacyjnych nieprzyjaciela. Znaczenie prognozowania cech rozpoznawczych jest dwojakie:

- do nacelowywania sił i środków rozpoznania radioelektronicznego;
- do potwierdzenia i uzupełniania wysuwanych przewidywań.

Prognozowanie jest niezbędne do opracowywania informacji z rozpoznania r/elektronicznego, a także uwzględniane podczas planowania i realizacji zadań rozpoznawczych. Prognozowanie cech rozpoznawczych może być prowadzone w następujących kierunkach:

- taktyki działania nieprzyjaciela;
- organizacji systemów radioelektronicznych;
- doświadczeń prowadzenia rozpoznania radioelektronicznego.

PROMIEN DZIAŁANIA SAMOLOTU ROZPOZNAWCZEGO /GRUPY/ - lotn. - największa odległość na jaką samolot /grupa/ może oddalić się od lotniska, wykonać postawione zadanie i powrócić na lotnisko, nie uzupełniając paliwa w powietrzu.

PROMIENIOWANIE IMPULSOWE /PULSUJĄCE/ - rozp. r/elektron. - wypromieniowywanie energii elektromagnetycznej przez stację radiolokacyjną lub inne urządzenie radiotechniczne w postaci impulsów - krótkotrwałych, przerywanych emisji fal radiowych, przy czym przerwy są z zasady dłuższe od czasu trwania impulsu. Promieniowanie to stosuje się w radiolokacji i radionawigacji dla pomiarów odległości, w łączności radiowej do przejściowego rozdzielania kanałów przy nadawaniu wielokanałowym.

PROTOKÓŁ PRZESŁUCHANIA JEŃCA /ZBIEGA/ - rozp. og.wojsk. - pomocniczy dokument rozpoznawczy /wykonywany/ prowadzony na szczeblu oddziału związku taktycznego /operacyjnego/ zawierający zasadnicze zeznania jeńca. Podpisuje go oficer prowadzący przesłuchanie oraz tłumacz.

PRZECELOWANIE GRUPY SPECJALNEJ - rozp. spec. - przekazanie za pomocą radia nowego zadania grupie specjalnej wysyłanej do wykonania lub wykonującej wcześniej postawione zadanie. Przelocowanie może dotyczyć tylko niektórych elementów uprzednio postawionego zadania.

PRZECELOWANIE LOTNICTWA - lotn. - zmiana uprzednio postawionego zadania bojowego, obiektu /celu/ uderzenia lub rozpoznania lotnictwa. Dokonywane jest w celu wykonania nowych, nieprzewidzianych zadań. Przelocowanie lotnictwa może być realizowane przed jego startem lub w powietrzu, przed wykonaniem uprzednio nakazanego zadania.

PRZECIWNİK - rozp. - synonim terminu "nieprzyjaciel", strona przeciwna w czasie ówczesności.

PRZECHWYTYWANIE - rozp. r/elektron. - ciągły odbiór nadawców wykrytych źródeł rozpoznania z równoczesną rejestracją zawartych w nich informacji.

PRZECIWDZIAŁANIE RADIOELEKTRONICZNE - rozp. r/elektron. - emitowanie przez specjalne urządzenia radioelektroniczne sygnałów zakłócających funkcjonowanie urządzeń radioelektronicznych nieprzyjaciela.

PRZENIKANIE - rozp. og. wojsk. - sposób osiągnięcia przez element rozpoznawczy nakazanego rejonu działań. Polega na skrytym przejściu elementu rozpoznawczego przez linię frontu /przedni skraj obrony nieprzyjaciela/ w głąb ugrupowania nieprzyjaciela pieszo lub za pomocą środków transportowych.

PRZERZUT - rozp. spec. - zespół czynności organizacyjnych i praktycznych wykonywanych na korzyść grup specjalnych /rozpoznawczych/, których efektem jest osiągnięcie przez nie nakazanych rejonów działań w określonym czasie i w gotowości do wykonania zadania. Grupa specjalna /rozpoz-

nawcza/ może być przerzucona transportem powietrznym, wodnym /morskim i śródlądowym/ i lądowym lub pozostawiona na terenie opuszczonym przez wojska własne.

PRZESŁUCHANIE JEŃCA - rozp. og.wojsk. - czynność polegająca na uzyskaniu od jeńca wojennego informacji o nieprzyjacielu.

PRZETWARZANIE ZDJĘĆ - rozp. topogr. - doprowadzanie zdjęć nachylnych i o różnych skalach do zdjęć ściśle pionowych w żądanej skali. Różni się przetwarzanie graficzne, optyczne, graficzno-mechaniczne i fotooptyczne.

PRZYGOTOWANIE DANYCH POCZĄTKOWYCH - rozp. art. - ogół czynności polegających na określeniu danych topograficznych celu, wybraniu odpowiedniego rodzaju toru, ładunku, pocisku, nastawy zapalnika i snopa oraz wprowadzeniu do danych topograficznych poprawek meteorologicznych, balistycznych i technicznych strzelania. Wynikiem tych czynności jest określenie danych początkowych do otwarcia ognia artylerii.

PRYZRZĄD DO ROZPOZNANIA SKAŻEŃ CHEMICZNYCH - rozp. chem. - urządzenie do wykrywania i określania rodzaju oraz stężenia BŚT w powietrzu, na ziemi. sprzęcie itp. Zalicza się do nich automatyczne sygnalizatory skażeń oraz półautomatyczne i ręczne przyrządy rozpoznania chemicznego.

PRYZRZĄD REJESTRUJĄCY - rozp. art. - aparat używany przez pododdziały rozpoznania dźwiękowego, służący do zapisywania sygnałów w postaci impulsów prądu elektrycznego płynącego z odbiorników dźwięku; na ich podstawie określa się położenie celu będącego źródłem dźwięku.

PRYZRZĄDY DOZYMTRYCZNE - rozp. chem. - przyrządy /aparaty/ przeznaczone do wykrywania oraz pomiarów promieniowania jonizującego. Zalicza się do nich: indykatory, rentgenometry, radiometry, rentgenoradiometry oraz dozymetry.

PRYZRZĄDY ROZPOZNANIA SKAŻEŃ /ZAKAŻEŃ/ - rozp. chem. - urządzenia do wykrywania skażeń promieniotwórczych i chemicznych w powietrzu, terenie, na sprzęcie bojowym itp. Mogą być używane pojedynczo lub stanowić zespół urządzeń do rozpoznania skażeń.

PUNKT CELOWANIA - topogr. - punkt w terenie, na sferze niebieskiej lub na przedmiocie terenowym, do którego wycelowuje się lunetę obserwacyjną przyrządu optycznego /kątomierza, teodolitu, dalmierza itp./.

PUNKT OBSERWACYJNY - rozp. art. - miejsce, z którego obserwator /żołnierz/ prowadzi obserwację terenu i nieprzyjaciela oraz kieruje ogniem

artylerii. Rozróżnia się punkt obserwacyjny główny, pomocniczy, boczny, zapasowy; wysunięty i pozorny.

PUNKT KONTAKTOWY - rozp. spec. - charakterystyczne miejsca łatwe do określenia i zlokalizowania, umożliwiające jednocześnie skryte do nich podejścia, przebywanie i odejście; wyznaczone miejsce spotkania przedstawicieli oddzielnie działających elementów rozpoznawczych, względnie elementu rozpoznawczego i innych sił dla osobistej wymiany informacji lub uzgodnienia współdziałania; miejsce dołączenia zwiadowcy, który w toku działań oddzielił się od pododdziału.

PUNKT OBSERWACYJNY - rozp. og.wojsk. - specjalnie urządzone miejsce, z którego prowadzi się obserwację działań oddziałów /pododdziałów/ wojsk własnych i nieprzyjaciela na polu walki.

PUNKT OBSERWACYJNY BOCZNY - rozp. art. - pomocniczy punkt obserwacyjny przeznaczony do prowadzenia rozpoznania nieprzyjaciela i terenu niewidocznych z głównego punktu obserwacyjnego lub wysuniętego, szczególnie na stykach i skrzydłach, do niszczenia celów i obserwowania wyników strzelania. Obserwację z tych punktów prowadzą zwiadowcy; do kierowania ogniem wyznacza się oficera.

PUNKT OBSERWACYJNY GŁÓWNY - rozp. art. - punkt obserwacyjny przeznaczony do prowadzenia rozpoznania działalności wojsk nieprzyjaciela, wojsk własnych oraz do kierowania ogniem. Podczas walki na punkcie tym znajduje się dowódca danego pododdziału, oddziału lub grupy artylerii wraz z obsadą punktu obserwacyjnego, a niekiedy z oficerami sztabu.

PUNKT OBSERWACYJNY POMOCNICZY - rozp. art. - punkt obserwacyjny uzupełniający obserwację części pasa działania niewidocznej z punktu obserwacyjnego głównego lub wyznaczony do wykonania specjalnych zadań.

PUNKT WYSOKOŚCIOWY - rozp. topogr. - punkt o znacznej wysokości np. odpowiednio oznakowany w terenie i uwidoczniiony na mapie za pomocą znaku topograficznego /z podaniem jego wysokości/.

PUNKT ZAŁADOWANIA GRUPY - rozp. spec. - miejsce, w którym załadowuje się grupę na środki transportowe /samolot, śmigłowiec/ w celu dokonania przerzutu. W punkcie załadowania grupa powinna przebywać w czasie niezbędnym na sprawdzenie przygotowania jej do przerzutu;

- przy przerzucie samolotem, okrętem czas ten wynosi 30-40 min;

- przy przerzucie śmigłowcem około 10-15 min.

Punkt załadowania grupy powinien zapewnić maskowanie grupy /odizolowanie jej od innych osób i ukrycia w razie napadu nieprzyjaciela/.

PLASZCZYZNOWE FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - fotografowanie wykonane przez jedną załogę z kilku zająć lub przez kilka załóg z jednego, względnie więcej zająć ściśle określonego rejonu. Poszczególne zajęcia mogą być wykonane równocześnie lub w różnym czasie. Płaszczyznowe fotografowanie stosujemy wtedy, gdy przedmiotem fotografowania są duże powierzchnie /obiekty/, np. rejony ześrodkowania, przewidywane rejony wysadzenia desantu, duże aglomeracje miejskie oraz odcinki terenu dla celów kartograficznych i topograficznych. W płaszczyznowym fotografowaniu powietrznym, szeregi zdjęć muszą się wzajemnie pokrywać w nakazanym procencie.

R

RADIAN - topogr. - jednostka miary łukowej kąta: kąt dla którego długość łuku zakreślonego z wierzchołka kąta jest równa promieniowi.
 $1 \text{ rad.} = 180^\circ / \pi = 57^\circ 17' 44,8''$; $1^\circ = 0,017453 \text{ rad.}$

RADIOLOKACJA PASYWNA - rozp. r/elektron. - sposoby wykrywania i określania miejsc położenia obiektów oparte na odbiorze energii elektromagnetycznej, którą emituje dowolny obiekt o temperaturze wyższej od absolutnego zera $/-273^\circ\text{C}/$. Wobec braku nadajnika radiowego pasywny radiolokator nie jest wykrywany przez rozpoznanie RE nieprzyjaciela.

RADIOLOKACYJNA STACJA METEOROLOGICZNA - rozp. art. - zestaw urządzeń elektronicznych i pomocniczych środków technicznych przeznaczony do sondowania atmosfery, określania prędkości i kierunku wiatru, temperatury oraz ciśnienia atmosferycznego, niezbędnych do określania nastaw do ognia artylerii i startu rakiet.

RADIOLOKACYJNA STACJA ROZPOZNAWCZA - rozp. art. - zestaw urządzeń elektronicznych i pomocniczych środków technicznych przeznaczony do rozpoznania naziemnych i nawodnych celów, szczególnie w nocy i podczas złej widoczności /na zasadzie wykorzystania zjawiska odbijania się fal elektromagnetycznych od obserwowanego celu/. Umożliwia rozpoznanie ozołgów, transporterów opancerzonych, samochodów, kolumn piechoty, okrętów oraz wybuchów pocisków.

RADIONAMIAR - /RADIOPELENG/ - rozp. r/elektron. -

- 1/ rodzaj namiaru oparty na wykorzystaniu fal radiowych;
- 2/ kąt mierzony zgodnie z kierunkiem ruchu wskazówek zegara od kierunku odniesienia do kierunku na namierzane źródło fal radiowych /radiostację/. Zależnie od przyjętego kierunku odniesienia rozróżnia się radionamiar geograficzny i magnetyczny.

RADIONAPROWADZANIE - lotn. - sterowanie obiektem latającym, polegające na przesyłaniu sygnałów bezpośrednio z punktu kierowania na pokład tego obiektu.

RADIONAMIERZANIE - rozp. r/elektron. - określanie kierunku na źródło fal radiowych poprzez ich kierunkowy odbiór. Wykonuje się je za pomocą radionamierników. Stosowane jest w nawigacji lotniczej i morskiej do wyznaczania pozycji obiektu ruchomego i określania innych danych nawigacyjnych oraz w rozpoznaniu radiolokacyjnym i radiowym do wyzna-

czania pozycji pracujących stacji radiolokacyjnych i radiostacji nieprzyjaciela. Rozróżnia się radionamierzenie amplitudowe /na maksimum sygnału, na minimum sygnału i równosygnałowe/ oraz fazowe polegające na porównywaniu faz odbieranych sygnałów.

RADIOWE CENTRUM ROZPOZNAWCZE - rozp. r/elektron. - zespół aparatowni radioodbiorczych przeznaczony do poszukiwania, wykrywania i śledzenia pracy źródeł rozpoznania radioelektronicznego oraz przechwytywania nadawanych korespondencji.

RADIOOPERATOR - rozp. r/elektron. - żołnierz obsługujący stanowisko rozpoznania radioelektronicznego.

"REJS" - lotn. - bezpilotowy samolot rozpoznawczy do prowadzenia rozpoznania taktycznego.

REJON DZIAŁAŃ GRUPY SPECJALNEJ - rozp. spec. - nakazany obszar na terenie zajęтым przez nieprzyjaciela, w którym grupa specjalna prowadzi działania rozpoznawcze lub dywersyjne. Może on wynosić 100-150 i więcej km².

REJON OBSERWACJI POLA WALKI - rozp. pow. - obszar ściśle określony naziemnymi punktami, w którym załogi rozpoznawcze /środki bezpilotowe/ wykonują zadania.

REJON ODOBNIENIA GRUPY SPECJALNEJ - rozp. spec. - rejon, który grupa specjalna zajmuje po wyznaczeniu jej do działania w celu przygotowania się stanu osobowego do wykonania zadania.

REJON ROZPOZNANIA - rozp. og.wojsk. - jest to określony teren, w którym znajdują się lub mogą znajdować się obiekty stanowiące przedmiot rozpoznania.

REJON ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - przestrzeń powietrzna ściśle określona punktami na powierzchni ziemi, w której prawdopodobnie znajduje się obiekt /obiekty/ rozpoznania. Wielkość rejonu rozpoznania powietrznego zależy od charakteru obiektu, charakteru terenu, typu samolotu /śmigłowca/, warunków atmosferycznych itp.

REJON SZCZEGÓLNEJ UWAGI - rozp. og.wojsk. - rejon, w którym są lub mogą być rozmieszczone najważniejsze obiekty nieprzyjaciela i tereny, których wykrycie i rozpoznanie ma decydujące znaczenie dla pomyslniej realizacji zadań bojowych przez wojska własne. Takimi rejonami mogą być np. miejsca /rejon/ rozwinięcia środków przenoszenia broni jądrowej i składów amunicji specjalnej. W rejonach szczególnego zain-

teresowania prowadzi się intensywne rozpoznanie przy pomocy różnych sił i środków rozpoznania.

REJON ZAŁADOWANIA GRUPY - rozp. spec. - składa się z punktu wyczekiwania i punktu załadowania grupy na środek transportu powietrznego /samolot, śmigłowiec/, wodnego /okręt podwodny, nawodny, poduszkiwiec, łódź, ponton/ bądź lądowe /wóz bojowy, samochód/. Punkt wyczekiwania położony w pobliżu punktu załadowania i posiadający z nim stałą łączność, powinien zapewniać warunki bezpiecznego i skrytego przebywania grupy w całkowitej izolacji od osób postronnych. Punkt załadowania powinien znajdować się w miejscu dogodnym do postoju środka transportowego i krytego załadowania grupy. Rejon załadowania może być główny i zapasowy.

REJON ZASTRZEŻONY - rozp. - rejon /obszar/ w pasie działania oddziału, związku taktycznego /operacyjnego/ nakazany przez sztab nadrzędny, w którym nie wolno planować i prowadzić własnych przedsięwzięć rozpoznawczych w określonym czasie.

RODZAJE ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - w zależności od skali i charakteru wykonywanych zadań, dzieli się na: strategiczne rozpoznanie powietrzne; operacyjne rozpoznanie powietrzne; taktyczne rozpoznanie powietrzne. Strategiczne rozpoznanie powietrzne prowadzi się dla potrzeb dowództwa szczebla strategicznego w celu zdobycia i dostarczenia niezbędnych danych o nieprzyjacielu i jego obiektach, położonych z zasady na głębokich tyłach. Strategiczne rozpoznanie powietrzne jest prowadzone przez lotnictwo rozpoznania strategicznego, a w niektórych przypadkach przez lotnictwo rozpoznania operacyjnego. Operacyjne rozpoznanie powietrzne prowadzi się w celu zdobywania danych niezbędnych dowództwu szczebla operacyjnego do organizacji i prowadzenia operacji. Operacyjne rozpoznanie powietrzne organizuje sztab armii lotniczej i prowadzi je siłami lotnictwa rozpoznania operacyjnego. Taktyczne rozpoznanie powietrzne prowadzi się w interesie oddziałów i związków wojsk lądowych, lotnictwa i marynarki wojennej. Taktyczne rozpoznanie powietrzne prowadzi się przez lotnictwo rozpoznania taktycznego i lotnictwo rozpoznawcze wojsk lądowych. Do prowadzenia tego rozpoznania mogą być także wykorzystywane nieetatowe pododdziały rozpoznawcze lotnictwa; myśliwskiego, myśliwsko-szturmowego i myśliwskobombowego.

RODZAJE ROZPOZNANIA TAKTYCZNEGO - rozp. - podstawowe /zasadnicze/ części składowe rozpoznania taktycznego, które mają organiczne siły i środki oraz typowe dla nich sposoby działań. Rozpoznanie taktyczne dzieli się na rozpoznanie ogólnowojskowe, rozpoznanie artyleryjskie,

rozpoznanie powietrzne, rozpoznanie inżynieryjne, rozpoznanie chemiczne, działania specjalne, rozpoznanie radioelektroniczne.

ROZPOZNANIE - zab.boj. - jeden z podstawowych rodzajów zabezpieczenia bojowego. Jest to zespół przedsięwzięć realizowanych przez dowódców wszystkich szczebli, sztaby i wojska w celu zdobywania wiadomości o nieprzyjacielu i terenie w rejonie przyszłych działań niezbędnych do przygotowania i pomyślnego prowadzenia walki.

ROZPOZNANIE - og.wojsk. - jeden z podstawowych rodzajów zabezpieczenia bojowego i operacyjnego wojsk. Jest to zespół przedsięwzięć organizacyjno-technicznych oraz bojowych realizowanych przez dowódców wszystkich szczebli, sztaby i wojska w celu zdobywania, analizowania i oceniania wiadomości o nieprzyjacielu i terenie w rejonie przyszłych działań, niezbędnych do przygotowania i pomyślnego prowadzenia walki, w zależności od szczebla dowodzenia, zakresu i charakteru wykonywanych zadań, rozpoznanie dzieli się na strategiczne, operacyjne i taktyczne.

ROZPOZNANIE AEROFOTOGRAFICZNE - rozp. pow. - jeden ze sposobów rozpoznania powietrznego prowadzonego za pomocą fotografowania terenu lub obiektów z samolotów i innych aparatów latających.

ROZPOZNANIE AGENTURALNE - rozp. - wywiad, ogół przedsięwzięć organizacyjnych /tajnych/, mających na celu zdobywanie różnych materiałów i informacji stanowiących tajemnicę państwową i wojskową potencjalnego nieprzyjaciela. Stanowi element rozpoznania strategicznego i operacyjnego. Jest prowadzone nieprzerwanie zarówno w czasie pokoju, jak i wojny na terytorium nieprzyjaciela przez specjalnie wyszkolonych agentów, działających w sposób nielegalny /zakonspirowany/.

ROZPOZNANIE ANEMOMETRYCZNE - rozp. chem. - rozpoznanie prowadzone przez polowy posterunek /stację/ meteorologiczny za pomocą przyrządów w celu określenia lokalnego wpływu terenu na zmianę kierunku i prędkości wiatru.

ROZPOZNANIE ARTYLERYJSKIE - rozp. - zdobywanie danych o nieprzyjacielu, terenie i warunkach atmosferycznych. Rozpoznanie artyleryjskie jest jednym z ważniejszych rodzajów zabezpieczenia działań bojowych wojsk raketowych i artylerii; jest ono częścią składową rozpoznania taktycznego. Rozpoznanie artyleryjskie prowadzi się z punktów, placówek i stanowisk obserwacyjnych przy użyciu przyrządów optycznych, elektronowo-optycznych, dźwiękowych, stacji radiolokacyjnych i radio-technicznych artyleryjskich grup rozpoznawczych, a także przez studio-

wanie zdobytych dokumentów, uzbrojenia i sprzętu bojowego. Na korzyść wojsk raketowych i artylerii rozpoznanie prowadzą także samoloty i śmigłowce rozpoznawcze. W skład rozpoznania artyleryjskiego wchodzi: rozpoznanie wzrokowe, rozpoznanie dźwiękowe, rozpoznanie radiolokacyjne, rozpoznanie radiotechniczne.

ROZPOZNANIE CELU - rozp. - rozpoznanie, którego zadaniem jest szczegółowe określenie charakterystyk, położenia i działalności celu /grup celów/ oraz ustalenie w miarę możliwości jego wrażliwości na działalność różnych rodzajów broni.

ROZPOZNANIE CHEMICZNE - rozp. - zdobywanie wiadomości o broni chemicznej nieprzyjaciela oraz terenie i warunkach meteorologicznych z punktu widzenia możliwości wykorzystania tych czynników przez przeciwnika, dla użycia broni chemicznej, jak również w celu obrony przeciwchemicznej wojsk własnych. Dostarcza informacji o rodzajach broni chemicznej nieprzyjaciela, posiadanych przez niego środkach trujących, a także podczas prowadzenia działań bojowych informacji o przygotowaniach nieprzyjaciela do wykonania napadu chemicznego i o jego początku. Rozpoznanie chemiczne prowadzą specjalne pododdziały chemiczne i sztaby wszystkich szczebli przy wykorzystaniu różnych źródeł informacji. Jednym z elementów rozpoznania chemicznego jest rozpoznanie skażeń i zakażeń.

ROZPOZNANIE DRÓG - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości oraz opracowanie danych rozpoznawczych o stanie dróg i możliwościach ich wykorzystania do ruchu pojazdów.

ROZPOZNANIE DŹWIĘKOWE - rozp. art. - rodzaj rozpoznania artyleryjskiego polegający na wykrywaniu położenia celów wytwarzających dźwięk przy wystrzale działa lub wybuchu pocisku. Rozpoznanie dźwiękowe umożliwia rozpoznanie baterii /dział/ artylerii naziemnej i przeciwlotniczej prowadzących strzelanie oraz obsługiwanie strzelania własnej artylerii na podstawie dźwięku wybuchów pocisków.

ROZPOZNANIE FOTOGRAFICZNE - rozp. - zdobywanie informacji o nieprzyjacielu itp. za pomocą fotografowania. Rozpoznanie fotograficzne polega na wykonywaniu zdjęć określonych obszarów /obiektów/ zajętych przez nieprzyjaciela, zgrupowań jego sił i środków, urządzeń i umocnień terenowych, zapór i przeszkód, ruchu wojsk i innych elementów sytuacji bojowej oraz odczytywanie tych zdjęć. Rozpoznanie fotograficzne może być prowadzone z ziemi, powietrza, kosmosu i morza przez wszystkie rodzaje sił zbrojnych i rodzaje wojsk. Z uwagi na specyfikę urządzeń

fotograficznych /duża pojemność informacyjna i wiarygodność/ stanowi jednocześnie jedną z głównych metod rozpoznania.

ROZPOZNIANIE INŻYNIERYJNE - rozp. - całokształt celowych i skoordynowanych przedsięwzięć prowadzonych w celu zdobycia, studlowania, opracowywania i terminowego przekazywania wojskom opracowanych informacji o wojskach inżynieryjnych nieprzyjaciela i terenie. /Rozpoznanie inżynieryjne powinno być celowe, ciągłe, aktywne, terminowe, głębokie i prowadzone na szerokim froncie/.

ROZPOZNIANIE INŻYNIERYJNE BUDOWLI HYDROTECHNICZNYCH - rozp. inż. - jest częścią składową rozpoznania inżynieryjnego i ma na celu zdobycie wiarygodnych danych o: istniejących i przygotowanych przez nieprzyjaciela zaporach wodnych, odcinkach terenu dogodnych do ich utworzenia, rzekach, kanałach, zbiornikach wodnych i obiektach hydrotechnicznych, które mogą być wykorzystane do tego celu. Do zasadniczych zadań rozpoznania inżynieryjnego z tego zakresu należy zaliczyć:

- zbieranie, analizowanie i klasyfikowanie danych o: położeniu, składowości, konstrukcji i wymiarach obiektów hydrotechnicznych, zbiornikach wodnych, odcinkach rzek i kanałów poniżej stopni wodnych, odcinkach doliny rzecznej, nadających się do przegradzenia rzek i utworzenia zatopień i zabagnień;

- zdobywanie danych o przygotowywanych i realizowanych przez nieprzyjaciela przedsięwzięciach wojskowo-hydrotechnicznych, skali i charakterze zniszczenia obiektów hydrotechnicznych, przegradzaniu rzek zwałami gruntów, rozmiarach i charakterze stref zatopień i zabagnień;

- ustalenie odcinków zapór wodnych, najbardziej dogodnych do pokonania z uwzględnieniem zmiany ich charakterystyk w czasie, rozpoznanie obejmie stref zatopienia i zabagnienia.

ROZPOZNIANIE INŻYNIERYJNE DOGODNEGO MIEJSCA NA PRZESZKODZIE WODNEJ DO URZĄDZENIA PRZEPRAW - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznania inżynieryjnego celem ustalenia dogodnych miejsc /odcinków/ na przeszkodzie wodnej do urządzenia żądanych rodzajów przepraw, ze szczególnym uwzględnieniem: kierunku działania wojsk; warunków dojazdów do przeszkody wodnej; najmniejszej szerokości przeszkody wodnej; jakości stanu brzegów i dna przeszkody wodnej; możliwości rozładowania sprzętu pontonowego lub rozwinięcia środków desantowo-przeprawowych; warunków prowadzenia prac ziemnych oraz możliwości zdobycia materiałów miejscowych; możliwości zorganizowania należytej obrony i ochrony, przeprawa oraz manewrowanie przeprawami. Rodzaj przepra-

wy możliwej do urządzenia na ustalonym miejscu oznacza się skrótami:

- B - dogodne miejsce do urządzenia przeprawy w bród;
- C - dogodne miejsce do urządzenia przeprawy czołgów pod wodą;
- D - dogodne miejsce do urządzenia przeprawy desantowej;
- P - dogodne miejsce do urządzenia przeprawy promowej;
- Mp - dogodne miejsce do urządzenia przeprawy mostowej tylko ze sprzętu pontonowego;
- Mn - dogodne miejsce do budowy mostu tylko niskowodnego;
- Mk - dogodne miejsce do budowy mostu kombinowanego;
- M - dogodne miejsce do urządzenia wszelkiego rodzaju przepraw mostowych.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE DO URZĄDZENIA DROGI NA PRZEŁAJ - rozp. inż.
- zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących terenu i jego pokrycia w celu uzyskania krótszego połączenia sąsiednich dróg istniejących, przejścia z jednej drogi na drugą, ominięcia terenów skażonych lub nasyconych zaporami inżynieryjnymi.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE DRÓG ISTNIEJĄCYCH - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących rodzaju i charakteru drogi, ze szczególnym uwzględnieniem: przydatności drogi do ruchu zgodnie z przeznaczeniem; stanu technicznego; nośności i skrajni budowli /objektów/ drogowych; ustalenie w terenie miejsc dogodnych do urządzenia przepraw /w wypadku zniszczenia istniejących/; możliwości urządzenia w pasie drogowym dodatkowych dróg do ruchu gąsienicowego; warunków maskowania, istnienia ukryć naturalnych lub sztucznych oraz możliwości ich wykorzystania przez wojska; ilości i rodzaju prac związanych z utrzymaniem i naprawą dróg i obiektów drogowych; możliwości pozyskania miejscowych materiałów drogowych.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE MIEJSCA NA BUDOWĘ MOSTU NISKOWODNEGO - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących wyczerpujących materiałów o przeszkodzie wodnej i przyległym do niej terenie oraz warunkach prac i dowozu materiałów do budowanego mostu.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE MIEJSCA NA URZĄDZENIE PRZEPRAWY CZOŁGÓW POD WODĄ - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących przeszkody wodnej i przyległego do niej terenu ze szczególnym uwzględnieniem spadku zjazdów i wyjazdów na brzegach oraz nachylenia dna koryta przeszkody wodnej; głębokości wody i prędkości prądu; stanu brzegów, dna koryta /ze względu na możliwość istnienia zapór i przeszkód/.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE MIEJSCA NA URZĄDZENIE PRZEPRAWY DESANTOWEJ - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości oraz opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących przeszkody wodnej i przyległego do niej terenu ze szczególnym uwzględnieniem: rejonu wyjściowego /ześrodkowania/ do przeprawy; wyboru miejsca na urządzenie punktu kontroli przepuszczania pododdziałów do przeprawy; miejsc ładowania i wyładowania samobieżnych środków desantowych i kierunków /pasów/ rejsów; linii odbijania i ładowania; dopuszczalnego spadku poprzecznego dna koryta przeszkody wodnej i brzegów /zjazdu i wyjazdu/; mielizn i miejsc płycizn w korycie przeszkody wodnej.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE MIEJSCA NA URZĄDZENIE PRZEPRAWY PO LODZIE - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących przyległego terenu do przeszkody wodnej oraz pokrywy lodowej ze szczególnym uwzględnieniem: grubości i struktury lodu oraz jego stanu przy brzegach; grubości śniegu na lodzie; szerokości i głębokości przeszkody wodnej; prędkości prądu, rodzaju gruntu dna oraz możliwości wahań poziomu wody; temperatury powietrza; ilości i rodzaju materiałów miejscowych, które mogą być wykorzystane do wzmacniania pokrywy lodowej, stan i warunki maskowania oraz podejścia do przeprawy; miejsce i rodzaj zapór /w tym chemiczne i promieniotwórcze skażenie terenu/; zakres prac i ilość sprzętu niezbędnego do urządzenia przeprawy i dojazdów.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE MIEJSCA NA URZĄDZENIE PRZEPRAWY PROMOWEJ - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości oraz opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących przeszkody wodnej i przyległego do niej terenu ze szczególnym uwzględnieniem rozpoznania inżynierskiego miejsca na urządzenie przeprawy promowej z parków pontonowych i gąsienicowych samobieżnych promów. Rozpoznanie inżynierskie miejsca na urządzenie przeprawy promowej prowadzi się podobnie jak rozpoznanie inżynierskie miejsca na urządzenie przeprawy desantowej z tym, że więcej uwagi poświęca się rozpoznaniu samej przeszkody wodnej w celu wybrania miejsc na rozładunek i montaż sprzętu przeprawowego, pasów rejsów i na urządzenie przystani.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE MIEJSCA NA URZĄDZENIE PRZEPRAWY W BRÓD LUB WPLAW - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących przeszkody wodnej ze szczególnym uwzględnieniem jej głębokości, szybkości prądu, charakteru dna oraz materiałów miejscowych odznaczających się pewną /dużą/ nośnością na wodzie, nadających się do budowy tratw.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE MIEJSC NA URZĄDZENIE PLACÓW ZMECHANIZOWANEJ OBRÓBKI ELEMENTÓW - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących możliwości urządzenia w terenie polowych zakładów prefabrykatów elementów konstrukcji mostowych, obiektów drogowych i fortyfikacyjnych. Rozpoznanie to powinno ustalić: dogodno miejsce do ustalenia traktów; dogodne miejsca do obróbki i składowania elementów konstrukcji mostowych; dogodne miejsca do obróbki i składowania elementów konstrukcji fortyfikacyjnych; średnią wysokość drzew oraz ilość dłużyzn na 1 ha lasu, istnienie dróg, przesiek i polan oraz możliwości wykorzystania ich do trałowania dłużyzn, wywozu gotowych elementów konstrukcji i składowania drewna; miejsca dogodne do rozwinięcia elektrowni siłowych.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE OBIEKTÓW PRZEWIDZIANYCH DO NISZCZENIA - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości oraz opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących obiektów terenowych, które decyzją właściwego dowódcy mają być przygotowane do zniszczenia - ze szczególnym uwzględnieniem: danych konstrukcyjnych i gabarytowych, ich przeznaczenia i wykorzystania oraz usytuowania w terenie; ustalenia sposobu zniszczenia, ze wskazaniem miejsc najdogodniejszych do założenia ładunków materiału wybuchowego; określania sił, środków i czasu na wykonanie zadania; określania warunków wykonania zadania.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE PRZESZKODY WODNEJ - rozp. inż. - zbieranie wiadomości dotyczących charakteru przeszkody wodnej w pasie działania wojsk, celem określenia stopnia jej przekraczalności i wywieranego wpływu na ruch i manewr wojsk.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE REJONÓW POZYSKIWANIA KRUSZYWA BUDOWLANEGO - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości oraz opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących możliwości pozyskania kruszyw budowlanych w celu realizacji prac inżynierskich w procesie zabezpieczenia inżynierskiej walki i operacji. Rozpoznanie to powinno ustalić: położenie rejonu pozyskiwania materiałów; orientacyjną ilość materiałów znajdujących się w danym rejonie; warunki wydobycia i eksploatacji złoża, istniejące drogi dojazdowe lub możliwości ich urządzenia; możliwości załadunku na środki transportowe.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE TERENU - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących ukształtowania i pokrycia terenu ze szczególnym uwzględnieniem: charakteru zmian, jakie nastąpiły w terenie w wyniku zastosowania broni jądrowej i konwencjo-

nalne; przez obie walczące strony oraz w wyniku przeprowadzenia prac inżynierskich; charakteru i stanu przeszkód naturalnych w związku z sezonowymi zmianami w terenie; warunków zaopatrywania wojsk w wodę, jak również zmian właściwości taktycznych terenu /warunków orientacji, obserwacji i maskowania/.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE TERENU DLA POTRZEB ROZBUDOWY FORTYFIKACYJNEJ - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych dotyczących właściwości terenu w zakresie: możliwości pokonania terenu przez przeciwnika; istnienia przeszkód terenowych i możliwości powiązania ich z systemem zapór inżynierskich; odcinków terenu dogodnych do rozbudowy punktów oporu i rejonów obrony oraz miejsc posadowienia obiektów fortyfikacyjnych; stanu dróg i obiektów drogowych, właściwości gruntów; poziomu zalegania wód gruntowych, istnienie miejscowych materiałów budowlanych i możliwości ich wykorzystania; możliwości wykorzystania maszyn inżynierskich. Rozpoznanie to prowadzą dla własnych potrzeb wszystkie rodzaje wojsk, wojsk specjalnych i służb.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE TRASY POD BUDOWĘ NOWEJ DROGI - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących ustalenia najdogodniejszej trasy, wytyczenie jej i oznakowanie oraz zebranie na miejscu niezbędnych materiałów do opracowania projektu i organizacji budowy drogi.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE W REJONIE WYBUCHU JĄDROWEGO - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych dotyczących skutków wybuchu jądrowego w zakresie deformacji terenu.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE ZAKŁADÓW I WARSZTATÓW NAPRAWCZYCH - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących zakładów nadających się do prowadzenia napraw sprzętu inżynierskiego. Rozpoznanie to powinno ustalić: położenie zakładu lub warsztatu, rodzaj zakładu i jego nominalne przeznaczenie, stan budynków zakładu lub warsztatu, wyposażenie techniczne /park maszynowy/ zakładu lub warsztatu; możliwości wykorzystania zakładu lub warsztatu dla potrzeb naprawy sprzętu inżynierskiego; liczbę stanowisk obsługowych /roboczych/, ilość materiałów znajdujących się w danym zakładzie lub warsztacie.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE ZAKŁADÓW PRODUKUJĄCYCH MATERIAŁY BUDOWLANE - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości oraz opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących zakładów produkujących elementy konstrukcji budowlanych i materiałów wiążących /cement, wapno palone, gaszone/.

Rozpoznanie to powinno ustalić:

a/ w zakresie konstrukcji budowlanych: położenie zakładu lub magazynu; rodzaj produkowanych konstrukcji i możliwości wykorzystania ich do budownictwa wojskowego; typ konstrukcji; moc produkcyjną zakładu; rodzaj materiałów znajdujących się w magazynach; urządzenia załadownicze i wyładownicze na transport samochodowy i kolejowy; drogi dojazdowe;

b/ w zakresie materiałów wiążących: cementownie i wapienniki; magazyny przedsiębiorstw budowlanych w bazach i na placach budowy; magazyny materiałów budowlanych zakładów przemysłowych; magazyny przedsiębiorstw handlowych, zajmujących się dystrybucją i sprzedażą materiałów budowlanych w miastach i osadach; magazyny kolejowe, urządzenia wyładownicze; istniejące urządzenia załadownicze i wyładownicze na transport kolejowy i drogowy, stan dróg i linii kolejowych.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE ZASOBÓW DREWNA - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących lasów, składnic drewna i tartaków w zakresie możliwości pozyskiwania budulca drewnianego do budowy konstrukcji mostowych, obiektów drogowych i fortyfikacyjnych podczas realizacji zadań zabezpieczenia inżynierskiego walki i operacji.

ROZPOZNANIE INŻYNIERYJNE ZASOBÓW MATERIAŁOWYCH - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych dotyczących występowania w terenie materiałów drzewnych i mineralnych /kamień, żwir, piasek/, zakładów produkcyjnych /tartaki - zakłady prefabrykatów, konstrukcji mostowych, betoniarni itp./ oraz warsztatów naprawy maszyn i sprzętu inżynierskiego ślusarskich, kowalskich itp. Zadaniem rozpoznania jest ustalenie: ilości, jakości, rodzaju, położenia i zasobów danego materiału oraz określenie wielkości, rodzaju, stanu technicznego, mocy produkcyjnej i przydatności zakładów produkcyjnych i warsztatów.

ROZPOZNANIE JEZIOR I CIEŚNIN MIĘDZY JEZIORAMI - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących zarówno jazior, jak i cieśnin ze szczególnym uwzględnieniem: możliwości urządzenia przepraw przez jeziora w wypadku przerwania komunikacji na tereny cieśniny; przydatności miejsc do urządzenia ujęć wodnych do celów zaopatrywania wojsk w wodę; warunków do ześrodkowania i maskowania wojsk lub ludności cywilnej wokół jeziora i przydatności do tego celu urządzeń komunalnych; właściwości gruntu i ukształtowania terenu cieśniny; możliwości umocnienia terenu pod względem fortyfikacyjnym; poziomu wody gruntowej; stanu dróg i mostów na terenie cieśniny i wokół je-

zióra; miejsce nieprzejezdnych; zasobów materiałów budowlanych drogowo-mostowych i innych.

ROZPOZNANIE KOSMICZNE - rozp. - zdobywanie wiadomości za pomocą sztucznych satelitów ziemi rejestrujących obraz kontrolowanych obszarów zautomatyzowanymi urządzeniami fotograficznymi lub telewizyjnymi.

ROZPOZNANIE LOTNICZE - rozp. lotn. - rozpoznanie prowadzone siłami lotnictwa w celu uzyskania wiadomości o nieprzyjacielu, terenie i pogodzie przez obserwację wzrokową, fotografowanie i wykorzystanie urządzeń elektronicznych.

ROZPOZNANIE ŁĄCZNOŚCI - rozp. r/elektron. - ogół przedsięwzięć organizacyjno-technicznych mających na celu rozpoznanie środków łączności, w pasie działania własnych wojsk /miejscowych oraz stosowanych przez nieprzyjaciela/, i rozpoznanie terenu z punktu widzenia możliwości i wykorzystania odpowiednich rodzajów środków łączności.

ROZPOZNANIE METEOROLOGICZNE - rozp. - zbieranie informacji o przestrzennym rozkładzie temperatury i wilgotności powietrza, ciśnienia, kierunku i prędkości wiatru, a także chmur i zjawisk meteorologicznych. Rozpoznanie meteorologiczne może być prowadzone za pomocą samolotów, specjalnych rakiet, balonów, stacji radiolokacyjnych, posterunków obserwacji skażeń.

ROZPOZNANIE MORSKIE - rozp. - część składowa rozpoznania wojskowego. System specjalnie zorganizowanych sił i środków mających na celu zdobywanie i dostarczanie wiadomości o nieprzyjacielu i morskich teatrach zainteresowanym organom dowodzenia dla potrzeb zabezpieczenia przygotowania i prowadzenia działań przez marynarkę wojenną.

ROZPOZNANIE MOSTÓW - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości dotyczących konstrukcji, warunków eksploatacji, możliwości zniszczenia, wzmożenia i odbudowy oraz innych danych interesujących organa rozpoznawcze. Rozpoznanie mostów prowadzą wszystkie rodzaje wojsk, które zamierzają z tych mostów korzystać. Wojska inżynieryjne prowadzą rozpoznanie mostów siłami inżynieryjnych elementów rozpoznawczych.

ROZPOZNANIE NAZIEMNE - rozp. - przedsięwzięcia organizacyjne i bojowe realizowane przez wojska lądowe w wyznaczonym pasie terenu lub na kierunku w celu zdobycia informacji o nieprzyjacielu, terenie, warunkach atmosferycznych itp., niezbędnych do powzięcia decyzji i zorganizowania walki. Jest prowadzone przez obserwację, podsłuch, wypadki, zasadzki, fotografowanie wykorzystanie środków radioelektronicznych, działanie grup rozpoznawczych /specjalnych/ itp.

ROZPOZNANIE OGNIEM ARTYLERII - rozp. art. - zdobywanie wiadomości o położeniu i rodzaju trwałych umocnień obronnych nieprzyjaciela przez częściowe usunięcie środków maskujących i osłonowych; wykrywanie pól minowych nieprzyjaciela przez spowodowanie ich eksplozji. Rozpoznanie ogniem artylerii prowadzą wyznaczone pojedyncze działa lub pododdziały artylerii /zwłaszcza większych kalibrów/ z tymczasowych stanowisk ogólnowych, przeważnie ogniem bezpośrednim.

ROZPOZNANIE OGÓLNOWOJSKOWE - rozp. - zespół przedsięwzięć organizacyjnych i bojowych realizowanych przez oddziały i związki ogólnowojskowe /za pomocą środków etatowych i przydzielonych/ w celu zdobywania informacji o nieprzyjacielu, terenie, warunkach atmosferycznych i innych. Stanowi część składową rozpoznania taktycznego.

ROZPOZNANIE OKRĘTOWE - rozp.mor. - specjalny rodzaj działań bojowych okrętów podwodnych, nawodnych i pomocniczych jednostek pływających, wyposażony w różnorodne środki rozpoznania.

ROZPOZNANIE OPERACYJNE - rozp. - rodzaj rozpoznania wojskowego. Organizują je dowódcy i sztaby rodzajów sił zbrojnych oraz związków operacyjnych w celu zdobywania danych rozpoznawczych niezbędnych do planowania i prowadzenia operacji. Do głównych sił i środków rozpoznania operacyjnego zalicza się agenturalny wywiad operacyjny, oddziały /pododdziały/ specjalne, lotnictwo rozpoznawcze, jednostki rozpoznania radioelektronicznego oraz okręty nawodne i podwodne. Rozpoznanie operacyjne prowadzi się w czasie wojny oraz częściowo w okresie pokoju.

ROZPOZNANIE POMIAROWE ARTYLERII - rozp. art. - rodzaj artyleryjskiego rozpoznania naziemnego, mający na celu zdobywanie danych o artylerii nieprzyjaciela, określanie danych niezbędnych do przygotowania i wykonania ognia własnej artylerii oraz topograficznego dowiązania jej ugrupowania bojowego. Rozpoznanie pomiarowe artylerii prowadzą za pomocą specjalnych przyrządów /aparatury/ specjalne plutony i baterie poszczególnych pododdziałów rozpoznawczych artylerii oraz artyleryjskie służby: topograficzna, meteorologiczna i fotogrametryczna.

ROZPOZNANIE POWIETRZNE - rozp. lotn. - całokształt przedsięwzięć mających na celu zdobywanie informacji o nieprzyjacielu, terenie i warunkach atmosferycznych za pomocą aparatów latających w przestrzeni powietrznej /w troposferze, tropopauzie i dolnej części stratosfery do wysokości 30000 m/. Rozpoznanie powietrzne prowadzą jednostki lotnictwa rozpoznawczego oraz wszystkie załogi samolotów wykonujące zadania bojo-

we. Rozpoznanie powietrzne prowadzi się również za pomocą bezpilotowych samolotów i śmigłowców oraz automatycznych balonów stratosferycznych. Zasadniczymi sposobami rozpoznania powietrznego są: obserwacja wzrokowa, fotografowanie lotnicze oraz wykrywanie i namierzanie pokładowymi środkami elektronicznymi. Rozpoznanie powietrzne w zależności od zakresu i charakteru wykonywanych zadań dzieli się na: strategiczne, operacyjne i taktyczne, a w ramach zabezpieczenia działań bojowych lotnictwa i wojsk raketowych na:

a/ wstępne - prowadzone w celu uzyskania danych niezbędnych do podjęcia decyzji;

b/ bezpośrednio - prowadzone w celu sprecyzowania danych o stanie i położeniu obiektów /szczególnie ruchomych/ oraz sytuacji w ich rejonie i na trasie lotu;

c/ kontrolne - wykonywane w celu ustalenia rezultatów uderzeń lotnictwa lub broni raketowej.

ROZPOZNIANIE PRZY WYKORZYSTANIU URZĄDZEŃ NA PODCZERWIEŃ - rozp. og. wojsk. - sposób prowadzenia rozpoznania spełniający ważną rolę w całości kształcie działań rozpoznawczych wszystkich rodzajów wojsk. Urządzenia na podczerwień są powszechnie stosowane do prowadzenia obserwacji w nocy oraz w trudnych warunkach atmosferycznych. Do najważniejszych urządzeń rozpoznawczych na podczerwień należą m.in.:

- celowniki zapewniające skuteczną obserwację i prowadzenie ognia na odległość 250 m;

- urządzenia oświetlające pole walki;

- lunety obserwacyjne zainstalowane m.in. w lunetach żołnierzy.

Mogą one być wykorzystane do prowadzenia obserwacji, strzelania oraz kierowania pojazdem zmechanizowanym w nocy;

- lornetki obserwacyjne umożliwiające obserwację terenu przed pojazdem zmechanizowanym na odległość do 100 m;

- dalmierze laserowe posiadające m.in. urządzenia na podczerwień.

ROZPOZNIANIE RADIOELEKTRONICZNE - rozp. - ogół przedsięwzięć organizacyjno-technicznych, wzajemnie powiązanych pod względem celu, czasu i miejsca, umożliwiających zdobywanie informacji o nieprzyjacielu na podstawie analizy pracy i rozmieszczenia jego środków radioelektronicznych. Rozpoznanie radioelektroniczne dzieli się na: rozpoznanie radiowe, rozpoznanie systemów radiolokacyjnych i rozpoznanie systemów radionawigacyjnych.

ROZPOZNANIE RADIOLOGICZNE - rozp. chem. - rozpoznanie mające na celu określenie sytuacji radiacyjnej wojsk. Przeprowadzają je pododdziały wojsk chemicznych, odpowiednio przeszkoleni żołnierze pododdziałów, bądź personel etatowy pododdziałów medycznych wyposażony w odpowiednią aparaturę.

ROZPOZNANIE RADIOLOKACYJNE - rozp. r/elektron. - sposób rozpoznania oparty na zdobywaniu danych o wojskach i obiektach nieprzyjaciela przy pomocy własnych aktywnych środków radiolokacyjnych.

ROZPOZNANIE RADIOLOKACYJNE ARTYLERII - rozp. art. - rodzaj rozpoznania artyleryjskiego prowadzony za pomocą naziemnych stacji radiolokacyjnych. Radiolokacyjne stacje naziemnego rozpoznania artyleryjskiego służą do wykrywania i określania bieżących współrzędnych /kierunku i prędkości ruchu/ ruchomych celów naziemnych /czołgów samochodów, transporterów opancerzonych/ oraz ruchomych i nieruchomych celów nawodnych. Mogą obsługiwać strzelania własnej artylerii oraz umożliwiają prowadzenie rozpoznania w nocy i podczas złej widoczności. Radiolokacyjne stacje do wykrywania dział i moździerzy umożliwiają rozpoznanie strzelającej artylerii nieprzyjaciela oraz obsługiwanie strzelania własnej artylerii. Współrzędne celów określa się na podstawie wcięć pocisku na wznoszącej się części toru lotu.

ROZPOZNANIE RADIOTECHNICZNE - rozp. r/elektron. - wykrywanie i lokalizowanie środków radiotechnicznych nieprzyjaciela oraz określanie ich charakteru i przeznaczenia na podstawie przejmowania i analizowania emitowanych przez te środki sygnałów radiotechnicznych.

ROZPOZNANIE RADIOTECHNICZNE ARTYLERII - rozp. art. - rodzaj rozpoznania artyleryjskiego prowadzony za pomocą stacji radiotechnicznych wykrywających pracujące stacje radiolokacyjne nieprzyjaciela, w tym stacje rozpoznania ruchomych celów naziemnych, stacje naprowadzania samolotów lotnictwa taktycznego, stacje radiolokacyjne wykorzystywane do kierowania ogniem artylerii i uderzeniami rakiet i inne stacje radiolokacyjne.

ROZPOZNANIE RADIOWE - rozp. r/elektron. - sposób rozpoznania oparty na przechwytywaniu, poszukiwaniu, śledzeniu, namierzaniu i analizie sygnałów promieniowanych przez radiostacje systemów łączności przeciwnika.

ROZPOZNANIE SKAŻEŃ I ZAKAŻEŃ - rozp. chem. - rozpoznanie mające na celu wykrycie w odpowiednim czasie skażeń promieniotwórczych, skażeń

chemicznych oraz skażeń biologicznych, uprzedzenie własnych wojsk i ludności cywilnej o niebezpieczeństwie oraz zorganizowanie natychmiastowej ochrony. Do szczegółowych zadań należy: ustalenie początku skażenia promieniotwórczego oraz zastosowanych przez nieprzyjaciela środków trujących i biologicznych; określanie i oznaczenie granic rejonów skażonych /zakazanych/ i stref skażeń oraz dokonanie pomiaru stopnia; ustalenie kierunku przesuwania się skażonego /zakazanego/ obłoku; wyznaczenie dróg i rejonów najmniej skażonych, rejonów zastoju BŚT itp. Rozpoznanie skażeń i zakazów prowadzi nieprzerwanie pododdziały rodzajów wojsk i służb, a zadania specjalistyczne wykonują pododdziały wojsk chemicznych oraz służby zdrowia i weterynaryjna. Może być prowadzone z powietrza /powietrzne rozpoznanie skażeń i zakazów/ oraz z ziemi /naziemne rozpoznanie skażeń i zakazów/.

ROZPOZNANIE SKAŻEŃ PROMIENIOTWÓRCZYCH - rozp. chem. - rodzaj rozpoznania prowadzonego w celu ochrony wojsk i ludności cywilnej przed porażeniem substancjami /płynem/ promieniotwórczym /radioaktywnymi/, jest jednym z przedsięwzięć obrony przed bronią masowego rażenia. Podstawowe zadania to: wykrycie skażenia promieniotwórczego, uprzedzenie wojsk lub ludności o istnieniu skażenia, dokonanie pomiaru stopnia skażenia terenu substancjami promieniotwórczymi, określenie /oznaczenie/ granic rejonów skażonych i dróg ich obejścia, ustalenie wartości skażeń ludzi sprzętu bojowego. Może być prowadzone przy pomocy przyrządów dozymetrycznych, nieprzerwanie, w różnych warunkach sytuacji przez pododdziały wszystkich rodzajów wojsk i służb.

ROZPOZNANIE SPECJALNE - rozp. - zespół przedsięwzięć oraz specjalnie zorganizowane, odpowiednio przygotowane i wyposażone oddziały i pododdziały przeznaczone do prowadzenia działań na terenie zajmowanym przez nieprzyjaciela. Do zasadniczych zadań rozpoznania specjalnego należą: zdobywanie i dostarczanie danych o nieprzyjacielu, terenie i warunkach meteorologicznych; prowadzenie działań dywersyjno-sabotażowych, terrorystycznych i propagandowych w celu dezorganizacji społeczno-politycznego życia i osłabienie potencjału ekonomiczno-militarnego nieprzyjaciela.

ROZPOZNANIE STRATEGICZNE - rozp. - rodzaj rozpoznania wojskowego. Jest organizowane i prowadzone przez Sztab Generalny nieprzerwanie zarówno w czasie pokoju, jak i wojny w celu zdobywania informacji politycznych, gospodarczych, wojskowych, naukowo-technicznych aktualnego i potencjalnego przeciwnika oraz teatrów działań wojennych niezbed-

nych do planowania obrony narodowej w czasie pokoju oraz kierowania działaniami sił zbrojnych w czasie wojny.

ROZPOZNANIE SYSTEMÓW RADIOLOKACYJNYCH - rozp. r/elektron. - sposób rozpoznania oparty na zdobywaniu wiadomości o środkach i systemach radiolokacyjnych nieprzyjaciela poprzez poszukiwanie, przechwytywanie oraz analizę sygnałów radiolokacyjnych oraz namierzanie i śledzenie pracy środków radiolokacyjnych za pomocą stacji rozpoznania systemów radiolokacyjnych.

ROZPOZNANIE SYSTEMÓW RADIONAWIGACYJNYCH - rozp. r/elektron. - sposób rozpoznania oparty na zdobywaniu wiadomości o systemach radionawigacyjnych nieprzyjaciela poprzez poszukiwanie i przechwytywanie sygnałów radionawigacyjnych oraz ich namierzanie.

ROZPOZNANIE TAKTYCZNE - rozp. - rodzaj rozpoznania wojskowego. Organizują je dowódcy i sztaby związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów oraz dowódcy /szefowie/ rodzajów wojsk w celu zdobywania danych rozpoznawczych niezbędnych do przygotowania i prowadzenia walki. Rozpoznanie taktyczne prowadzi się w czasie działań bojowych.

ROZPOZNANIE TELEWIZYJNE - rozp. r/elektron. - zdobywanie wiadomości o przeciwniku za pomocą telewizyjnej aparatury rozpoznawczej, pozwalającej na obserwację obiektów działań nieprzyjaciela z punktów znajdujących się w znacznej odległości od pola obserwacji. Telewizyjna aparatura rozpoznawcza może być zainstalowana na aparatach latających, okrętach, a także może być wysunięta na przedni skraj, a nawet na przedpole.

ROZPOZNANIE TERENU /OBIEKTU/ NA ZAMINOWANIE - rozp. inż. - sprawdzenie terenu /obiektu/ na kierunku natarcia /marszu/ pod względem występowania min /przygotowanie do niszczeń/. Rozpoznanie terenu /obiektu/ na zaminowanie poprzedza rozpoznanie inżynierskie zapór minowych /obiektu zaminowanego/. Rozpoznanie terenu /obiektu/ na zaminowanie prowadzą wszystkie elementy rozpoznania naziemnego w marszu i natarciu, a ponadto czołgi wyposażone w trały.

ROZPOZNANIE WALKĄ - rozp. - sposób prowadzenia rozpoznania, w którym dane o nieprzyjacielu zdobywa się działaniem bojowym prowadzonym przez specjalnie do tego wydzielone pododdziały w sile batalionu /kompanii/ piechoty lub czołgów z odpowiednimi siłami wzmocnienia. Jego działanie wspiera się ogniem artylerii, a niekiedy i uderzeniami lotnictwa. W miarę potrzeby włącza się odpowiednie elementy rozpoznawcze

/ruchome posterunki/ obserwacyjne, samodzielne patrole rozpoznawcze z etatowych pododdziałów rozpoznawczych oraz zwiadowców rodzajów wojsk.

ROZPOZNANIE WOJSKOWE - rozp. - 1/ dyscyplina naukowa nauki wojennej obejmująca teorię i praktykę zdobywania i wykorzystania informacji o nieprzyjacielu, terenie działań bojowych i warunkach meteorologicznych tam panujących; 2/ rodzaj zabezpieczenia bojowego /operacyjnego/ obejmujący przedsięwzięcia prowadzone przez dowództwa i sztaby sił zbrojnych w zakresie zdobywania informacji o rzeczywistym lub potencjalnym nieprzyjacielu. Rozpoznanie prowadzi się ciągle zarówno w okresie pokoju jak i wojny, wszystkimi możliwymi do wykorzystania siłami i środkami z uwzględnieniem różnorodnych sposobów; zastosowania odpowiednich systemów rozpoznania, mając zawsze na uwadze ich możliwie maksymalną integrację na poszczególnych szczeblach dowodzenia.

ROZPOZNANIE WZROKOWE - rozp. - zdobywanie wiadomości o nieprzyjacielu i terenie za pomocą bezpośredniej obserwacji gołym okiem lub przez przyrządy optyczne. Stanowi jeden z elementów składowych - rozpoznania ogólnowojskowego - powietrznego oraz rozpoznania rodzajów wojsk i służb na lądzie, morzu i w powietrzu.

ROZPOZNANIE ZAPÓR INŻYNIERYJNYCH - rozp. inż. - uzyskiwanie wiadomości oraz opracowywanie danych z rozpoznania dotyczących: rozmieszczenia zapór w terenie, ich charakteru, rzuciągłości wzdłuż frontu, głębokości, istnienia i usytuowania przejść w zaporach; możliwości obejścia zapór, stanu technicznego zapór, sposobu ochrony i obrony zapór i najdogodniejszych kierunków wykonania przejść, a w odniesieniu do zapór minowych dodatkowo: stopnia gotowości pól minowych; liczby rzędów min w polu minowym i odległości między rzędami; schematu rozmieszczenia sposobów ustawiania i typów min; odległości między minami i grupami min w rzędach; obecności min ustawionych na nieusuwalność, z urządzeniami przeciwtrałowymi i reagującymi na pracę wykrywacza; istnienia i charakteru kierowanych i narzutowych pól minowych.

ROZPOZNANIE ZAPÓR JĄDROWYCH - rozp. inż. - zdobywanie wiadomości i opracowanie danych rozpoznawczych dotyczących rejonów ustawiania min jądrowych oraz sposobów ich ochrony i obrony. Rozpoznanie zapór jądrowych należy do głównych zadań organów i elementów rozpoznawczych wszystkich rodzajów wojsk i służb. W okresie poprzedzającym działania bojowe w danym rejonie rozpoznania powinno ustalić:

- najbardziej prawdopodobne rozmieszczenie magazynów amunicji specjalnej oraz miejsca ustawienia zapór jądrowych, jak również przypuszczalny ich typ i moc wybuchu;

- rozmieszczenie wykonanych już węzłów i odcinków zapór jądrowych oraz przygotowania nieprzyjaciela do zakładania zapór jądrowych i wykonywania niszczeń ważnych obiektów komunikacyjnych, przemysłowych, hydrotechnicznych z użyciem min jądrowych;

- przygotowywany system kierowania wybuchami min jądrowych;

- drogi ruchu będące pod szczególną ochroną i osłoną;

- ewakuację ludności z osiedli nie przystosowanych do obrony;

W czasie działań bojowych rozpoznanie powinno ustalić:

- aktualne miejsca i sposoby ustawienia poszczególnych min jądrowych i zapór konwencjonalnych osłaniających podejścia do nich, rejonów rozmieszczenia punktów kierowania wybuchami oraz możliwości ich opóźnienia przed wyzadzeniem min;

- organizację ochrony i obrony rejonów i rubieży postawienia zapór jądrowych, przypuszczalne granice stref ograniczenia i zakazanych;

- kierunki odejścia pododdziałów specjalnych wraz ze środkami minowania;

- typ, rodzaj i przypuszczalną moc wybuchów min jądrowych, sposób ich wysadzenia oraz najbardziej efektywne sposoby /z technicznego punktu widzenia/ unieszkodliwiania tych min.

ROZPOZNAWANIE ŹRÓDEŁ WODY - rozp. inż. - uzyskiwanie wiadomości oraz opracowanie danych z rozpoznania co do ilości i jakości wody w miejscu jej występowania oraz stanu sanitarno-technicznego źródeł wody, warunkującego zaopatrywanie w nią wojsk najszybszymi i najprostszymi sposobami.

ROZPOZNAWCZA APARATURA POKŁADOWA - rozp. pow. - grupa środków technicznych w wyposażeniu aparatów latających przeznaczona do prowadzenia rozpoznania powietrznego. W skład rozpoznawczej aparatury pokładowej wchodzi m.in. aparaty fotograficzne, środki rozpoznania radioelektronicznego, stacje radiolokacyjne, urządzenia optyczne itp. oraz aparatura z nimi współpracująca na pokładzie.

ROZPOZNAWCZY SYSTEM INFORMACYJNY - rozp. - zespół powiązanych w całość komórek funkcyjnych rozpoznania oraz urządzeń technicznych przeznaczony do realizacji procesu informacyjnego.

ROZPOZNAWCZY ZESTAW FOTOGRAFICZNY - rozp. inż. - podstawowe wyposażenie inżynierskiego posterunku fotografowania /IPF/, stanowiące

komplet przyrządów foto-optycznych, pozwalające na wykonanie zdjęć obiektów i terenu, z bliska i dalekiej odległości, w różnych warunkach oświetlenia naturalnego.

RÓWNOLEGLE NALOTY PROSTOLINIOWE - rozp. pow. - jest to sposób fotografowania lotniczego, dzięki któremu powstaje kilka szeregów zdjęć, które pokrywają się między sobą w pewnym procencie poprzecznie i pionowo. Zdjęcia uzyskane tym sposobem nazywają się zespołem zdjęć.

RUBIEŻ PRZECHWYTYWANIA - rozp. og.wojsk. - odcinek lub pas terenu kanalizujący ruch wojsk nieprzyjaciela /ciaśniny, przesmyki, przeprawy przez przeszkody wodne/ wyznaczany elementom rozpoznania ogólnowojskowego i specjalnego.

RUBIEŻ WYKRYCIA - rozp. mor. - granica, przez którą nie może przejść niezauważony zespół okrętów nieprzyjaciela. Rubież wykrycia stanowi jednocześnie mimowolną odległość wykrycia celu, zabezpieczającą dogodne rozwinięcie własnych sił uderzeniowych i odpowiednie ich użycie w walce.

RUCHOMY POSTERUNEK OBSERWACYJNY - rozp. og.wojsk. - ogólnowojskowy element rozpoznawczy, który stanowi załoga transportera opancerzonego /czołgu, wozu bojowego/. Prowadzi on rozpoznanie przemieszczając się /najczęściej skokami od jednego do drugiego ukrycia/ bezpośrednio za czołowymi pododdziałami nacierającymi /przed osłoniętymi pododdziałami broniącymi się/ wojsk. Zasady jego praktycznego działania nie różnią się od zasad pracy stałego posterunku obserwacyjnego.

S

SAMODZIELNE POSZUKIWANIE I ZWALCZANIE CELÓW NAZIEMNYCH - lotn. - sposób działań bojowych lotnictwa stosowany przez pojedyncze samoloty lub małe grupy samolotów różnych rodzajów lotnictwa, polegający na samodzielnym wykrywaniu i niszczeniu obiektów naziemnych /głównie ruchomych/ nieprzyjaciela. Przełożeni w zadaniu dla załóg określają: czas, rejon, obiekty poszukiwania i zwalczania.

SAMODZIELNY INŻYNIERYJNY PATROL ROZPOZNAWCZY - rozp. inż. - inżynierski element rozpoznawczy organizowany ze składu pododdziałów rozpoznania inżynierskiego /w wyjątkowych wypadkach z pododdziałów saperów/ w sile drużyny do plutonu rozpoznania inżynierskiego od szczebla związku taktycznego we wszystkich rodzajach działań bojowych. Przeznaczony jest do prowadzenia rozpoznania inżynierskiego dla potrzeb dowódców ogólnowojskowych.

SAMODZIELNY PATROL ROZPOZNAWCZY - rozp. og.wojsk. - ogólnowojskowy element rozpoznawczy organizowany i wysyłany ze składu pododdziału rozpoznawczego związku taktycznego /oddziału/ w sile plutonu /wzmocnionego plutonu/ w celu prowadzenia rozpoznania nieprzyjaciela i terenu w nakazanym kierunku /pasie/. Może otrzymać konkretny obiekt rozpoznania. Samodzielny patrol rozpoznawczy wykonuje zadania przez obserwację, organizowanie zasadzek, napadów, a w koniecznych wypadkach także walkę. Wysyła ze swojego składu wozy patrolowe.

SAMOCHEŁD ROZPOZNANIA SKAŻEŃ - pojazd wyposażony w urządzenia umożliwiające prowadzenie rozpoznania skażeń i zakażeń.

SAMOLOD BEZZAŁOGOWY - rozp. - uskrzydłony statek powietrzny, wykonujący lot bez załogi, wyposażony w system zdalnego kierowania: niezależny, odległościowy. samonaprowadzający lub mieszany. Rozróżnia się samoloty bezzałogowe: rozpoznawcze /wyposażone w urządzenia fotograficzne, telewizyjne lub rejestracji określonych zjawisk/, samoloty bezzałogowe bojowe /wyposażone w ładunek bojowy, spełniają rolę uskrzydłonych bomb lotniczych lub pocisków/, samoloty cele. Start samolotu bezzałogowego odbywa się z wyrzutni naziemnej lub z samolotu; lądowanie odbywa się za pomocą spadochronu.

SAMOLOTOŁOD - lotn., rozp.pow. - wylot jednego samolotu /śmigłowco-śmigłowcolot/ dla wykonania zadania; jednostka /miano/, za pomocą której określa się natężenie działań bojowych lotnictwa.

SAMOŁOT ROZPOZNANIA RADIOLOKACYJNEGO - lotn. - samolot wyposażony w stację radiolokacyjną dalekiego zasięgu, przeznaczony do prowadzenia rozpoznania celów powietrznych i nawodnych nieprzyjaciela oraz naprowadzania na nie własnych środków bojowych.

SAMOŁOT ROZPOZNANIA SKAŻEŃ - lotn. - samolot przystosowany do prowadzenia powietrznego rozpoznania skażeń promieniotwórczych terenu i powietrza.

SAMOŁOT ROZPOZNAWCZY - lotn. rozp. - samolot wojskowy lotnictwa bojowego przystosowany konstrukcyjnie i wyposażeniem do prowadzenia rozpoznania powietrznego. Ponadto samolotem rozpoznawczym może być każdy samolot bojowy, który w określonej sytuacji wykonuje zadania z zakresu rozpoznania.

SAPER-ZWIADOWCA - rozp. inż. - żołnierz wojsk inżynieryjnych o specjalności - rozpoznanie inżynieryjne lub żołnierz wojsk inżynieryjnych innej specjalności przygotowany do prowadzenia rozpoznania inżynieryjnego.

SAPER-ZWIADOWCA-PŁETWONUREK - rozp. inż. - żołnierz wojsk inżynieryjnych, specjalnie wyszkolony w zakresie wykonywania czynności rozpoznania inżynieryjnego na lądzie oraz posiadający przeszkolenie i uprawnienia do swobodnego nurkowania celem prowadzenia rozpoznania inżynieryjnego pod wodą w lekkim sprzęcie nurkowym.

SATELITA ROZPOZNAWCZY - kos., rozp. - satelita telekomunikacyjny wyposażony w niezbędną aparaturę rejestrującą, kamery optyczne, urządzenia noktowizyjne, stację radiolokacyjną, odbiorniki radiokomunikacyjne, urządzenia pamięciowe oraz stację przekaźnikową lub część tych urządzeń. Satelita rozpoznawczy wysyłany jest nad terytorium innego państwa w celach rozpoznania, głównie radiotechnicznego oraz topograficznego.

SCHOWEK - rozp. spec. - odpowiednio przygotowane miejsce do skrytego i bezpiecznego przechowywania wyposażenia elementu rozpoznawczego /pododdziału/ działającego w ugrupowaniu nieprzyjaciela. Urządza się go zazwyczaj w rejonie bazy lub innym miejscu, do którego można dojść skrycie.

SEANS DWUSTRONNEJ ŁĄCZNOŚCI RADIOWEJ - rozp. spec. - jest to dwustronna wymiana informacji pomiędzy grupą specjalną, a węzłem łączności.

SEANS JEDNOSTRONNEJ ŁĄCZNOŚCI RADIOWEJ - rozp. spec. - jednostronna łączność radiowa ma miejsce w przypadku, gdy jedna radiostacja prowadzi nadawanie, a druga odbiór. Jednostronna łączność radiowa jest przeznaczona do przekazywania grupie specjalnej nowych zadań.

SEANS RADIOWY - rozp. spec. - ściśle określony czas nawiązania łączności przez poszczególne grupy specjalne w celu odebrania od nich meldunków i przekazania im zadań do dalszego działania.

SEKCJA GRUPY ANALIZY DANYCH - rozp. r/elektron. - najmniejsza komórka organizacyjna w składzie grupy analizy danych /GAD/, zajmująca się gromadzeniem i analizą zdobytych danych przydzielonych jej obiektów rozpoznania.

SEKCJA NAMIERZANIA - rozp. r/elektron. - komórka organizacyjna grupy analizy danych, która kieruje i nadzoruje proces namierzania radiowego.

SEKTOR OBSERWACJI - rozp. - wycinek terenu o ściśle określonej prawej i lewej granicy, wyznaczony do prowadzenia obserwacji z posterunku obserwacyjnego lub punktu obserwacyjnego. Poszczególne sektory obserwacji zazębiają się, tworząc przed przednim skrajem obrony pas obserwacji wykluczający możliwość istnienia nie obserwowanych pól.

SIATKA GEOGRAFICZNA - topogr. - linie południków i równoleżników przecinające się pod kątem prostym /na mapach w odwzorowaniu Gaussa-Kruggera/. Wykreślenie siatki geograficznej na mapach topograficznych umożliwia podział minutowy umieszczony na ramkach mapy.

SIATKA KILOMETROWA - topogr. - linie przecinające się pod kątem prostym, równoległe do osi układu płaskich współrzędnych prostokątnych x i y ; przebiegają na mapach w odstępach odpowiadających równej liczbie kilometrów. Siatka kilometrowa opisana jest wzdłuż ramki mapy /u wylotu linii kilometrowych liczbami porządkowymi z pld. na pln. /na półkuli północnej/ i z zach. na wsch. Skrajne linie siatki kilometrowej na danym arkuszu mapy opisane są pełną wartością współrzędnych x i y , pozostałe zaś tylko dwoma ostatnimi liczbami kilometrów. Liczby oznaczają odległość w kilometrach danych linii od odpowiednich osi współrzędnych x i y . Na mapach w skali 1:25 000 bok kwadratu /odpowiadający 1 km w terenie/ wynosi 4 cm. na mapach w skali 1:50 000 wynosi 2 cm. Na mapach w skali 1:100 000 i 1:200 000 bok kwadratu wynosi 2 cm, co odpowiada odpowiednio długości 2 i 4 km w terenie.

SIEĆ NAMIERZANIA RADIOWEGO - rozp. r/elektron. - zespół kilku namierników radiowych rozwiniętych w terenie w miejscach o ustalonych współrzędnych, dokonujący nawiązania na określone źródło promieniowania.

SIEĆ TRIANGULACYJNA- topogr. - sieć utworzona na powierzchni ziemi przez punkty triangulacyjne o znanych współrzędnych geodezyjnych, tworząca geodezyjną osłonę do wszelkiego rodzaju poziomych pomiarów szczegółowych; punkty sieci triangulacyjnej oznaczone są za pomocą trwałych znaków podziemnych, naziemnych oraz sygnałów lub wież triangulacyjnych; sieć triangulacyjna liczy kilka rzędów, w których występują trójkąty o różnej długości boków.

SILY I ŚRODKI ROZPOZNANIA - rozp. - etatowe jednostki rozpoznawcze /oddziały, pododdziały/, a także sprzęt techniczny i bojowy oraz środki transportowe. Do sił i środków rozpoznania zaliczamy również nieetatowe pododdziały rozpoznawcze rodzajów sił zbrojnych i wojsk, które zostały dodatkowo przeszkolone i przygotowane do prowadzenia działań rozpoznawczych.

SKALA MAPY - topogr. - stosunek długości odcinka na mapie do rzutu poziomego odpowiadającego odcinka w terenie. Skalę mapy można wyrazić stosunkiem liczb, czyli skalą liczbową lub graficznie, tj. podziałką liniową. Skala liczbowa, np. $\frac{1}{25\ 000}$ lub 1:25 000 wskazuje, że na mapie wszystkie wymiary liniowe zmniejszone zostały 25 000 razy, czyli odcinkowi o długości 1 mm odpowiada w terenie odcinek o długości 25 m. Podziałka liniowa jest graficznym przedstawieniem skali liczbowej i służy do szybkiego i dokładnego pomiaru odległości na mapie.

SKALA ZDJĘCIA LOTNICZEGO - fotogr., rozp.pow. - stosunek długości odcinka na zdjęciu do jego rzeczywistej długości w terenie, oznaczony umownie symbolem $\frac{1}{m}$. Wyraża się skalą liczbową, określoną wzorem:

$$\frac{1}{m} = \frac{f}{H}$$

i skalą liniową określoną wzorem:

$$Sz = \frac{H}{f}$$

gdzie: m - mianownik skali liczbowej;

Sz - skala liniowa;

f - długość ogniskowej lotniczego aparatu fotograficznego;

H - wysokość fotografowania

wielkość "f" wyrażona jest w centymetrach, wielkość "H" dla skali liczbowej wyrażona jest w centymetrach, dla skali liniowej w metrach.

Z formy wzorów wynika, że: przy stałej wartości ogniskowej obiektu lotniczego aparatu fotograficznego "f", skala zdjęcia jest odwrotnie proporcjonalna do wysokości fotografowania "H" /im większa wysokość fotografowania, tym mniejsza skala zdjęcia i odwrotnie/; przy zachowaniu warunku stałej wysokości lotu, skala zdjęcia jest wprost proporcjonalna do wielkości ogniskowej "f" /im krótsza ogniskowa, tym mniejsza skala zdjęcia i odwrotnie/. Skalę zdjęcia określa się z uwzględnieniem zadania rozpoznania, charakteru obiektu, stopnia jego maskowania, możliwości taktyczno-technicznych sprzętu i innych warunków fotografowania.

SKOŚNE FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - fotografowanie, przy którym oś optyczna aparatu w momencie ekspozycji jest odchylona od pionu o kąt $25-83^{\circ}$, a teren i poszczególne obiekty na zdjęciu widoczne są w perspektywie. Kąt ustawienia osi optycznej aparatu zależy od wymaganego skosu zdjęcia i wysokości fotografowania.

SKRYTOŚĆ ROZPOZNANIA - rozp. - wymóg polegający na zachowaniu w tajemnicy wszystkich przedsięwzięć rozpoznawczych oraz dezorientowaniu nieprzyjaciela co do rozmieszczenia i działań naszych sił i środków, a także kierunku /rejonu/ skupienia ich głównego wysiłku.

SLUŻBA TOPOGRAFICZNA - topogr. - jeden z rodzajów służb wojskowych, którego zadaniem jest przygotowanie i terminowe dostarczenie wojskom map, planów i innych danych topogeodezyjnego przygotowania działań bojowych. W skład służby topograficznej wchodzi jednostki i oddziały geodezyjne, fotogrametryczne i kartograficzne. Do zadań służby topograficznej należy: opracowywanie, druk i dystrybucja map topograficznych i specjalnych, fotodokumentów i planów, katalogów współrzędnych punktów geodezyjnych oraz innych wydawnictw służby topograficznej zawierających dane rozpoznania o nieprzyjacielu i terenie; zakładanie w terenie sieci punktów podstawowych, umożliwiających poszczególnym rodzajom wojsk geodezyjne określanie położenia w terenie środków walki, wyznaczanie współrzędnych geodezyjnych celów i dozorów podczas przygotowywania danych do prowadzenia strzelań oraz dla potrzeb radiolokacji; studiowanie, doskonalenie i opracowywanie zagadnień teoretycznych i praktycznych związanych z przygotowaniem topogeodezyjnym działań bojowych, jak również zagadnień organizacji i metodyki topograficznego szkolenia wojsk.

SPOSOBY DZIAŁAŃ LOTNICTWA ROZPOZNAWCZEGO - lotn., rozp. pow. - lotnictwo rozpoznawcze stosuje dwa zasadnicze sposoby działań: jednoczesny zmasowany lot znacznej ilości sił i środków rozpoznania powietrz-

nego; pojedyncze loty poszczególnych załóg i par samolotów rozpoznawczych.

SPOSOBY DZIAŁAŃ OKRĘTÓW NAWODNYCH W ROZPOZNANIU - rozp. mor. - poszukiwanie przez okręty nawodne; patrolowanie; śledzenie wykrytych okrętów nieprzyjaciela.

SPOSOBY DZIAŁAŃ OKRĘTÓW PODWODNYCH W ROZPOZNANIU - rozp. mor. - obserwacja w wyznaczonym rejonie; poszukiwanie; śledzenie wykrytych sił nieprzyjaciela.

SPOSOBY POSZUKIWANIA OKRĘTÓW NAWODNYCH NA MORZU - rozp. mor. - mogą być następujące: według wyznaczonej trasy, równoległych kursów; zamkniętego prostokąta; równoległych halsów; rozchodzącego się prostokąta; zygzaka i inne kombinowane.

SPOSOBY POSZUKIWANIA SIŁ NIEPRZYJACIELA PRZEZ OKRĘTY PODWODNE - rozp. mor. - pojedynczo, w grupach i zespołach; poszukiwanie w wyznaczonym rejonie, na wyznaczonej rubieży i na równoległych kursach. Wielkość rejonu zależy od ilości poszukujących okrętów podwodnych, wymaganego prawdopodobieństwa wykrycia i zasięgu stacji hydroakustycznej okrętu podwodnego. Poszukiwanie na wyznaczonej rubieży i na kursach równoległych analogiczne, jak podczas poszukiwania okrętów podwodnych nieprzyjaciela przez lotnictwo zwalczania okrętów podwodnych.

SPOSOBY ROZPOZNANIA - rozp. - sposób działania określonych sił i środków rozpoznania w celu zdobycia danych o nieprzyjacielu. Podstawowymi sposobami prowadzenia rozpoznania taktycznego są: obserwacja, wypad, napad, najście, zasadzka, fotografowanie, rozpoznanie walką, poszukiwanie i przechwytywanie radioelektroniczne, namierzanie, analiza i badanie oraz inne sposoby.

SPOSOBY ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - zależnie od możliwości, zwłaszcza rodzaju techniki rozpoznawczej, rozpoznanie powietrzne prowadzi się następującymi sposobami: wzrokowo, fotograficznie, radioelektronicznie.

SPOSOBY WYKONYWANIA ZADAŃ PRZEZ GRUPY SPECJALNE - rozp. spec. - obserwacja; patrolowanie; zasadzka; napad; rozmowa z ludnością miejscową; mylenie, bojowe uzbrojenie terenu; wykonywanie niszczeń.

SPRZĘT ROZPOZNAWCZY - rozp. - środki techniczne służące do prowadzenia rozpoznania na ziemi, morzu, w powietrzu i kosmosie. Pod pojęciem sprzęt rozpoznawczy - należy rozumieć tylko sprzęt specjalny przeznaczony do realizowania zadań rozpoznawczych.

SZPIEG - rozp. - osoba działająca potajemnie na rzecz obcego rządu, wywiadu lub organizacji, zbierająca i dostarczająca wiadomości, zwykle nie udostępnione ogółowi. Żołnierzy, którzy w umundurowaniu przedostali się do strefy zajętej przez nieprzyjaciela w celu zbierania wiadomości, nie uznaje się za szpiegów.

STACJA DŹWIĘKOMETRYCZNA - rozp. art. - zestaw urządzeń przeznaczonych do wykrywania i określania współrzędnych pozycji strzelającego działła /armaty, moździerza itp/ lub współrzędnych miejsca wybuchu pocisku poprzez pomiar czasów przejścia fali akustycznej wywołanej wystrzałem działła lub wybuchem pocisku.

STACJA ROZPOZNANIA - rozp. r/elektron. - urządzenie zapewniające poszukiwanie, przechwytywanie i śledzenie lub namierzanie rozpoznawanego źródła promieniowania.

STANOWISKO DOWÓDCZO-OBSERWACYJNE - rozp. art. - miejsce w terenie, z którego dowódca oddziału /pododdziału/ artylerii dowodzi i kieruje ogniem. Stanowisko dowódczo-obszerwacyjne jest jednocześnie punktem obserwacyjnym, z którego prowadzi się rozpoznanie nieprzyjaciela, określa współrzędne celów /wybuchów/ przy użyciu przyrządów optycznych, elektrooptycznych lub gołym okiem.

STANOWISKO KIEROWANIA NAMIERZANIEM - rozp. r/elektron. - miejsce odpowiednio przygotowane i wyposażone, przeznaczone do podawania komend i zbierania wyników z namierzania.

STANOWISKO ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - zestaw aparatury wraz z obsługą umożliwiającą odbiór fal elektromagnetycznych.

STEREOFOTOGRAMETRIA - rozp. topogr. - fotogrametria lotnicza lub naziemna, w której uzyskuje się efekt stereoskopowy.

STEREOGRAM - rozp. topogr. - dwa fotogramy tego samego przedmiotu, wykonane z dwóch różnych punktów leżących na linii prostej w znanej długości zwanej bazą.

STEREOSKOP - fotogr. - przyrząd optyczny służący do oglądania przestrzennego modelu terenu lub pojedynczych obiektów przedstawionych na kolejnych zdjęciach fotograficznych wykonanych z dwóch punktów w obszarze wzajemnego pokrycia. Stereoskop umożliwia otrzymanie w nieskończoności urojonego obrazu trójwymiarowego.

STEREOSKOPOWE WIDZENIE - fotogr. - zdolność uzyskiwania przestrzennych obrazów przy obserwacji dwubocznej. Istota jego polega na tym, że przy obubocznej obserwacji przedmiotu, obserwator widzi każdym okiem z innej strony i pod innym kątem; powoduje to wrażenie plastyczności obserwowanego przedmiotu.

STEREOSKOPOWE ZDJĘCIA - rozp. topogr. - dwa zdjęcia fotograficzne /patrz stereogram/ naziemne lub lotnicze, przedstawiające ten sam teren sfotografowany z dwu punktów leżących na końcach tzw. bazy pod warunkiem, że część obszaru odfotografowana na zdjęciu pierwszym będzie również odwzorowana na zdjęciu drugim. Zdjęcia stereoskopowe pozwalają na obserwację przestrzenną sfotografowanego obszaru.

STREFA CZASOWA - rozp. topogr. - obszar terenu o długości geograficznej 15° . Południkiem początkowym /środkowym pierwszej strefy/ jest Greenwich. Powierzchnia kuli ziemskiej podzielona jest na 24 strefy, w których obowiązuje czas miejscowy środkowego południka.

STREFA DYŻUROWANIA LOTNICTWA ROZPOZNAWCZEGO - rozp. pow. - przestrzeń powietrzna, w której latają samoloty rozpoznawcze /grupy samolotów rozpoznawczych/ w oczekiwaniu na konkretne zadania, przesyłane drogą radiową na stanowiska dowodzenia uprawnionego do kierowania.

STREFA NAMIERZANIA - rozp. r/elektron. - obszar, w obrębie którego kąt wcięcia wynosi od 30° do 150° , a błąd liniowy nie przekracza przyjętej wartości. Promień strefy namierzenia równy jest podstawie namierzenia.

STREFA ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - obszar i przestrzeń, w których działają środki radioelektroniczne przeciwnika podlegające planowemu rozpoznaniu.

SYGNAŁY ROZPOZNANIA - rozp. - umowne znaki służące do rozpoznawania się okrętów na morzu, samolotów w powietrzu, sprzętu bojowego na ziemi. Stosuje się do tego celu m.in. radioelektroniczne urządzenia rozpoznawcze oparte na systemie kodowym zwane "swój-obcy", lub inne środki techniczne.

SYGNAŁY ROZPOZNAWCZE RADIOSTACJI - rozp. r/elektron. - dobrany układ słów lub kombinacji liter i cyfr. Stosowanie sygnałów rozpoznawczych skraca czas korespondencji oraz powoduje maskowanie nazw jednostek obsługiwanych przez radiostacje.

SYSTEM OBSERWACJI - rozp. og.wojsk. - ogół posterunków i punktów obserwacyjnych wszystkich rodzajów wojsk i jednostek specjalnych roz-

mieszczonych i działających odpowiednio w terenie według jednolitego planu, zapewniających najlepszą obserwację terenu i ugrupowania nieprzyjaciela.

SYSTEM ROZPOZNANIA - rozp. - celowo zorganizowany zbiór elementów rozpoznawczych i zbiór sprzężeń między nimi, które wspólnie umożliwiają wykonanie określonych zadań rozpoznawczych danego szczebla dowodzenia według jednolitego planu.

SYTUACJA PRZECIWDYWERSYJNA - rozp. spec. - zespół okoliczności jakie mogą przeciwstawiać się /zwalczać/ elementom rozpoznawczym działającym w ugrupowaniu i na zapleczu nieprzyjaciela, w tym: siły i środki wojsk operacyjnych, obrony terytorialnej, regionalnej i polioji znajdujące się w rejonie /na kierunku/ działań i w obszarach przyległych, ich wielkość, uzbrojenie, zdolność bojowa i taktyka działań, stosunek i lojalność do władz administracyjnych, jej zmilitaryzowanie, systemy kontroli, nadzoru, alarmowania i powiadamiania oraz operatywność dowództw obrony terytorialnej i zdolność manewrową pododdziałów pościgowych.

SYTUACJA RADIOELEKTRONICZNA - rozp. r/elektron. - stan, charakter i rodzaje pracy aktywnych środków radioelektronicznych obsługujących dowództwa i sztaby wojsk przeciwnika w zakresie łączności, radiolokacji i radionawigacji w określonym czasie. Ocena sytuacji radioelektronicznej jest częścią oceny przeciwnika w procesie wypracowywania decyzji przez dowódcę i sztab jednostki rozpoznania radioelektronicznego oraz treścią analizy prowadzonej przez GAD w czasie działalności rozpoznawczej.

SZEREG ZDJĘĆ LOTNICZYCH - rozp. pow. - zdjęcia wykonane z aparatu latającego w jednym nalocie w określonych odstępach czasowych dające ciągły obraz trasy przelotu. Zdjęcia w szeregu powinny się pokrywać podłużnie /zachodzić na siebie/, wielkość pokrycia określa się w procentach w zależności od potrzeb. W zależności od liczby jednocześnie pracujących aparatów fotograficznych lub wariantów ich ustawienia w jednym nalocie, można uzyskać kilka szeregów zdjęć. Szeregi zdjęć lotniczych uzyskuje się także w czasie wielotrasowego, skośnego i panoramicznego fotografowania powietrznego.

SZKIC DOZORÓW - rozp. og.wojsk., rozp.art. - rysunek przedstawiający położenie dozorów z zachowaniem ich wzajemnego położenia w terenie, ale bez uwzględniania skali. Dozory wybiera się i numeruje od prawej ku lewej stronie wg rubieży /począwszy od najbliższej/ oraz określa

się do nich odległości i kąty /od kierunku zasadniczego/. Szkio dozorów ułatwia orientację w terenie oraz szybkie i możliwie dokładne wskazywanie celów.

SZKIC PÓL NIEWIDOCZNYCH - rozp. art. - rysunek sporządzony na mapie w celu określenia odcinków terenu, niewidocznych z punktu obserwacyjnego. Szkic pól niewidocznych sporządza się na punkcie obserwacyjnym, porównując mapę z terenem.

SZKIC TOPOGRAFICZNY - rozp. topogr. - rysunek wykonany w rzucie poziomym, bez pomocy przyrządów pomiarowych, przedstawiający niewielki wycinek terenu. Szkic topograficzny wykonuje się przeważnie podczas wycinek terenu. Szkic topograficzny wykonuje się przeważnie podczas topograficznego rozpoznania terenu, rozpoznania taktycznego w celu uzupełnia się w niezbyt dokładnej skali, ale z uwydatnieniem szczegółów ważnych dla określonego celu; sporządza się go przeważnie w skali większej od posiadanej mapy na podstawie obserwacji terenu z jednego, dwóch lub wielu stanowisk.

SZKIC WIDOKOWY - rozp. topogr. - perspektywiczny obraz wycinka terenu wykonany bezpośrednio w polu; ułatwia wskazywanie celów i kierowanie ogniem artylerii oraz stanowi uzupełnienie szkicu topograficznego sprawozdań i meldunków.

SZPERACZ - rozp. og.wojsk. - zwiadowca wysyłany ze składu elementu rozpoznawczego lub pododdziału /piechoty ozołgów/ z zadaniem prowadzenia rozpoznania pojedynczych obiektów nieprzyjaciela lub terenu oraz ubezpieczenie elementu rozpoznawczego lub pododdziału przed niespodziewanym napadem nieprzyjaciela. Szperacze działają parami na odległości wzrokowej przed, z tyłu lub na skrzydłach elementu rozpoznawczego lub pododdziału.

SZYFR - rozp. - 1/ system utajniania wiadomości, który w oparciu o określone umowy i środki /dokumenty - urządzenia/ umożliwia przekształcenie tekstu jawnego w tekst zaszyfrowany, tzw. szyfrotelegram i odwrotnie, niezależnie od treści języka i rozmiarów wiadomości. 2/ system utajnienia wiadomości, w którym za pomocą dokumentów szyfrowych i urządzeń oraz określonych sposobów /metod/ działania przekształca się tekst jawny wiadomości w tekst zaszyfrowany.

ŚLEDZENIE - rozp. r/elektron. - okresowe sprawdzanie pracy /kontrola/ rozpoznawanych źródeł promieniowania. W rozpoznaniu radiowym polega ono na okresowym sprawdzaniu wymiany radiowej w celu potwierdzenia składu sieci i kierunków radiowych oraz miejsc rozmieszczenia radiostacji.

ŚMIGŁOWIEC ROZPOZNAWCZY - lotn., rozp. pow. - śmigłowiec przeznaczony do prowadzenia rozpoznania powietrznego obiektów pola walki na korzyść dowódców wszystkich rodzajów sił zbrojnych i wojsk. Śmigłowcem rozpoznawczym może być każdy śmigłowiec przystosowany do prowadzenia rozpoznania.

ŚRODKI BŁYSKOWE - rozp. pow. - grupa środków nocnego fotografowania powietrznego. Należą do niej: bomby błyskowe, pociski błyskowe, elektryczne i impulsowe lampy wyladowcze.

ŚRODKI FOTOGRAFOWANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - urządzenia i środki zapewniające rejestrację obrazu ziemi lub obiektów na materiałach fotograficznych w dzień i w nocy oraz ich opracowanie w warunkach laboratoryjnych lub na pokładzie samolotu. Środki fotografowania powietrznego dzielimy na aparaturę pokładową, środki błyskowe, materiały fotograficzne, fotograficzny sprzęt laboratoryjny.

ŚRODKI ROZPOZNANIA HYDROAKUSTYCZNEGO - rozp. mor. - środki zapewniające wykrycie pracy środków hydrolokacyjnych nieprzyjaciela i umożliwiające określenie ich parametrów, reżimu pracy, prawdopodobnego nosiciela oraz taktycznych sposobów działań sił nieprzyjaciela.

ŚRODKI ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - różnorodne urządzenia radioelektroniczne umożliwiające poszukiwanie, przechwytywanie, śledzenie, namierzanie oraz analizę emisji środków radioelektronicznych przeciwnika.

T

TABELA PLANOWANYCH LOTÓW ROZPOZNAWCZYCH - lotn., rozp.pow. - dokument bojowy graficzno-opisowy zawierający harmonogram lotów rozpoznawczych oraz informacje dotyczące wykonywanych zadań przez określoną zalogę, pododdział lub oddział.

TAKTYCZNE ROZPOZNANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - rodzaj rozpoznania powietrznego prowadzony przez lotnictwo rozpoznania taktycznego i lotnictwo rozpoznawcze wojsk lądowych na korzyść wszystkich rodzajów sił zbrojnych i wojsk. Zasadniczym celem tego rozpoznania jest zdobywanie danych o nieprzyjacielu, terenie i pogodzie w taktycznej strefie działań bojowych.

TAKTYCZNE WŁAŚCIWOŚCI TERENU - rozp. - właściwości wpływające na organizację i prowadzenie działań bojowych. Do właściwości taktycznych terenu należą: przejezdność terenu, właściwości ochronne, maskujące i inne wywierające wpływ na warunki marszu, orientowanie się w terenie, obserwacji pola walki i prowadzenie ognia. Pod względem taktycznym teren dzieli się na otwarty, zakryty i poolęty.

TAKTYCZNY PROMIEN SAMOLOTU /GRUPY SAMOLOTÓW/ - lotn. - największa odległość, na jakiej samolot lub grupa samolotów może wykonać zadanie bojowe i powrócić na lotnisko startu lub nakazane w zadaniu. Zależy od profilu i prędkości lotu, składu grupy, wielkości ładunku bojowego, czasu pracy bojowej nad celem.

TECHNICZNE CECHY ROZPOZNAWCZE ŹRÓDEŁ ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - charakterystyczne właściwości środków promieniowania elektromagnetycznego, które umożliwiają ich wykrycie i rozpoznanie przynależności państwowej, rodzaju sił zbrojnych i służby, a także związku lub oddziału oraz umożliwiają określenie przeznaczenia. Techniczne cechy rozpoznawcze dzielą się na: grupowe cechy rozpoznawcze, indywidualne cechy rozpoznawcze. Grupowe cechy rozpoznawcze umożliwiają określenie przynależności środka rozpoznania radioelektronicznego do państwa, rodzaju wojsk, służby związku lub oddziału. Indywidualne cechy rozpoznawcze umożliwiają ustalenie przynależności radiostacji do konkretnego związku lub oddziału, typu, grupy i przeznaczenia.

TEREN - rozp. topogr. - w znaczeniu wojskowym dowolna część powierzchni ziemi wraz z jej rzeźbą i pokryciem. Podstawowymi elementami topo-

graficznymi terenu są: rzeźba, gleby, pokrycie roślinne i hydrograficzne /rzeki, jeziora i inne naturalne i sztuczne zbiorniki wodne/, osiedla i zabudowania, linie komunikacyjne, łącznościowe oraz energetyczne, zakłady przemysłowe, obiekty gospodarki rolnej i socjalno-bytowej oraz kulturalne. Osobną grupę wśród elementów topograficznych terenu stanowią wojskowe obiekty inżynieryjne, które mogą mieć znaczny wpływ na zmianę warunków działań bojowych w danym terenie.

TERMINOWOŚĆ INFORMACJI - rozp. - najważniejszy wymóg stawiany przed rozpoznaniem. Rozpoznanie powinno być tak zorganizowane, aby uzyskane dane po ich przetworzeniu, można było dostarczyć do organu dowodzenia w czasie zapewniającym terminowe podjęcie decyzji i organizację działań wojsk własnych. Dopuszczalny czas opóźnienia informacji określa się analitycznie dla każdej sytuacji. Za podstawę obliczeń przyjmuje się nierówność, w której suma czasu rozpoznania i czasu organizacji działań sił zbrojnych powinna być mniejsza od czasu niezbędnego dla nieprzyjaciela w celu realizacji swoich planów. Z powyższego wynika, że wielkość dopuszczalnego czasu opóźnienia informacji zależy nie tylko od możliwości rozpoznania, lecz również od rodzaju sił i ich możliwości rozwinięcia w rejonie działań bojowych i gotowości bojowej.

TERMINOWOŚĆ ROZPOZNANIA - rozp. - wymóg polegający na zdobywaniu, opracowywaniu i przekazywaniu dowódcom, sztabom i wojskom niezbędnym danych rozpoznawczych w ściśle określonym czasie, aby dysponowały one zawsze aktualnymi informacjami o nieprzyjacielu i aby jego działania nie były dla nich zaskoczeniem.

TOPOGRAFIA - rozp. topogr. - 1/ dział geodezji zajmujący się wykonywaniem pomiarów szczegółów sytuacyjnych i rzeźby terenu w celu sporządzenia map topograficznych; pomiary wykonywane są metodami stolikowymi, fotogrametrycznymi /fotogrametria/ lub kombinowanymi, przy których rysunek sytuacji wykonuje się na podstawie zdjęć lotniczych, zaś rzeźbę terenu opracowuje się za pomocą stolika topograficznego;

2/ zespół cech zewnętrznych terenu, takich jak rzeźba, hydrografia, rodzaje użytków, zabudowa, drogi itp.

TOPOGRAFIA WOJSKOWA - rozp. topogr. - nauka badająca i określająca sposoby oraz środki poznawania terenu z wojskowego punktu widzenia. Działami topografii wojskowej są terenoznawstwo i kartoznawstwo. Głównym celem jest topograficzne przygotowanie działań bojowych wojsk poprzez badanie różnych elementów terenu oraz jego wpływu na działania

bojowo wojsk i zastosowanie techniki bojowej; badanie potrzeb rodzajów wojsk i służb w dziedzinie map topograficznych i specjalistycznych zdjęć lotniczych, opisów topograficznych i innych dokumentów topograficznych, doskonalenie metod studiowania terenu; badanie sposobów orientacji w terenie w różnych warunkach działań; doskonalenie metod pomiarów i prac topograficznych stosowanych w rozpoznaniu nieprzyjaciela i terenu, przygotowanie danych do prowadzenia strzelania, prac inżynierskich; dostosowanie teorii i praktyki topograficznego przygotowania działań bojowych wojsk, w tym założenie lub zagęszczenie sieci geodezyjnej.

TOPOGRAFICZNE DOWIĄZANIE ARTYLERII - rozp. topogr. - jeden z elementów przygotowania topograficznego polegający na określeniu położenia /współrzędnych/ dział kierunkowych baterii, dział nawiazania ogniowego, punktów obserwacji, stanowisk stacji radiolokacyjnych i radiotechnicznych, stanowisk startowych na podstawie punktów specjalnej sieci geodezyjnej /SSG/ i państwowej sieci geodezyjnej /PSG/ oraz na podstawie mapy /zdjęcia lotniczego/ lub położenia jednych punktów /dział, wyrzutni, stacji/ względem innych.

TOPOGRAFICZNE PRZYGOTOWANIE STRZELANIA ARTYLERII - rozp. topogr. - część topograficznego przygotowania działań bojowych wojsk, obejmująca: przygotowanie wyjściowej osłony geodezyjnej niezbędnej do określania współrzędnych punktów dowiązywanych i azymutów kierunków orientacyjnych; wyznaczenie współrzędnych stanowisk ogniowych i startowych, placówek, posterunków i stanowisk pododdziałów rozpoznania artyleryjskiego; wyznaczenie azymutów niezbędnych do orientowania rakiet, dział, wyrzutni i przyrządów obserwacji w nakazanym kierunku; wcięcie dozorów w rejonie nieprzyjaciela w celu późniejszego wykorzystania ich jako punktów podstawowych. Zależnie od sytuacji, czasu i rodzaju danych wyjściowych stosuje się: przygotowanie topograficzne pobieżne i przygotowanie topograficzne dokładne. Dowiązanie topograficzne wykonuje się zazwyczaj sposobem ciągłego zwiększania dokładności wyników pomiarów zależnie od czasu i istniejących warunków. Z zasady wykonywane jest siłami i środkami pododdziałów topogeodezyjnych i topograficznych wojsk rakietowych i artylerii, natomiast wyjściową osnowę geodezyjną przygotowuje służba topograficzna Wojska Polskiego. Zależnie od przyrządów używanych do pomiarów i sposobów opracowania wyników rozróżnia się przygotowanie topograficzne sposobem rachunkowym, obliczeniowo-graficznym lub graficznym.

TOPOGRAFICZNO-WOJSKOWY OPIS TERENU - rozp. topogr. - wydawnictwo tekstowe, zawierające dane o terenie, nie ujęte w treści mapy, jak np. szczegółową charakterystykę rubieży wodnych i przepraw, warunki przekraczalności terenu poza drogami, stopień uprzemysłowienia miast i stan sanitarny osiedli oraz elementy analizy oceny terenu pod względem jego przydatności do prowadzenia działań bojowych.

TOPOGRAFICZNY LOTNICZY APARAT FOTOGRAFICZNY - rozp. pow. - aparat fotograficzny przeznaczony do wykonywania zdjęć w celach kartograficznych.

TOPOGRAFICZNY PLAN - rozp. topogr. - rysunek powierzchni Ziemi przedstawiający na płaszczyźnie w rzucie ortogonalnym w przyjętej, dużej skali wszystkie przedmioty terenowe z zachowaniem ich geometrycznego podobieństwa; topograficzny plan nie uwzględnia krzywizny Ziemi ze względu na zawarty na nim stosunkowo mały obszar terenu, praktycznie pozbawiony wpływu błędów wynikających z zastąpienia sferoidalnej powierzchni odniesienia płaszczyzną. Dla potrzeb wojska najczęściej opracowuje się plany miast, osiedli, portów, węzłów drogowych itp., zaznaczając na nich budynki mieszkalne i niemieszkalne, obiekty przemysłowe, wojskowe, urządzenia i przejścia podziemne, parki, ogrody, zieleńce, punkty geodezyjne i orientacyjne. Zawierają one nazwy ulic, planów i dzielnic, numery kwartałów i ważniejszych obiektów; na odwrocie podawany jest wojskowo-topograficzny opis tekstowy miasta obejmujący ogólną jego charakterystykę oraz szczegółową ważniejszych elementów /rzeźby terenu, dróg, lasów i gruntów na podejściach do miasta/, wyróżniających się punktów orientacyjnych, skrytych podejść i dogodnych rubieży wyjściowych do natarcia, rozmieszczenia dzielnic przemysłowych, handlowych i mieszkalnych, rodzaju zabudowy, konstrukcji i wysokości budynków, szerokości i nawierzchni ulic, długości, szerokości, wysokości, nośności i konstrukcji mostów, wiaduktów, tuneli i przejść podziemnych, a także charakterystykę obiektów przemysłowych i wojskowych, systemu zaopatrywania w wodę, energię elektryczną i gaz, systemu łączności, komunikacji, stan sanitarny. Plan topograficzny sporządza się również w formie powiększeń map topograficznych, uzupełnianych danymi z rozpoznania lotniczego i naziemnego, gdy wymagają tego warunki.

TRASOWE FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - fotografowanie obiektu /terenu/ wykonywane w jednym nalocie, w rezultacie czego otrzymuje się szereg zdjęć lotniczych wzajemnie pokrywających się. W zależ-

ności od liczby jednocześnie pracujących aparatów lub wariantów ich ustawienia, w jednym nalocie można uzyskać od jednego do kilku szeregów zdjęć. Trasowe fotografowanie stosowane jest głównie wtedy, gdy przedmiotem rozpoznania są obiekty liniowe np. drogi, kolumny wojsk, rubieże obronne, rzeki itp.

U

UDERZENIE BOMBOWE - lotn. - jednoczesne i krótkotrwałe rażenie obiektu /obiektów/ nieprzyjaciela bombami lotniczymi różnego przeznaczenia. Może być połączone z rozpoznaniem powietrznym.

UTAJNIENIE - rozp. - proces przekształcania fizycznej postaci wiadomości w postać zrozumiałą wyłącznie dla osób wtajemniczonych.

W

WALKA W ROZPROSZENIU - rozp. spec. - wymuszone lub uprzednio zaplanowane prowadzenie działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela niedużymi grupami wojsk. najczęściej zachowującymi strukturę organizacyjną pododdziałów, które unikają decydującej walki prowadzą działania o charakterze dywersyjno-rozpoznawczym.

WARTOŚĆ ROZPOZNAWCZA ŹRÓDŁA ROZPOZNANIA - rozp. - współczynnik charakteryzujący wagę źródła w systemie dowodzenia wojskami i kierowania uzbrojeniem oraz aktualne możliwości zdobywania danych rozpoznawczych na podstawie analizy jego pracy.

WĄTPLIWA INFORMACJA ROZPOZNAWCZA - rozp. - wiadomość sprzeczna z uzyskanymi wcześniej wiadomościami lub sytuacja wymagająca sprawdzenia.

WCIEPIECIE CELU - rozp. art. - określenie położenia celu w stosunku do jednego, dwóch punktów obserwacyjnych.

WIADOMOŚĆ - rozp. -

- 1/ każda informacja bez względu na sposób i formę jej przekazania;
- 2/ dokument - pismo, druk, plan, mapa, rysunek, fotografia itp. - zawierająca informacje;
- 3/ przedmiot - obiekt, urządzenie, zabudowanie, część składowa itp.

WIADOMOŚĆ ROZPOZNAWCZA - rozp. - opis słowny, dokument, przedmiot, zjawisko, uzyskane różnymi sposobami i metodami przez organa rozpoznawcze; wiadomość rozpoznawcza dotyczy nieprzyjaciela, terenu i warunków atmosferycznych.

WIARYGODNOŚĆ ROZPOZNANIA - rozp. - wymóg polegający na zdobywaniu wiadomości rozpoznawczych z różnych źródeł odpowiadających faktycznej sytuacji; analizowaniu i porównywaniu oraz prowadzeniu dodatkowego rozpoznania w celu wykrycia i dokonania prawidłowej oceny rzeczywistych i pozornych zamiarów, działań i obiektów nieprzyjaciela.

WIDZIALNOŚĆ - meteorol. - największa odległość, z której obserwowane przedmioty mogą być jeszcze odróżniane od otaczającego je tła. Widzialność odgrywa dużą rolę w topogeodezyjnych pracach polowych podczas wykonywania pomiarów kątów i odległości przy użyciu przyrządów optycznych.

WIDZIALNOŚĆ RADIOLOKACYJNA OBIEKTÓW - rozp.; rozp. pow.; rozp.art.; rozp.mor. - stanowi efektywną powierzchnię odbicia. Jest ona wielkością zmienną i zależy od rodzaju i charakteru obiektu i warunków terenowych, kierunku widzenia obiektu, wielkości obiektu, struktury materiałów powłok /pokryć/ antyradiolokacyjnych, stopnia maskowania radiolokacyjnego i długości fali radiolokacyjnej.

WIDZIALNOŚĆ TERMOLOKACYJNA OBIEKTÓW - rozp. r/elektron. - charakterystyczna dla obiektów zdolność tworzenia wokół siebie kontrastowego pola cieplnego, w tym "ślądu cieplnego" na powierzchni wody, ziemi, w przestrzeni powietrznej i kosmicznej. Różnice temperatur obiektów w stosunku do otaczającego je tła mogą być wykrywane i rejestrowane, co pozwala na ich rozpoznawanie przy pomocy odpowiedniej aparatury.

WIELOTRASOWE FOTOGRAFOWANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - fotografowanie obiektu /obiettów/, terenu o dużych rozmiarach w kilku nalotach po równoległych trasach, dzięki czemu powstaje kilka szeregów zdjęć, które pokrywają się między sobą w pewnym procencie poprzecznie i podłużnie. Fotografowanie tym sposobem może wykonać jedna załoga w kilku nalotach lub kilka załóg w jednym, względnie więcej nalotów. Zależnie od charakteru zadania oraz sytuacji, poszczególne naloty mogą być wykonane równocześnie lub w różnym czasie. Rezultatem wielotrasowego fotografowania powietrznego może być fotoszkie wielotrasowy.

WOJSKA ROZPOZNAWCZE - rozp. - rodzaj wojsk specjalnych przeznaczony do rozpoznawczego zabezpieczenia bojowego wszystkich rodzajów sił zbrojnych i wojsk. Wojska rozpoznawcze wykonują złożone zadania wymagające specjalnego przygotowania i zastosowania różnorodnego sprzętu rozpoznawczego. W zależności od przeznaczenia dzielą się na pododdziały i oddziały rozpoznania ogólnowojskowego, specjalnego, powietrznego, artyleryjskiego, chemicznego i inżynierskiego, radioelektronicznego. W zależności od podporządkowania rozróżnia się pododdziały i oddziały organicznie wchodzące w skład oddziałów, związków taktycznych i operacyjnych wojsk lądowych, lotnictwa, marynarki wojennej i wojsk obrony powietrznej kraju.

WÓZ PATROLOWY - rozp. og.wojsk. - ogólnowojskowy element rozpoznawczy, wysyłany ze składu samodzielnego patrolu rozpoznawczego, bojowego patrolu rozpoznawczego, patrolu rozpoznawczego w celu prowadzenia rozpoznania nieprzyjaciela i terenu na odległości zapewniającej dowódcy patrolu jego obserwację i wsparcie ogniowe.

WSPÓLCZYNNIK INFORMATYWNOŚCI ŹRÓDŁA ROZPOZNANIA - rozp. - współczynnik charakteryzujący aktualne możliwości zdobywania danych rozpoznawczych ze źródła rozpoznania.

WSPÓLRZĘDNE - rozp. - wielkości kątowe lub liniowe wyznaczające położenie danego punktu na płaszczyźnie lub w przestrzeni względem innego punktu, linii lub płaszczyzn przyjętych za początkowe.

WSTĘPNE ROZPOZNANIE POWIETRZNE - rozp. pow. - etap rozpoznania powietrznego organizowany i prowadzony na wszystkich szczeblach dowodzenia lotnictwem w celu uzyskania informacji niezbędnych do wypracowania i podjęcia decyzji. Organizuje się je w okresie przygotowania wojsk do działań bojowych.

WYJŚCIE GRUPY SPECJALNEJ /ROZPOZNAWCZEJ/ Z OKRĄŻENIA - rozp. spec. - zorganizowany, zdecydowany i konsekwentny oraz wykonywany na kierunku, manewr, który rokuje największe szanse powodzenia. Przede wszystkim grupa powinna zawsze dążyć do skrytego wyjścia z zagrożonego rejonu, zanim nieprzyjaciel zdąży zamknąć pierścień okrążenia.

WYKRYCIE OBIEKTU - rozp. - ustalenie faktu istnienia obiektu w określonym czasie i określonej przestrzeni.

WYKRYWANIE WYBUCHÓW JĄDROWYCH I ROZPOZNANIE SKAŻEŃ - rozp. ohem. - przedsięwzięcie realizowane w rejonach rozmieszczenia i działania wojsk oraz na drogach przegrupowania, dowozu i ewakuacji. Wykrywanie wybuchów jądrowych i rozpoznanie skażeń organizuje się w systemie posterunków obserwacji skażeń, rozwijanych przy stanowiskach dowodzenia od szczebla oddziału wzwyż. Na szczeblach operacyjnych mogą być organizowane rejony obserwacji wybuchów jądrowych i skażeń /ROW/, zwłaszcza na rubieżach i w rejonach szczególnie zagrożonych uderzeniami BMR.

WYPAD - rozp. og.wojsk - sposób rozpoznania polegający na skrytym podejściu i niespodziewanym ataku pododdziału /grupy wypadowej/ na wcześniej zaplanowany obiekt /okop, schron, posterunek itp./ w celu ujęcia jeńców, zdobycia dokumentów, nowych wzorów uzbrojenia i wyposażenia. Wypad organizuje się przeważnie podczas prowadzenia działań w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na rozkaz lub zezwolenie dowódcy związku taktycznego /oddziału/. Do prowadzenia wypadu może być wyznaczony pododdział w sile do wzmocnionego plutonu lub też grupa specjalnie dobranych szeregowców i podoficerów. Dowódcą grupy może być oficer. Pododdział wyznaczony do wykonania wypadu może działać pieszo, na pojazdach lub śmigłowcach.

WYPOSAŻENIE GRUPY SPECJALNEJ - rozp. spec. - środki wyposażenia, do których należą broń osobista, broń zespołowa, przyrządy do obserwacji, wykrywania źródeł podczerwieni, orientowania w terenie, sygnalizacji, sprzęt łączności /radiostacje KF i UKF/, sprzęt inżynierski, indywidualny sprzęt ochronny przed środkami masowego rażenia i rozpoznania skażeń, dodatkowe wyposażenie umundurowania odpowiednie do pory roku, żywność, inne środki w zależności od czasu i rodzaju wykonywanego zadania. W razie przerzutu samolotem - sprzęt spadochronowy.

WYSOKOŚĆ ROZPOZNANIA OBIEKTU - rozp. pow. - maksymalna wysokość, z której widoczne są szczegóły obiektu pozwalające na jego identyfikację.

WYSOKOŚĆ WYKRYCIA OBIEKTU - rozp. pow. - maksymalna wysokość, z której możliwe jest dostrzeżenie obiektu, tzn. wyodrębnienie jego obrazu z otaczającego tła bez widoczności szczegółów.

WYWIAD WOJSKOWY - rozp. - rodzaj wywiadu /rozpoznania/ organizowany i prowadzony przez określone państwo w stosunku do innego państwa lub grupy państw obcych. Jeden z głównych rodzajów rozpoznania. Wywiad wojskowy interesują przede wszystkim wiadomości dotyczące sił zbrojnych, zwłaszcza ich organizacji, gotowości bojowej, możliwości mobilizacyjnych, uzbrojenia, wyszkolenia, dyslokacji, operacyjnego przygotowania terenu itp.

Z

ZADANIA ROZPOZNANIA MORSKIEGO - rozp. mor. - głównym zadaniem rozpoznania morskiego jest: zdobywanie, zbieranie, przetwarzanie i dostarczanie organom dowodzenia informacji charakteryzujących skład i działalność sił morskich nieprzyjaciela. Zadania rozpoznania morskiego dzielą się na cztery grupy: zadania związane ze zdobywaniem informacji o stanie ilościowym i składzie jakościowym sił, uzbrojenia i środków technicznych nieprzyjaciela; zadania związane ze zdobywaniem informacji o działalności sił morskich nieprzyjaciela; zadania dotyczące rozpoznania warunków działań sił morskich nieprzyjaciela; zadania dotyczące rozpoznania stopnia przygotowania stanu osobowego nieprzyjaciela.

ZADANIE ROZPOZNAWCZE - rozp. - realizacja określonych przedsięwzięć organizacyjnych i rozpoznawczych zmierzających do zdobycia niezbędnych informacji o działalności rozpoznawanego nieprzyjaciela.

ZAPOTRZEBOWANIE NA WIADOMOŚCI - rozp. - dokument sprawozdawczo-informacyjny opracowywany i wysyłany do wyższych sztabów i sąsiadów w celu uzyskania danych o nieprzyjacielu, których nie mogą zdobyć własne siły i środki rozpoznania. W zapotrzebowaniu na wiadomości określa się jakie dane należy dostarczyć lub potwierdzić, termin i sposób ich przekazania. Zapotrzebowanie podpisuje szef sztabu i szef komórki rozpoznawczej.

ZASIĘG WYKRYWANIA - rozp. r/elektron. - odległość, na której natężenie pola elektromagnetycznego rozpoznawanego sygnału przewyższa minimalne natężenie wymagane dla uzyskania odbioru. Zależy od parametrów urządzeń rozpoznawczych, mocy sygnału wypromieniowanego przez źródło rozpoznania, zakresu częstotliwości, warunków propagacji itp.

ZARZĄDZENIE ROZPOZNAWCZE - rozp. - dokument bojowy opracowywany na podstawie planu rozpoznania. Zarządzenie rozpoznawcze wysyła się do związków operacyjnych, taktycznych i oddziałów /samodzielnych pododdziałów/. Podaje się w nim wiadomości o nieprzyjacielu, zadania rozpoznawcze i główny wysiłek, rejony zastrzeżone i szczególnej uwagi, gotowość do działań rozpoznawczych, terminy i sposoby przekazywania wyników rozpoznania, zadania i kierunki działania sąsiednich elementów /organów/ rozpoznawczych. Zarządzenie rozpoznawcze podpisuje szef sztabu i szef komórki rozpoznawczej /oficer rozpoznawczy/.

ZASADZKA - rozp. og.wojsk. - sposób prowadzenia rozpoznania i działań bojowych wojsk polegający na wcześniejszym, skrytym rozmieszczeniu elementu rozpoznawczego /pododdziału/ na oczekiwanych lub prawdopodobnych drogach ruchu obiektu nieprzyjaciela i jego nagłym i niespodziewanym zaatakowaniu /wykonaniu napadu/ w celu zadania strat, schwytania jeńca, zdobycia dokumentów bojowych, nowych wzorów uzbrojenia i innych informacji. Miejsce zasadzki powinno zabezpieczać właściwe maskowanie, wykonanie manewru własnych sił i środków, skryte odejście /odskok/ i uniemożliwić wyjście obiektu z rejonu zasadzki. Zasadzkę organizuje się we wszystkich rodzajach działań bojowych doraźnie lub na rozkaz przełożonego.

ZASOBNIK KOMPLEKSOWEGO ROZPOZNANIA POWIETRZNEGO - rozp. pow. - zestaw aparatów fotograficznych i urządzeń radioelektronicznych w zasobniku podwieszonym pod samolotem.

ZESPÓŁ DOWODZENIA ODDZIAŁU /PODODDZIAŁU/ DZIAŁAŃ SPECJALNYCH - rozp. spec. - etatowa komórka sztabowa, bezpośredni organ wykonawczy w zakresie planowania, organizacji i zabezpieczenia działań specjalnych. Organizuje on szkolenie, przygotowanie i przerzut grup, kieruje ich działaniami, a także organizuje i zabezpiecza ich odzyskanie, względnie zmianę podporządkowania; opracowuje i przekazuje organom przełożonym informacje zdobyte przez grupy. Pracą zespołu dowodzenia kieruje dowódca pododdziału działań specjalnych lub jego zastępca ds. liniowych.

ZESPÓŁ DZIAŁAŃ SPECJALNYCH - rozp. spec. - bezpośredni organ wykonawczy w zakresie planowania, organizacji i zabezpieczenia działań grup specjalnych oraz ich szkolenia i przygotowania do wykonania zadań ZDS kieruje działaniem poszczególnych grup, organizuje i zabezpiecza ich odzyskanie, względnie - zmianę podporządkowania. W skład ZDS wchodzi oficerowie z pododdziału wysyłającego GS, a jego pracą kieruje dowódca tego pododdziału.

ZESTAW ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - zespół wzajemnie powiązanych elementów /stacji/ umożliwiających prowadzenie rozpoznania co najmniej jednego rodzaju źródeł promieniowania np. zestaw rozpoznania radiowego KF.

ZDJĘCIA LOTNICZE KOLOROWE - rozp. pow. - zdjęcia wykonane w barwach naturalnych. Wykonywane są one na materiałach światłoczułych z trzypowarstwową emulsją i rejestrują całe pasmo fal widzialnych /380-650/nm/. Zawierają więcej informacji niż zdjęcia czarno-białe.

ZDJĘCIA LOTNICZE PANORAMICZNE - fotogr. - rozp. pow. - zdjęcia wykonane przez aparat fotograficzny z obiektywem szerokokątnym o bardzo dużym kącie /160-220°/.

ZDJĘCIA PIONOWE LOTNICZE - rozp. pow. - zdjęcia powstałe wtedy, gdy podczas fotografowania oś optyczna aparatu fotograficznego zajmuje położenie pionowe, a płaszczyzna negatywu jest równoległa do poziomu terenu. Granicznym kątem nachylenia osi optycznej aparatu fotograficznego jest kąt nie większy niż 3°. Dla potrzeb rozpoznania odchylenie osi optycznej aparatu może wynosić 15-20°.

ZDJĘCIA LOTNICZE SKOŚNE - rozp. pow. - zdjęcia wykonane lotniczym aparatem fotograficznym, którego oś optyczna w momencie fotografowania była odchylna od poziomu więcej niż 3°, a płaszczyzna materiału negatywnego znajdowała się pod takim samym kątem w stosunku do płaszczyzny poziomej. Zdjęcia skośne przedstawiają perspektywiczny obraz terenu.

ZDJĘCIA LOTNICZE SPEKTROSTREFOWE - rozp. pow. - zdjęcia wykonane w barwach umownych na materiałach światłoczułych 2-3 warstwowych. Każda warstwa jest uozulona na inny zakres promieniowania. Są stosowane do interpretacji różnych zjawisk degradacji środowiska naturalnego.

ZDJĘCIA LOTNICZE W PODCZERWIENI - rozp. pow. - zdjęcia rejestrujące promieniowanie podczerwone /680-120 mm/. Wykonuje się je aparatem fotograficznym w dzień przy zastosowaniu filtru, który obcina widzialną część promieniowania, a w nocy bez filtrów. Są one stosowane do badania szaty roślinności, zasięgu wód itp.

ZDJĘCIA STEREOSKOPOWE - fotogr. - dwa zdjęcia fotograficzne /para zdjęć zwana stereogramem/ naziemne lub lotnicze, przedstawiające ten sam teren sfotografowany z dwóch punktów leżących na końcach tzw. bazy, pod warunkiem, że część obszaru sfotografowanego na zdjęciu pierwszym będzie również odwzorowana na zdjęciu drugim. Zdjęcia stereoskopowe umożliwiają obserwację przestrzenną sfotografowanego obszaru.

ZDJĘCIA LOTNICZE - rozp. pow. - fotograficzny obraz terenu przedstawiony na płaszczyźnie w rzucie środkowym, wykonany za pomocą lotniczego aparatu fotograficznego podwieszono pod samolotem lub śmigłowcem. Zdjęcie lotnicze może występować w postaci pozytywu, negatywu i diapozytywu.

ZDJĘCIA LOTNICZE DZIENNE - rozp. pow. - zdjęcie wykonane w warunkach naturalnego światła dziennego.

ZDJĘCIE LOTNICZE NOCNE - rozp. pow. - zdjęcie wykonane w warunkach sztucznego oświetlenia fotografowanej powierzchni.

ZMIANA PODPORZĄDKOWANIA GRUPY SPECJALNEJ - rozp. spec. - podporządkowanie działającej grupy specjalnej organowi kierowania działaniami specjalnymi szczebla wyższego, niższego lub sąsiedniego. Dla każdej z przekazywanych grup sporządza się protokół przekazania. Dowódcy grup nie są informowani o dokonanej zmianie podporządkowania. Po zakończeniu działań grupy podporządkowane czasowo innemu związkowi wracają do macierzystych jednostek.

ZNAKI TOPOGRAFICZNE - rozp. topogr. - umowne znaki graficzne w postaci punktów i linii, przedstawiające na mapie położenie i charakterystykę przedmiotów terenowych, do których są odpowiednio dobrane. Dzielią się na punktowe, liniowe, konturowe /powierzchniowe/ i objaśniające. Znaki topograficzne punktowe przedstawiają małe przedmioty terenowe, których nie można ująć w skali mapy; ich rzuty poziome są punktami. Znaki topograficzne liniowe przedstawiające przedmioty, których rzuty poziome są liniami /drogi, koleje, granice/ i przeważnie nie mogą być przedstawione w skali mapy. Znaki topograficzne konturowe /powierzchniowe/, dające się przedstawić w skali mapy, stosuje się na mapach dla oznaczenia przedmiotów o zamkniętych konturach /lasy, łąki, ogrody, nieużytki, bagna/. Znaki topograficzne objaśniające /dodatkowe/ informują o właściwościach i charakterze przedmiotów przedstawionych za pomocą innych znaków topograficznych, np. na rzekach strzałką oznacza się kierunek prądu, a liczbą jego prędkość w m/s.

ZRZUTOWISKO - rozp. spec. - miejsce lądowania na spadochronach grup specjalnych. Na zrzutowisko GS najbardziej nadają się pola uprawne, łąki, duże polany leśne, pozbawione napowietrznych linii wysokiego napięcia, skał, płotów i innych przeszkód. Wielkość zrzutowiska zależy przede wszystkim od przewidywanej wielkości rzrzutu grupy. Zrzutowisko powinno być położone z dala od terenu zabudowanego i ważnych szlaków komunikacyjnych oraz około 15 km od planowanego miejsca urządzenia bazy.

ŹRÓDŁA ROZPOZNANIA RADIOELEKTRONICZNEGO - rozp. r/elektron. - są to:

1/ systemy i środki radioelektroniczne zapewniające dowodzenie wojskami i kierowanie uzbrojeniem;

2/ urządzenia radioelektroniczne wytwarzające energię elektromagnetyczną wysokich częstotliwości i wypromieniowujące ją przez układy antenowe.

Zalicza się do nich: środki łączności radiowej, radioliniowej, radio-

lokacyjne, radionawigacyjne. Rozmieszcza się je w ugrupowaniu bojowym i służą dowodzeniu wojskami i kierowaniu uzbrojeniem.

ŹRÓDŁO INFORMACJI - rozp. - źródłem informacji jest nieprzyjaciół, jego wyposażenie, uzbrojenie i działalność, teren wraz ze znajdującymi się na nim obiektami, a dla dowództw i sztabów również podległe /współdziałające/ siły i środki prowadzące rozpoznanie oraz sztaby wyższego szczebla, podległe, współdziałające i sąsiadów.

ŹRÓDŁO OTRZYMYWANIA /ZDOBYWANIA/ INFORMACJI I WIADOMOŚCI ROZPOZNAWCZYCH - rozp. - działające organa rozpoznawcze /oddziały, pododdziały/, dowódcy i sztaby podległych związków /oddziałów/, szefowie organów politycznych, rodzajów wojsk i służb, jeńcy, zbiegowie, miejscowa ludność cywilna, dokumenty, wzory uzbrojenia i wyposażenia zdobyte u nieprzyjaciela, opisy wojskowo-graficzne, zdjęcia lotnicze, kosmiczne, prognozy pogody, sztaby wyższe i sąsiadów.

